

ΕΘΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ—ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΝ** ΦΙΛ. ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΑΙ Λ. ΛΕΟΝΑΡΔΙΔΟΥ, ὑπὸ Λ. Λεοναρδίδου [συνέχεια καὶ τέλος].
- Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΔΕΛΑΦΑΪΛ**, διήγημα Φριδερίκου Σουλιέ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου [συνέχεια καὶ τέλος].
- ΠΕΡΙ ΜΩΑΜΕΘΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ**, ὑπὸ Ι. Μοσχούλα, [συνέχεια καὶ τέλος].
- ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ**, ὑπὸ Κωνσ. Νεστορίδου καθηγητοῦ [συνέχεια καὶ τέλος].
- ΡΑΦΑΗΛ ΚΑΙ ΦΟΡΝΑΡΙΝΑ** ὑπὸ Joseph Mery, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου. [συνέχεια]
- ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ· ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ ἢ ΘΗΡΕΥΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ**, ὑπὸ W. C. Baldwin [συνέχεια].
- ΣΑΙΞΠΗΡ. Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ**, δράμα εἰς πράξεις πέντε, μετάφρασις Α. Σκαλίδου [συνέχεια].
- ΠΕΡΙ ΕΜΒΟΛΗΣ [Abordage]** ὑπὸ . . .
- ΠΟΙΗΣΕΙΣ· Ο ΑΣΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ** [κατὰ τὸ γερμανικὸν τοῦ Stachvitg] ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.—**ΕΙΣ ΠΥΡΡΑΝ** [ἐκ τοῦ λατινικοῦ τοῦ Ὀρατίου] ὑπὸ Π. Ματαράγκα.—**ΤΗ ΚΥΡΙΑ Ε. Π.** ζητούση νὰ τὴν διδάξωσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν σίχους, ὑπὸ Φωτεινῆς Οἰκονομίδου.
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. — ΕΡΩΤΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ**, μυθιστόρημα Ξαβεριού Δὲ Μοντεπέν, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου.
- ΕΙΚΟΝΕΣ·** Θήρα Κροκοδείλων.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

- ΜΕΛΕΤΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΡΑΓΙΚΩΝ**, ὑπὸ Patin.—**ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΑΙ** τραγωδία ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ, μετάφρασις Π. Μ.
- Ο ΙΕΟΣ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ [Hégesippe Moreau]** μετάφρασις Εὐγενείου Ζαλοκώβτα.
- Η ΚΑΡΛΟΤΤΑ ΚΟΡΔΑΙ ΚΑΙ Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΑ** [ἐπεισόδιον τῆς Α'. γαλλικῆς ἐπαναστάσεως] μετάφρασις Θ. Τυπάλδου.
- ΣΑΙΞΠΗΡ. Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ** [δράμα] μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου, [συνέχεια].
- Ο ΑΠΗΓΧΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΠΙΡΟΣΗΣ** [διήγημα ΑΙ. Dumas fils] μετάφρασις Σ. Μπουφίδου.
- ΟΙ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ** ὑπὸ J. Mery [συνέχεια καὶ τέλος] μετάφρασις Π. Τ.
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ. ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ** Γοργίας, ὑπὸ Γ. Μιστριώτου.—**ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ** Μ. Π. Περίδου.—**ΑΗΔΩΝ ΚΑΙ ΙΟΝ** [ballade] ποίησις Ἀγγέλου Βλάχου.—**ΑΥΚΑΥΓΕΣ**, ποιητικὴ συλλογὴ Χαρ. Ἀννίνου.
- ΠΟΙΗΣΕΙΣ. ΕΙΣ ΝΕΑΝΙΔΑΣ**, ὑπὸ Π. Μ.—**ΕΛΕΓΕΙΑ**, ὑπὸ Νικολ. Ματαράγκα.—**ΔΙΩΝΑ Ζ' ἢ ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΣ ΤΟ ΡΟΔΟΝ ὍΡΑΝ ΜΙΑΝ** [κατὰ τὸ γαλλικόν] ὑπὸ Π. Μ.—**ΑΝΕΚΔΟΤΑ. — ΑΝΘΩΝ. — ΔΥΣΙΣ** αἰνιγμάτων.—**ΑΙΝΙΓΜΑ ΣΤ'.**
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. — ΕΡΩΤΙΚΟΝ ΔΡΑΜΑ**, μυθιστόρημα Ξαβεριού Δὲ Μοντεπέν, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου.
- ΕΙΚΟΝΕΣ.** Καρλόττα Κορδαί.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ. ΦΥΛΛ. Ζ'.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1872.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΝ

Φ. ΦΙΛΩΝΟΣ ΚΑΙ Λ. Ν. ΛΕΟΝΑΡΔΙΔΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐνῶ κατεσκευάζετο τὸ ὄλημέριον ἔφθασε καὶ ὁ Καμάρας μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του καὶ τοῦ Θωμά Καπούλια κομίζοντος δύο αἴγας παχείας, ἃς ἔλαβον ἀπὸ τῆς ἐκεῖ που παρὰ τὴν ὁδὸν βοσκούσας. Αὐτὰ καὶ μὲν εἶνε τὸ κρέας ὅπερ ἐφάγομεν κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μας.

Ἐνῶ δ' ἡμεῖς μετὰ τῶν ἀρχιληστῶν ἀνεπαύμεθα, ἄλλοι ἐκ τῶν ληστῶν ἐξέδερον τὰς αἴγας καὶ ἄλλοι συέλεγον τῆδε κκεῖσε καὶ συνελόμενον ξύλα ξηρὰ « Ἀκέργια ὡρὲ ὅτ' ἀ ψήσωμεν. » Ὅχι, ὄχι, εἶπεν ὁ ἀρχιληστής, γιατί ἐλόμεν μεγάλ' φωτιά· κοντοσοῦβλια, κοντοσοῦβλια.

Πρακτεασθεῖσαι αἱ τρεῖς πυραὶ κατὰ σειρὰν ἐστολίσθησαν μετὰ τρία κοντοσοῦβλια ὧν ἕκαστον ἔφερεν ἑπτὰ περίπου ὀκάδας κρέατος. Ἐνῶ δὲ ταῦτα περιεστρέφοντο, ἄλλοι παρεσκευάζον τὰ ἐμετικά κοκορέτσια καὶ σπλαννύτερα. Ἐν τούτων τὰ μὲν ἀπῆρτισαν ἰδίαις σούβλας, τὰ δὲ περιζώθησαν τὰ κινδυεύοντα νὰ θλασθῶσιν ὑπὸ τοῦ βάρους κοντοσοῦβλια. Πάντα δὲ ταῦτα ἐγένοντο μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος· ἐπεπέσαμεν δὲ ἐπ' αὐτῶν

ὡςπερ κόρακες εἰς τὸ θνησιμαῖον, πλὴν τοῦ Κυρ. Φίλωνος, ὅστις πειραθεὶς νὰ φάγη παρ' ὀλίγον νὰ ἐμέστη· τούτου ἕνεκα περιωρίσθη νὰ φάγη ὀλίγον ψωμίον μετ' οἴνου.

Ὁ Κύρ. Φίλων ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ φάγη διότι τὸ κρέας ἦτον ἀπλυτον, δι' ὃ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του εἰς τοὺς ληστὰς, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀπόπειραν ἀν τὸ κρέας ἐπλύνετο. Ἀμέσως λοιπὸν ὁ ἴδιος Καμάρας διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Κύρ. Φίλωνα καὶ διὰ νὰ τὸ κάμῃ καλλίτερον « Φέρτε δῶ, εἶπεν, ὡρὲ τὴ ζυμώττρα, κοιὰς καὶ νερό ». Τὰ ἔφεραν ὅλα, ἤπλωσε τὸ δέσμα εἰς τὰ γόνατά του καὶ, χύνοντος ὕδωρ ἐνός τῶν ληστῶν, ἐπλυνε τὸ κρέας, ἔπειτα διαπεράσας εἰς μικρὸν ὄβελδον τὸ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Ὡς βλέπετε πᾶσα ἡ προετοιμασία ἐγένετο ἐπὶ τὸ Ὀμηρικώτερον. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ φάγωσιν ἥρωες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἵτινες πολὺ δὲν ἐλεπτολόγουν ἀλλ' ἀπέβαλλον τὸν ἔρωτα τῆς πόσιος καὶ ἐδητύος διὰ τῶν παχέων μηρῶν καὶ σπλάγγων ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς καθαριότητος τῶν χειρῶν τῶν παρασκευασάντων καὶ ψησάντων. Ἀλλὰ δυστυχῶς μετὰ τῆς αὐτῆς ὀρέξεως δὲν ἠδυνήθη νὰ γευθῇ τὰ ψηθέντα κρέατα καὶ ὁ Κύρ. Φίλων, ὅστις ζῶν εἰς ὅλως διάφορον αἰῶνα καθ' ὃν ἡ καθαριότης θεωρεῖται ἐκ τῶν οὐκ ἀνευ, εἶδε προτιθέμενον αὐτῷ κρέας ὅπερ ἐκτός τῆς ἰδικῆς του ὀσμῆς εἶχε προσλάβει καὶ τὴν δυσωδίαν τῶν χειρῶν καὶ τοῦ

δέρματος. Τούτου ἕνεκα μόλις τὸ ἤγγισε καὶ παρητήθη.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην κατερχόμενοι ἐκ Σούρπης ἑπτὰ στρατιῶται ἐστάθησαν πέντε περίπου λεπτά εἰς βολὴν τουφεκίου ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου σταθμοῦ. Κατ' ἀρχὰς ἐνομίσαμεν ὅτι ἐπροδόθημεν καὶ θὰ περικυκλωθῶμεν, ἀλλὰ διεσκεδάσθησαν κατόπιν οἱ φόβοι μας διότι ἐβάδισαν πρὸς τὴν Λεβαδίαν. Τὸ ἑσπέρας κατέβημεν ἐν τέταρτον πρὸς τὴν Λεβαδίαν καὶ ἐλάβομεν εἰδήσεις περὶ λύτρων καὶ περιπολιῶν καὶ τροφᾶς καὶ πρὶν ἐξημερώσῃ ἐπανήλθομεν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ἀλλὰ διότι οἱ λησταὶ Ζήκας καὶ Νίκας κοιμηθέντες ὀλίγον εἶδον ὄνειρα, ὁ μὲν ὅτι ἐβόμβιζον σρήκες περὶ τὴν κεφαλὴν του, ὁ δὲ ὅτι τὸν ὑλάκτουν τρεῖς κύνες μαῦροι, ὅπερ εἶδε καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μετὰ τῶν χωροφυλάκων συμπλοκῆς των, ὁ ἀρχιληστής Πλιάσας διέταξεν ἀμέσως καὶ ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν καὶ ἀνήλθομεν εἰς τὸν Ἐλικῶνα ὅπου διήλθομεν τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὰς ἐλάτας καὶ ὅπου ἐψήσαμεν καὶ περὶ τῆς τέσσαρας ὁκάδας κρέατος ἀπὸ τῆς χθὲς παραμείναντος. Τὴν ἡμέραν ταύτην διήλθε παρὰ τοὺς πρόποδας σχεδὸν τοῦ ὄρους ὁ δημαστυνόμος Λεβαδέων ἡγούμενος εἴκοσι περίπου ἵππέων. Ἀμέσως ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ τηλεσκοπίον. Τὸν ἐγνώρισαν καὶ ἀποταθέντες εἰς τὸν Κ. Φίλωνα τῷ εἶπον «γλέπεις Κυρφίλο, ὁ ἀνεψὸς σου θέλ νὰ σὲ χάσῃ, γιὰ, τ' αὐτῆνο τῆ φέρ τῆ μπαγᾶνα τὸν ἔκαμες κ' ἀστυνόμο.» Τὸ ἑσπέρας κατέβημεν πρὸς τὴν Λεβαδίαν προπορευθέντων ἡμισείας περίπου ὥρας διάστημα τῶν ἀρχιληστῶν μετὰ τριῶν ληστῶν. Οἱ λοιποὶ κατερχόμενοι ἐπλανήθημεν τῆς ἀτραποῦ Θεὲ καὶ Κύριε! Τί ὑπεφέραμεν οἱ λησταὶ ἐφιλονεῖκουν καὶ ὑβρίζοντο μεγάλη τῆ φωνῇ, ἀποδίδοντες ὁ εἰς τῷ ἑτέρω τὴν ἀποπλάνησιν, ὑβρίζον δὲ καὶ ἡμᾶς δυσκολευομένους νὰ τοὺς παρακολουθήσωμεν εἰς τι μέρος τοῦ ὄρους χωματώδες, κατηυλακισμένον ὑπὸ τῶν ὀμβρῶν, πλήρες ὑψηλοῦ χόρτου ἀκανθώδους. Ὀλισθησαν ἐπ' αὐτοῦ τὸ ζῶον τοῦ Κυρ. Φίλωνος ἀντράπη μετὰ τοῦ ἀναβάτου του ὅστις ἴσως τὴν φορὰν ταύτην κωτεσυντρίβετο ἂν πάλιν ὁ κατὰ τὸ ἐπαγγέλημα μόνον ληστής Νίκος Πάνου δὲν

τὸν ἐπρολάμβανεν. Ὁ αὐτὸς λαμβάνων τὸν Κ. Φίλωνα πότε ἐκ τῆς χειρὸς καὶ πότε ἐπ' ὤμου κατῶρθωσε μετὰ δυσκολίας καὶ ἐπιμονῆς μεγάλης νὰ τὸν φέρῃ ἀβλαβῆ εἰς τὸ ὄμαλόν. Εἰς ἓνα δὲ τῶν ληστῶν κακίσαντα τὸν Κ. Φίλωνα διὰ τὴν περὶ τὸ βαδίζειν ἀνικανότητά του ὁ Νίκος ἀντεῖπε «μωρὲ ζαγάρ τί σὲ μέλλ σένα; γὼ τὸν παγαίνω, ἂν τὸν πάγεις σὺ ἄς ἔλεγες ὅτ' ἤθελες.» Ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἦλθεν ὁ Νταλιάνης, ἔφερε τροφᾶς καὶ εἰδήσεις, μᾶς παρέστησε τὰ πάντα πολὺ δεινὰ «ντὲ πέστα ὦρε, πέστα ὅπως ἦναι καὶ τὰ κάνουν, θὰ παρ' ὁ δγιόλος θὰ πὰρ μὴν ντὲ» εἶπον οἱ λησταί, καὶ ὁ Νταλιάνης ἤρχισε «πολλαῖς παγᾶναις, Κυρφίλο· οἱ δικοὶ σας λεπτά δὲ βάνε· σφίζεις εἶναι μεγάλαις, τί τὰ θεὲ τάχα, τὰ πράγματα δὲν εἶναι καλὰ, μοναχὰ νὰ γράψης γράμμα νάναϊ πικρὸ, γιὰ νὰ παντέψουν.»

Ἐγράψαμεν λοιπὸν ἀμέσως ἐπιστολὴν λιάν παραπονετικὴν καὶ παρακλητικὴν εἰς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς μας, κατῶθι τῆς ὁποίας προσέθηκαν αὐτοὶ ἢ νὰ ἔλθουν τὰ χρήματα ταχέως ἢ νὰ στείλουν νὰ πάρουν κρέας ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους. Τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβεν ὁ ἀπαισιόδοξος Νταλιάνης καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λεβαδίαν, ἡμεῖς δὲ ἀνήλθομεν εἰς Μπιζβαρδάκη εἰς τὸ ἴδιον ὄλημέριον. Ἦν 6 τοῦ 8βρίου εἰς τὸν Καμάραν παρεπονομένην πάντοτε διατὶ αὐτὸς καίτοι ἀδελφοποιητὸς μου μὲ ἠγμάλωτισε, ἀλλὰ ὡς πάντοτε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ αἰχμαλωσία ἐγένετο ἄκοντος αὐτοῦ. Ὁ ληστής Νίκος Πάνου ὁ καλὸς ἔραπτε καὶ ξύλωνε ὀλίγον περαιτέρω χιτῶνα τὸν ἐπλησίασα λοιπὸν καὶ χαμηλῆ φωνῇ τὸν ἠρώτησα περὶ τῆς ἀληθείας, μ' εἶπε λοιπὸν «δὲν ντὸν ἀφίνεις τὸ γκερατὰ, ἤθελε κ' αὐτὸς, ἂν αὐτὸς δὲν ἤθελε δὲ γενότανε, μεῖς ἐπίτηδες κινήσαμε ἀπόξω νὰ γᾶς τοὺς δγιό, κ' ἄς λέγ πῶς δὲν νῆθελε ὄντες εἶναι νὰ γδοῦμε ἢ νὰ πάρωμε σκλάβο ἓνας κασιδιγιάρης ἀπὸ μᾶς νὰ μὴ θελέση δὲ γίνεται, ὄντες εἶναι νὰ σκοτώσωμε προδότη οὔλοϊ νὰ μὴ ντὸ θέλουν, καὶ ἓνας μοναχὰ νὰ τὸ θελέση θὰ γίνῃ αὐτουνοῦ.» Τῷ εἶπον, ποῖος μᾶς ἐπρόδωσε; καὶ ποῦ εἶσθε κρυμμένοι ὄταν

ἦλθατε; ἀπροδότης ἦτανε, μὰ πγιός, καὶ » ποῦ κρυφτήκαμε μὴ μὲ βρωτᾶς, γιὰτὶ νὲγὼ μ' αὐτῆνη τῆ ντέχνη θὰ ζήσω καὶ νδὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ μαρτυρήσω.» μ' εἶπεν δὲ ὅτι ἔκαμε στρατιώτης κατὰ τὸ 1860 εἰς τὸ πεζικόν καὶ ἐγνώριζε καὶ τὸ σπῆτί μου.

Τὸ ἑσπέρας κατέβημεν πάλιν πρὸς τὴν Λεβαδίαν ἠνταμῶσαμεν τοὺς κομιζοντας τὰ λύτρα, ἀλλὰ διότι ταῦτα ἦσαν μόνον 34,000 τὰ ἐπέστρεψαν μετ' ἀγανακτήσεως, εἰπόντες ὅτι θὰ μεταφέρουν ἡμᾶς εἰς τὸ ὀθωμανικόν. «Γλέπεις, Κυρφίλο, οἱ δικοὶ σου χαλεύουν νὰ σὲ χαλάσουν, ἄλλα ἀγράφεις κ' ἄλλα στέλνουν, λυπᾶνται ντὴν σκκοῦλά σου» αὐτὰ ἐβεβαίωσαν καὶ ὁ Νταλιάνης διὰ τῆς κινήσεως τῆς κεφαλῆς του λυπούμενος καὶ ἀναστενάζων διὰ τὴν θέσιν ἡμῶν, ἀλλὰ τοὺς παρεκαλέσαμεν νὰ φανῶσι συγκαταβατικοὶ καὶ νὰ ὑπομένουν μίαν ἔτι ἡμέραν ἔλαβεν ὁ Νταλιάνης ἐπιστολὴν καὶ ἀνεχώρησεν, ἡμεῖς δὲ λαβόντες τὰ κομισθέντα πάλιν τροφῆμα ἀπήλθομεν εἰς τὸ ἴδιον ὄλημέριον. Ἦν 8 τοῦ 8βρίου σημειωτέον ὅτι ἡ ἐξογορὰ ἐμοῦ δὲν εἶχεν ἀποφρασιθῆ ἔτι, αὐτοὶ μ' ἐζήτουν 10 ἕως 15,000 καὶ ἐγὼ τοῖς ἐδίδα 2 ἕως τρεῖς χιλιάδας δραχμᾶς καὶ διὰ τοῦτο διηνεκῶς μ' ἠπεῖλουν τὸ ἑσπέρας κατήλθομεν πάλιν πρὸς τὴν Λεβαδίαν καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἦλθον τὰ λύτρα 57,000 αἰ 47,000 εἰς χρυσᾶ καὶ αἰ 10,000 εἰς ἀργυρᾶ καὶ χαρτονομίσματα αἰ 54 χιλιάδας διὰ τὸν Κ. Φίλωνα καὶ αἰ τρεῖς δι' ἐμέ. Οἱ λησταὶ τὰ παρελάμβανον φιλονεικούντες διότι ἔλειπον χίλιαι δραχμαὶ τοῦ Κ. Φίλωνος, καὶ διότι αἰ δι' ἐμὲ σταλεῖσαι ἦσαν πολὺ ὀλίγαι ὡς πρὸς τὰ χαρτονομίσματα ἅτινα ἦσαν περὶ τὰς 5,000 δὲν ἐφιλονεῖκησαν, πεισθέντες εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς τοῦ Κ. Φίλωνος ὅτι δὲν εἶναι νόθα καὶ ὅτι δὲν ἐκρατήθη ὁ ἀριθμὸς των. Ἄχρις οὐ παρελάβωσι τὰ χρήματα μὲ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς φιλονεικίας ἐφθασεν ἡ τρίτη σχεδὸν μετὰ τὸ μεσονύκτιον παρετήρησαν τὰ ὠρολόγια των, «δέκα νὰ πάγη τρεῖς» εἶπεν ὁ ἓνας, «πέντε νὰ πάγη τρεῖς» εἶπεν ὁ ἄλλος ἀτρεῖς πέρατε πέντε» ἕτερος, νξημέρωσε, ξημέρωσε δὲν κὰν νὰ τὸν ἀπολύκομε, προδονομαστ, μοναχὰ, αὔ-

ριο νὰ μᾶς φέρνε καὶ τὰ ἀποδέλοιπα καὶ ντὰ σέγια ποῦ δενέρθασαν καὶ νὰ τὸν ἀπολύκομε γιὰ τὸ Λινάρδο αὐτῆνος δὲν νἀκούει, τὸ μπερνομε κοντὰ, καὶ τότε » γλέπε». Ὁ ληστής Ζήκας ἐξοφούλησε νὰ μὲ ἀποκεφαλίσῃ ἀτὶ μαρτίν θὰ ντὸ κάμω, τὸν σκοτώνω» ἀλλὰ παρενέβησαν ἄλλοι καὶ τὸν ἐμπόδισαν μετὰ πολλὰς παρακλήσεις τοῦ Κ. Φίλωνος καὶ τοῦ Νταλιάνη συμπαρακαλοῦντος συγκατετέθησαν νὰ λάβωσιν ἀπὸ ἐμὲ τέσσαρας χιλιάδας δραχμᾶς, ὅσας πρὸ ἡμερῶν μ' εἶπεν ὁ Νταλιάνης ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ δεχθῶν δι' ἐμέ. Ἐτὶ τέλους ἀπεφάσισαν νὰ ἐλευθερώσουν τὸν Κύριον Φίλωνα καὶ νὰ κρατήσωσιν ἐμὲ ὡς ἐνέχειρον διὰ τὰς χιλίας δραχμᾶς τοῦ Κυρίου Φίλωνος, τὰς ἐδικὰς μου χιλίας, καὶ διὰ τὰ ἐπιπλά καὶ πολεμοπόδια ἐκράτουν ἐμὲ οὐχὶ διότι ἔλειπον τὰ προειρημένα, ὡς ἐνόησα, ἀλλὰ διότι μετ' ὀλίγον ἐξημέρωνε καὶ ἡμεῖς φθάνοντες εἰς Λεβαδίαν θὰ ἐπροδίδομεν τὰ ἴχνη των. Ἀφοῦ προηγουμένως ἐζήτησαν τὴν συγκατάθεσιν μου, καὶ ἐπανειλημμένως παρεκάλεσα τὸν Κ. Φίλωνα νὰ μὴ παρουσιασθῆ μόνος εἰς τὸ κοινόν ἢ εἰς τὴν μητέρα μου, ἀλλὰ νὰ κρυφθῆ εἰς ἄλλην οἰκίαν καὶ τὴν ἐπιούσαν νὰ συμπαραουσιασθῶμεν, διότι τῷ ἔλεγον δυνατὸν νὰ πάθῃ ἢ μήτηρ μου βλέπουσα αὐτὸν ἐπανερχόμενον μόνον, ἀπεχωρίσθημεν καὶ αὐτὸς μὲν ἐλεύθερος ἐβάδιζε πρὸς τὴν Λεβαδίαν, ἐγὼ δὲ αἰχμαλωτὸς πρὸς τὸν Ἐλικῶνα, μετὰ λύπης καὶ δυσθυμίας, στρέφων ὄλονεν τὰ βλέμματά μου πρὸς τὸν Κύριον Φίλωνα. Τοῦτο βλέποντες οἱ λησταὶ ἐπειρῶντο νὰ μὲ διασκεδάσωσι «Κυρλινάρνο σὲ φοβερῆσαμεν σήμερα, σὲ κόψαμε, σὲ σκοτώσαμεν, νὰ μᾶς συμπαθῆς, ἔτσι τὸχη ἢ τέχνη, μὴ φοβᾶσαι καντίποτα ὅπως κ' ἂν ἔρθῃ τὸ πρᾶμμα, αὔριον καὶ σὺ θὰ παένης στὸ σπῆτί σου, μὴ σὲ μέλλ τίποτα.» Τοὺς νῆχαρίστησα διὰ τὰς ἀσθενεῖς αὐτὰς παρηγορίας των ἐν τούτοις ὀδεύοντες ἀνήλθομεν εἰς τὸν Ἐλικῶνα καὶ εἰς τὸ ἴδιον ὄλημέριον ἀφ' ὅπου κατοπεύομεν πότε θὰ ἔλθῃ, ὡς ἐσυμφωνήθη, ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἤθελε διακριθῆ ὀδηγῶν ἵππον καὶ φέρων μεθ' ἐαυτοῦ καὶ ἀξίγην διὰ νὰ κόψῃ δῆθεν φρύγανα, καὶ ὅστις θὰ ἐκόμιζε καὶ τὰ συμπεφωνημένα. Ἦν

σχεδόν 1 ώρα Μ. Μ. ὅτε ἀνεφάνη ἐκεῖνος ἐρχόμενος, καὶ ἀμέσως δὴ λησται Μελέτης Δεληγιάννης καὶ Νίκος Νίκας τῇ ἐντολῇ τῶν ἀρχιληστών κατέβησαν πρὸς τοὺς πρόποδας καὶ παραλαβόντες αὐτὸν μετὰ τὰ κομιζόμενα τὸν ὠδήγησαν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἐγένετο ἡ παράδοσις καὶ παραλαβὴ τῶν εἰδῶν, καὶ τῆς πυρίτιδος μετὰ τῶν σφαιρῶν ἐξ ὧν ἀμέσως τρεῖς τέσσαρες κατεσκεύασαν φυσέκια, καὶ τῶν δύο χιλιάδων δραχμῶν εἰς χαρτονομίσματα· πρὸ τούτου τὴν ἡμέραν ταύτην διένειμαν ἐνώπιόν μου τὰ λύτρα, ἐκάθισαν κυκλοτερῶς καὶ οἱ ἀρχιλησται ἀφοῦ ἐμοίρασαν τὰ χρήματα εἰς 19 μερίδια ἐνῶ οἱ λησται ἦσαν 18, ἔλαβαν ἀπὸ τὰ 14 τὸ δέκατόν των, δέκα δραχ. διηλαδὴ ἐπὶ τοῖς $\frac{1}{10}$ ὡς ἀρχιλησται· δύο λησται Ζήκας καὶ Δαλαμάγκας ἦσαν ἀφορολόγητοι. Οἱ ἀρχιλησται δίδοντες εἰς ἕκαστον ληστὴν τὸ μερίδιόν του τῷ ἔλεγον «κί σάλλο μεγυιά,» κί σάλλα μεγυιά, ἀπεκρίνετο ὁ ληστής· ἀφοῦ δὲ οὕτως ἔλαβον ἕκαστος τὸ μερίδιόν του, ἐφώναζαν ἅπαντες ὁμοῦ «κ' ἄλλα τέτγια κ' ἄλλα τέτγια καὶ καλλίτερα» καὶ ἐσηκώθησαν, διασκορπίσαντος ἐνός ἀρχιληστοῦ περὶ τὴν μίαν δραχμὴν εἰς χάλκινα· διενεμήθησαν τὰ τσαρούχια καὶ τὰ φέσια μετὰ τὰ παπάζια διὰ λαχνοῦ· ὑποδυόμενοι δὲ τὰ τσαρούχια καὶ φοροῦντες τὰ φέσια μετὰ τὰ παπάζια ἔχαιρον ὅπως τὰ μικρὰ παιδιὰ κατὰ τὴν λαμπράν μετὰ τὰ κόκκινα αὐγά καὶ μετὰ τὰ κόκκινα παπούτσια.

Ἐφθασεν ἡ ὥρα νὰ τελειώσουν καὶ τὰ βάσανά μου· ἠθέλησαν νὰ κείρωσι τὸν πώγωνά μου, ὅπως συνειθίζουσι νὰ κάμνωσιν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἀλλ' οὔτε ἐγὼ τὸ ἐδέχθην οὔτε αὐτοὶ ἐπέμειναν. Μοῦ ἔδωκεν ὁ ἀρχιληστής Πλιάσας ἐν 25 δραχμῶν, ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ ἠρνούμην νὰ τὸ λάβω μοῦ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ τὸ λάβω διότι ἔτσι τὸ ἔχουν οἱ λησται, καὶ ὁ Καμάρας ἔδωκεν εἰς τὸν Κύριον Φίλωνα ἕξ γαλλικά· τὸ ἔλαβον λοιπὸν, ἀλλ' ἐνῶ ἰστάμην καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ἀποχαιρετίσω εἶδον χαμαὶ ναπολεόνιον φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν διανομὴν θὰ παρέπεσε, ἔφερον λοιπὸν ἀλληλοδιαδόχως τὰ βλήματα μου ἀπὸ αὐτὸ εἰς τοὺς ληστας καὶ τανάπαλιν· νὰ τὸ πύρω κρυζίως καὶ ἐντρεπόμεν νὰ σφεραρισθῶ ξένην ἰδιοκτησίαν καὶ ἐφοβούμην

μήπως ἦτο καμμία τελευταία δοκιμὴ τῶν ληστών· νὰ τοῖς τὸ δώσω ἐλυπούμην, ἀλλὰ ὑπερισχύσαντος τοῦ φόβου καὶ τῆς συνειδήσεως, τοῖς εἶπον ἀνά μιὰ λίρα ἡτις σὰς ἔπεσε» ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν πάντες προεξάρχοντος τοῦ ἀρχιληστοῦ Πλιάσα μ' εἶπον «εἶναι δική σου εἶναι δική σου αὐτὴ πάρτην» «γὰρ κέγῳ, μ' εἶπεν ὁ Πλιάσης, νὰ τὴν ἐβλεπα θάλεγα τίνας εἶναι τοῦτ' ἡ λίρα μου;» Τὴν ἐπῆρα καὶ τὰς ἔκαμα τὸ ὅλον 47 καὶ $\frac{50}{100}$ ἐπανηρχόμην μετὰ χαρτζιλῆκι καλὸ εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ἦν 4 ὥρα Μ. Μ. τῆς 9 Ὀκτωβρίου ἀπεχαιρέτησα ὅλους ἐσφ.ξάμεν χεῖρας, ἀντηλλάξαμεν λόγους συμπαθητικούς καὶ ἀερόφρονας, τοῖς νύχθη καὶ ἔστο παζάρι νὰ τοὺς ἰδῶ καὶ ἀνεχώρησα κατενοχλούμενος ἀπὸ τὰ πολλά καὶ ἐπαναληπτικὰ παραγγελματὰ των νὰ εἴπω προσκυνήματα πολλά εἰς τὸν Κ. Φίλωνα, καὶ νὰ προσέξωμεν νὰ μὴ πάθῃ ὁ γέρον Νταλιάνης. Ἐδῶκαν δὲ καὶ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν ὅστις ἔφερε τὰ ἀνωτέρω ἐν εἰκοσιπεντάδραχμον καὶ ζεῦγος τσαρουχιῶν· ἀλλὰ μόλις ἐπροχώρησα τεσσαράκοντα βήματα ὁ ληστής Ζήκος ἐφώναξε νὰ σταθῶ· ἐστάθην. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος ἐδωρήσατο μοι ζεῦγος τσαρουχιῶν, εἰπὼν μοι ἀπάντα κί αὐτὰ νὰ μᾶς θυμᾶσαι». Ἐλαβον λοιπὸν καὶ ταῦτα, τὰ ἔθεσα ὑπὸ μάλης καὶ ἐπεριεδόμην εἰς βακτηρίαν κατῆλθον μετὰ δύωρον πορείαν ἐνεκα τῆς καταστάσεως τῶν ποδῶν μου τὸ ὅρος μετὰ τοῦ συντρόφου μου. Φθάσαντες δ' ἐκεῖ ὅπου ἐκεῖνος εἶχε τὰ ζῶα ἰππεύσαμεν καὶ ἐβασίσαμεν πρὸς τὴν Λεβαδίαν.

Ἄδυνατῶ νὰ σοὶ περιγράψω τὴν χαρὰν ἡς με κατέλαβεν ἅμα ἠλευθερώθην ἐνόησον αὐτὴν σὺ ἐὰν δύνασαι. Ἐννέα ἡμερονύκτια διετέλεσα αἰχμάλωτος, ἀλλὰ τόσον ἀπεξενώθην τῆς κοινωνίας, ὥστε διὰ τὰ ἐλάχιστα ἠρώτων τὸν σύντροφόν μου. Μ' ὠδήγησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Πλουτ. Νάκου ὅπου ἦν κεκρυμμένος ὁ Κύρ. Φίλων καὶ ἐκεῖθεν μετέβημεν ἀμφότεροι εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου συνηθροίσθησαν ἅπαντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι.

Ἐλθὼν εἰς τὸ τέλος τῆς διὰ βραχέων ἐκθέσεως τῶν δεινοπαθημάτων μου, νομίζω ἀναγκαῖον νὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν δαιτιῶνται οἱ λη-

σται καὶ νὰ δώσω τινὰς περὶ τῶν συλλαβόντων ἡμᾶς πληροφορίας.

Αἱ ἀρχαὶ συνέλαβον κατ' ἀρχὰς δύο ὡς αὐτουργοὺς τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, τὸν Κ. Καζάζην ζωέμπορον, κάτοικον Λεβαδίας καὶ τὸν Ἰλᾶν Χεινόπορον βλαχοποιμένα κάτοικον Ἀγίου Βλασίου, διαβοήτους ἀμφοτέρους ἐπὶ λησταπαδοχῇ. Τὸν πρῶτον συνώδευεν εἰς Ἀθήνας αὐτὸς ὁ ὑπομοίραρχος Ἀρτέμις ἐφ' ἀμαξίας, καὶ ὡς ἔμαθον, τὸν ἐσύστηεν ὡς πάνυ ἀθῶν καὶ θῦμα τῶν ἐπιτοπιῶν παθῶν· ἀμφοτέροι ὑπάρχουσιν εἰς τὰς φυλακάς· κατόπιν συνέλαβον καὶ τὸν Νταλιάνη μετὰ τοῦ υἱοῦ του, τὸν παρ' ὅλων τῶν ληστών γέριντα καλούμενον· οὗτος ἦν τὸ κέντρον καὶ ὁ πατὴρ τῶν ληστών, ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους αὐτὸς ἀναλαμβάνει τὴν μεσητῖαν τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ἐκάστοτε αἰχμαλωτιζομένων ὠφελοῦμενος ἀπὸ ληστας καὶ αἰχμαλώτους καὶ προσποιούμενος πάντοτε φόβον, ὃν ὁμοῦ ἀψήγη, ὡς λέγει χάριν τῆς πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος κλίσεώς του, ὡς γέροντος. Φερεῖ πάντοτε μεθ' ἐαυτοῦ κώδωνα, ὃν λίαν ἐπιτηδεῖως κρούει, ὡς περ ζῶον βόσκον, κατὰ τὰς μετὰ τῶν ληστών συνενοήσεις του. Ὁ Νταλιάνης εἶχεν ἡλικίαν πλέον τῶν 70 ἐτῶν, ὁ δὲ Καζάζης 25 περίπου, μετῆρχετο δὲ τὸν ζωέμπορον, ἐπάγγελμα ὅπερ τῷ διευκόλυνε τὰς μετὰ τῶν ληστών σχέσεις του· ὁ Χεινόπορος ἦν βλαχοποιμὴν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν Λεβαδίας 40 περίπου ἐτῶν, λησταπαδόχος καὶ οὗτος ἐκ γενετῆς ὡς ὅλοι οἱ βλαχοποιμένες.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας μας οἱ λησται μᾶς ἀπήθουναν διαφοροὺς ἐρωτήσεις περὶ τῶν ὑπουργῶν, ὑπουργείων, βουλευτῶν, κομμάτων, δικαστηρίων καὶ λοιπῶν καὶ περιμένουσι μετὰ ἀκράτητον καὶ ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ρεντίφιρον ὅπως ἀμνηστευθῶσι. Διὰ τῶν νοθεσιῶν τοῦ Κυρ. Φίλωνος ἦλθον πολλάκις εἰς συναίσθησιν καὶ ἔλεγεσ ὅτι οἱ ἀνθρωποι αὐτοὶ τῶρα θὰ ἔλθουν μεθ' ἡμῶν διὰ νὰ παραδοθῶν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλη ἰσχυροτέρα δύναμις τοὺς διέστρεψε τὰς πρώτας σκέψεις καὶ αἰσθήματα. Ἀναμένουσιν ἀκόμη τὴν συγκρότησιν συνελεύσεως εἰς τὸ 1874 ἡτις νὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας εἰς τὸν Βασιλέα· παρεκίνη-

σαν δὲ πολὺ τὸν Κ. Φίλωνα νὰ φροντίσῃ νὰ ἐκλεχθῇ πληρεξούσιος ἵνα ψηφίσῃ ὑπὲρ ἀνά φροντίσεως κυρτίου νὰ γένῃς πλερεξούσιος καὶ θὰ σὲ βοηθήσουμε καὶ μεις γὰρ νὰ δώσῃς τὸν ψῆφον σου γὰρ τὴ μνηστεία. Τί βοήθεια θὰ μοῦ κάμετε παιδιὰ, τοῖς εἶπεν ὁ Κυρ. Φίλων; : «γὰρ μεις τί μπορούμαι νὰ σοῦ κάμωμε, νὰ φοβερίσουμε τὰ χωρτὰ πῶς θὰ τοὺς κάψωμε γὰρ νὰ σοῦ δώσουν ψῆφον ἂν ἦν ἔτσι εὐχαριστῶ ἀδελφοί, δὲν μοῦ χρειάζεται.

Πολλάκις ἐξέφρασαν τὴν λύπην των καὶ μᾶς ἐζήτησαν συγχώρησιν διότι δὲν δύνανται νὰ μᾶς μεταφέρωσιν εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν εἰς μέρος ἀσφαλές διὰ νὰ ἔχωμεν τὰς δεούσας περιποιήσεις. Πρωτῆσάμεν αὐτοὺς ἂν τοὺς υποθάλλουν εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν ἢ τοὺς καταδιώκουν καὶ μᾶς ἀπεκρίθησαν : ὅτι καὶ τὸ μέρος ἐκεῖ ἦν ἐπιτηδεύτατον πρὸς ὑπαρξίν ληστών καὶ ἡ καταδίωξις γίνεται χαλαρὰ καὶ πολ- λάκις συνηθολογοῦν μετὰ τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν καταδίωξιν των ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Τὸ μέρος τοῦτο ἐπιτηδες δι' ἄλλων κατεχωρίσαμεν χαρακτήρων ὅπως ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγινωσκόντων τὰς σελίδας ταύτας. Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπομεν ἡ ληστεία δὲν εἶνε προῖον τοῦ τόπου, ἀλλὰ μάλιστα προερχομένη ἐκ τοῦ Ὀθωμανικοῦ. Ἐκεῖ εὐρίσκει ἄσυλον, ἐκεῖ υποθάλλεται, ἐκεῖ καταρτίζεται, καὶ ἐνεκα τῆς κακῆς ἡμῶν ὁροθεσίας εἰσδύουσα εὐχερῶς εἰς τὸ ἡμέτερον κράτος διαπράττει τὰ στυγερὰ πολλάκις ἐγκλήματα δι' ἃ ἐξηγέρθη καθ' ἡμῶν ἡ τῆς Εὐρώπης ἀγανάκτησις. Ὅπως παρακωλύσωμεν τὴν εἰσέλασιν τῶν θηρίων τούτων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ ἀπαιτεῖται δύναμις στρατιωτικὴ οἷαν ἡ μικρὰ Ἑλλάς δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ, διότι δυστυχῶς ἡ ὁροθετικὴ ἡμῶν γραμμὴ οὔσα λίαν ἐκτεταμένη ἀποτελεῖται ἐξ ἀνοικτῶν πεδιάδων, δασῶν, βουκιῶν καὶ λόφων, ἡ δὲ γείτων ἐπικράτεια δεικνύει ἐντελῆ ἀδιαφορίαν περὶ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἡτις ζημιοὶ καὶ καταστρέφει τὴν Ἑλλάδα καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς καὶ ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς τὸ δικαίωμα τοῦ συνηγούρου τῶν ὑπὸ τὸ Ὀθωμανικὸν σκῆπτρον στεναζόντων ὁμοφύλων τῆς.

Ὅτι δὲ ἡ ληστεία γεννᾶται καὶ υποθάλλεται ἐν Τουρκίᾳ, ἐξάγεται οὐ μόνον ἐκ τῶν καταθέσεων αὐτῶν τούτων τῶν ληστών, ἀλλὰ

Ὡς δ' ἐφθάνομεν εἰς τὸ ὄλημέριον ἢ πρῶτη αὐτῶν φροντίς ἦτο νὰ θέτωσι δύο ληστὰς σκοποῦς (κατ' αὐτοὺς καρπούλι) οἵτινες ἐφοδιζόμενοι μὲ ἄρτον καὶ ὕδωρ ἀπῆρχοντο εἰς τὴν θέσιν των, ἥτις πάντοτε ἐπρεπε νὰ ἐπηρεάζη τὸ ὄλημέριον καὶ νὰ βλέπη μακρὰν καὶ κύκλω αὐτοῦ. Ἄν ὅμως δὲν εὕρωσι μέρος ἔχον τοιαῦτα πλεονεκτήματα θέτουσι δύο καρπούλια· ὁ εἰς τῶν ληστῶν φυλάττει ἀπὸ πρωΐας μέχρι μεσημβρίας ἐνῶ ὁ ἕτερος ἀναπαύεται· ἀπὸ δὲ τῆς μεσημβρίας ἕως τὸ ἑσπέρας φυλάττει ὁ ἄλλος καὶ ἀντικαθίσταται ὁ ἀντικαθίσταθεις· κατόπιν οἱ ληστὰς κοιμῶνται ἕως δύο ὥρας καὶ ἐξυπνοῦντες νίπτονται, κτενίζονται καὶ κατοπτρίζονται, προσεύχονται κατανυκτικώτατα καὶ ἐπεύχονται ἀλλήλοις τὸ ἀκαλημέρσας· ἔπειτα περιποιῶνται τὰ ὄπλα των καὶ ἀφοῦ φάγωσι (τρώγουσι δὲ ὅλοι ὁμοῦ ἐκτὸς τῶν αἰχμαλώτων) κοιμῶνται μέχρι τῆς 3 M. M. πάντοτε ὅμως εἰς ἡ δύο ἀλληλοδιαδόχως φυλάττουσι τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐξυπνοῦντες συσκέπτονται οἱ ἀρχιλησταὶ μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων ληστῶν τί θὰ κάμωσι τὸ ἑσπέρας, τίνα πρέπει ν' ἀνταμώσωσι καὶ ποίαν ὁδὸν νὰ βαδίσωσι. Βαδίζοντες θέτουσιν ἐμπροσθοφυλακὴν, ὀπισθοφυλακὴν καὶ πλαγιοφύλακας· ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ προηγείται 20—25 βήματα τῶν ἄλλων καὶ σύγκειται πάντοτε ἐκ δύο—τριῶν ἢ τεσσάρων ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῆς συμμορίας· προβαίνουν δὲ μετὰ περισκέψεως καὶ προσοχῆς μεγάλης· ἐάν σταθῇ ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἴστανται καὶ οἱ κατόπιν· ἐάν πέσῃ πρηνῆς, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ καὶ οἱ κατόπιν θὰ τὴν μιμηθῶσι· δὲν

καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν φέρονται πρὸς αὐτὴν αἱ Ὀθωμανικαὶ Ἀρχαί, οὐδέποτε αὐστηρῶς καὶ ὡς ἔδει καταδιώξασαι αὐτήν. Περιποιεῖ δὲ μεγίστην τιμὴν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἢ ἐσχάτως ἐν αὐτῷ τῷ ὀθωμανικῷ καιρίᾳ προσβολῇ τῶν ληστῶν, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ὀροφύλακες ἢ ἐκ συνειδήσεως μετὰ τῶν ληστῶν ἢ ἐκ ἀνικανότητος καίτοι πολυάριθμοι οὐδὲν κατ' αὐτῶν πράττουσιν, οἱ δὲ ἡμέτεροι μέχρις αὐτῆς τῆς ψωλεᾶς των προερχόμενοι δι' ἀνηκούστου τόλμης καὶ ἀνδρίας ἀγωνίζονται· νὰ καταστρέψωσι τὸ ὄληθιον τέρως.

Σ. Σ. Β.

προβαίνουν δὲ ἐάν προηγουμένως δὲν διευκρινήσωσι τί συμβαίνει· πολλάκις παλινδρομοῦσι καὶ ἀλλεξοδρομοῦσι καὶ ἐν γένει λαμβάνουσι πάσας τὰς δυνατάς προφυλάξεις. Μιμῶνται ἐντελῶς τὰς φωνὰς τῶν ὄφρων, τοῦ τέττιγος, τῆς ἀλώπεκος, τοῦ λαγωῦ, τοῦ λύκου καὶ κυνὸς καὶ μεταχειρίζονται μετὰ προηγουμένην συμφωνίαν ἐκάστην τούτων κατὰ τὰς νυκτερινὰς αὐτῶν συνεννοήσεις. Φέρει ἕκαστος χειμῶνος καὶ θέρους ἐκτὸς τῆς βραχείας πανοπλίας του, κάπαν καὶ ταγάριον πλήρες ἄρτου, τυροῦ, κρέατος, ἄλατος, ἀλειφῶν, ξαντοῦ, τοιροτοῦ, διαφόρων βελονῶν, ῥαυμάτων καὶ πετσομάτων τσαρουχιῶν, τὰ ἐπιτήδεια δὲ τὴν κάθαρσιν τῶν ὀπλων καὶ τὰ πρὸς γραφὴν ἀπαιτούμενα· ἄπασαν τὴν προσοχὴν καὶ πεποιθῆσιν ἔχουσιν εἰς τὸ ὄπλον των ὅπερ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐξετάζουσι, προσέχουσι καὶ περιποιῶνται διὰ νὰ ἦ ἕτοιμον καὶ ἀκμαῖον. Εἰσὶν ἀκαμπτοὶ καὶ ἀμείλικτοι, ἀπτόητοι εἰς τὰς ἀπειλὰς, φοβεροὶ εἰς τὰ ὄπλα καὶ τὴν μάχην, ἀπληστοὶ, λαίμαργοι, ῥυπαροὶ ἐξ ἀνάγκης, φιλότιμοι κατὰ τὸν παλλικρισμὸν λαλοῦσι χαμηλὰ, καπνίζουσι περιβάλλοντες τὸ τσιγάρον των διὰ τῆς παλάμης των ἵνα μὴ ἡ λάμψις τοὺς προδώσῃ· δὲν τρώγουσι μέχρι χορτασμοῦ, δὲν πίνουσι μέχρι μέθης· ἐκτὸς ἐάν εὕρισκωνται εἰς μέρος φιλικὸν καὶ ἐξησφαλισμένον. Ἄνευ λησταποδόγων συστηματικῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσι λησταί. Ἐκ τῶν χρημάτων πολλὰ μὲν θάπτουσι· δι' ἄλλων δὲ ἀγοράζουσι πρόβατα διὰ τοὺς συγγενεῖς των· οἱ βλαχοποιμένες λησταὶ εἰσὶν οἱ ἐπιτηδειότεροι. Τοὺς ἀρχιληστὰς καὶ σέβονται καὶ φοβοῦνται· ἀνέχονται τὰς ὕβρεις των καὶ τινες τῶν κατωτέρων καὶ τὰ ξυλοκοπήματά των· οἱ ἀρχιλησταὶ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ὑπηρεσίαν ὑποβάλλονται πλὴν τῆς τοῦ σκοποῦ· εἶναι ἄπαντες χαρτοπαῖκται· παίζουσι συνήθως τὴν κοντσίνα καὶ τὸ τριανταένα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο διὰ πολλῶν χρημάτων. Ὁ ἀρχιληστὴς Πλιάσας μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἦν ἐκ τῶν αἰχμαλωτισάντων τοὺς ξένους. Ἐνθυμεῖτο μετὰ λύπης τὴν κακὴν ἐκβασιν τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Ἀναστῆματος βραχέος, 36 ἐτῶν περίπου τὴν ἡλικίαν, ἔχει ὄψιν γλυκυτάτην, συμπεριφορὰν καλὴν, ἀλλ' εἶνε

ἀπληστος· οὐδέποτε ἤκουσα αὐτὸν ἀπειλοῦντα, βλασφημοῦντα ἢ ὕβριζοντα.

Ὁ λήσταρχος Σπανὸς εἶναι τὸ σχολεῖον καὶ ὁ διδάσκαλος τῶν ληστῶν, ἀλλὰ συχνὰ ἐγκαταλείπει αὐτὸν διότι τοὺς φορολογεῖ ὑπερβολικὰ καὶ εἶναι ἀίστηρός.

Πολὺ φοβοῦνται τοὺς στρατιωτικοὺς Λαδόπουλον, Λακόπουλον, Δαγκλῆν, Μακρῆν, Στεφάνου καὶ Κρικελόπουλον· πολλάκις δὲ τοὺς ὕβριζον καὶ τοὺς κατηρῶντο ἐνώπιον ἡμῶν.

Ὁ λήσταρχος Καμάρας ἦτο δις ἀδελφοποιητὸς μου καὶ οἰκειακὸς μου ἄνθρωπος πρὶν ἢ ἐγκλωπώῃ τὸν ληστρικὸν βίον· καὶ ὁ ληστὴς Νίκος Νίκας μοι ὤφειλε χάριτα διότι πρὶν ἢ γίνῃ ληστὴς κατατρεχόμενον τὸν συνέτρεξα, ὅπερ μόνος μοι τὸ ὑπέμνησεν· ἀλλὰ διατί, τῷ εἶπον, μοὺ κάμνεις τοιαύτην ἀνταπόδοσιν; μοὺ ἀπεκρίθη λακωνικῶς· αἴτσι τύχει ἡ τέχνη μας. Κατὰ τὸν καρπὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῷ παρουσιάσθη σπυρίον ἔχον κορυφὴν μαύρην, ὅπερ ἠύξανεν ἐπιστητικῶς καὶ τῷ ἐπροξένει πόνους δρυμεις· μοι ἐράνη ὅτι ἦτο ἀνθραξ, διότι εἶχον ἀκούσει ὅτι τοιαῦτα ἔχει ὁ ἀνθραξ σημεῖα· τῷ ἐπρότεινα λοιπὸν νὰ κόψωμεν διὰ ξυραφίου τὸ πᾶσγον μέρος, ἀλλ' αὐτὸς ἀντέστη εἰπὼν ὅτι ἂν δὲν κάμῃ ἐμπυον τότε κάμνομεν τὴν τομήν· τὴν νύκτα ἔκαμεν ἐμπυον καὶ τὸ πρῶτ' ἔσπασεν· ἀφοῦ λοιπὸν με εἶδον οἱ λησταὶ ἔχοντα ἰατρικὰς γνώσεις, ἐζήτησε νὰ ὠρελῆθῃ ἐξ αὐτῶν ὁ ληστὴς Θεοδωρῆς Δέδες· οὗτος εἶχεν οἰδημα κατὰ τὸν στόμαχον ὅπερ τῷ καθίστα καὶ τὴν πορείαν καὶ τὴν πέψιν δύσκολον. Τὸν συνεβούλευσα νὰ θέσῃ ἐκδόριον· ἐγράψα εἰς Λεβαδίαν καὶ μοι ἔφεραν τοιοῦτον, ὅπερ ἔθεσε, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφασε νὰ ἰαυθῇ, διότι ὀκτῶ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν ἡμῶν συλληφθεὶς εἰς Δαδίον ἀπέβανεν εἰς τὰς φυλακάς.

Συχνότατα τραγωδοῦν κλέφτικα τραγούδια χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Ὅταν ἐπλησίαζεν ἡ ἀπολύτρωσις μας παρακλήσει τοῦ Κυρίου Φίλωνος ἐτραγώδησεν ὁ ληστὴς Θωμᾶς Καπούλιας τὸ ἑξῆς:

Ἐφίς, προφίς ἀπίρασα τὰ κλέφτικα λημέρικα,
κι' ἀκούγω γέλοια καὶ χαραῖς καὶ νόστιμους κοθόντες.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ λοιπὸν, ἀλλ' ἠνίττει·

τὴν βελτίωσιν τῆς πληγῆς τοῦ ἀρχιληστοῦ καὶ τὴν ὅσον οὔπω ἀπόληψιν πλουσίων λυτῶν καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων.

Ὅταν θ' ἀνάψωσι πυρὰν θέτουσι τὰ ξύλα τετραγωνικῶς ἐν τάξει τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, τὴν ἀνάπτουσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τῶν ξύλων καὶ βαίνει ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ οὔτω δὲν ἐκβάλλει καπνόν. Ζημόνουσιν ἐπὶ αἰγίων δερμάτων κεκαρμένων τὰ λεγόμενα κολέτσια, ἅτινα ὑφίνονται καὶ γίνονται ταχέως. Ὅταν δ' ἔχωσι καιρὸν καὶ ἀσφάλειαν κατασκευάζουσι καὶ μπουγάτσαν. Κρατοῦσι τὸ καλὸν καὶ παχὺ λίπος τῶν σφαγίων, ὅπερ ξηραίνουσι καὶ δι' αὐτοῦ κατασκευάζουσι τὰ ἀλειμματοκίτρια, πάχους σπληναντέρου καὶ μήκους ἐνὸς καὶ πλέον πήχεων. Περιβάλλουσι δὲ ταῦτα διὰ πανίου ἐρραμμένου καὶ ἀναπτόμενα οὔτε διὰ τοῦ ἀνέμου οὔτε διὰ τῆς βροχῆς σβύνουσι. Νύπτονται πληροῦντες τὸ στόμα των ὕδατος καὶ γύνοντες αὐτὸ ἐπὶ τῶν χειρῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ ἐξαντλῶσιν αὐτὸ ταχέως.

Ἐν τῷ ληστρικῷ σταδίῳ ἔμαθον νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἀναγινώσκωσιν οἱ ἀρχιλησταὶ Πλέσας καὶ Καμάρας καὶ οἱ λησταὶ Παπουτσῆς καὶ Φουσεῆς. Ὁ Παπουτσῆς ἦν ἐκ Δραχμαλίου τῆς Ἐλατείας, ἠπίου χαρακτήρος δι' ὃ οἱ λησταὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸν Παυλάκο. Τόσον δ' ἔρωτα εἶχε πρὸς τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν ὥστε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐγράφε καὶ ἠρίθμει συμβουλευόμενος καὶ ἡμᾶς· αἴχομε καὶ τὸ Μπαυλάκο κι' ὅλο γράφ καὶ ἀναγνών, σάματ θὰ ντὸ γκάμω γραμματικὸ» ἔλεγον οἱ λησταί.

Περατῶν τὴν παρούσαν δὲν δύναμαι νὰ μὴ ὁμολογήσω ὅτι τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ληφθέντα δραστήρια μέτρα θέλουσιν ἀπαλλάξει τὸν τόπον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπιτοῦ φόβου τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐνσκήψεως τῆς φοβερᾶς ταύτης μάστιγος, ἥτις καταστρέφει καὶ ἀτιμάζει τὴν δυστυχῆ ἡμῶν πατρίδα.

Δ. Ν. ΔΕΟΝΑΡΔΙΔΗΣ.

Η ΔΕΞΙΠΟΙΝΙΣ ΔΕΛΑΦΑΪΛ

Υπό

ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ ΣΟΥΛΙΕ.

[Συνέχεια και τέλος.]

Ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἤκουσε τὴν μητέρα του καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐκλαυσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ὁ Γεώργιος ἐσιώπησεν οὐχὶ ὡς ἄνθρωπος ἐγκαρτερῶν εἰς τὴν θλίψιν του, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου τὸ τεταραγμένον πνεῦμα συλλαμβάνει σχεδὸν τι, τὸ συζητεῖ καὶ ἀποφασίζει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ. Ἡ κυρία Γερὰν ἠκολούθει μετ' ἀγωνίας, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ τῆς, τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς του. Ἴσως ἐὰν ἀπαξ ὕψονε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπ' αὐτῆς μετ' ἀπελπισίας, θὰ συνελάμβανεν αὐτὴ ὑπόνοιαν τινα αὐτοκτονίας· ἀλλ' ἐκ τῆς ταραχῆς του ἐμάντευσεν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο τοιοῦτό τι, διότι ὁ Γεώργιος, ἐὰν εἶχε τοιοῦτο σχέδιον θὰ ἐφαίνετο ἀτάραχος. Πρὸς τὸ ἐσπέραινον τὸν εἶδε λαμβάνοντα μετ' ἐαυτοῦ πολλὰ χρήματα, πλείωτερα παρ' ὅσα ἀπαιτοῦντο ὅπως ἀγοράσῃ ὅπλα ἀρκούντα ἴσως διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁδοιπορίαν. Ἐσιώπησεν ἐν τούτοις γνωρίζουσα ὅτι ἐὰν ἠναντιοῦτο θὰ ἤβλεπε τὴν θλίψιν του.

Ὁ Γεώργιος ἐξῆλθε τοῦ μεγάρου Γερὰν ἀφοῦ ἐνύκτωσε κλιῶς· διευθύνθη πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ καὶ ἐμαίε παρὰ τοῦ νεωκόρου τὸ μέρος ὅπου εἶχε ταφῆ ἡ κυρία Σερβένς. Μετέβη λοιπὸν πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν κοιμητήριον καὶ ἀφύπνισεν τὸν φύλακα. Οὗτος εἶδε μετ' οὐ μικρᾶς ἐκπλήξεως ἄνθρωπον οὕτινος τὸ ἐξωτερικὸν ἐμαρτύρει ὅτι ἀνήκεν εἰς ὑψηλὴν τάξιν προτείνοντα ἔγκλημα, ἱεροσυλίαν. Ὁ Γεώργιος ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἀνασκάψωσι τὸ χῶμα ὅπου ἐκάλυπτε τὸ σῶμα τῆς Κλημεντίας, νὰ τῷ παραδώσῃ τὸ φέρετρόν τῆς, νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸ συντρέψῃ, καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἰδῇ τὸ πτώμα ἐκείνης τὴν ὁποίαν τοσοῦτον εἶχεν ἀγάπῃσει. Μεταξὺ αὐτῶν ἔσχε χώραν μακρὰ καὶ σκληρὰ φιλονεικία· ἐπειδὴ ὁ χρυσὸς ὁ ἀφθονῶς προσφερθεὶς παρὰ τοῦ Γεωργίου δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τοὺς ἐνδοια-

σμούς τοῦ πτωχοῦ νεκροθάπτου. Ὁ νεώνας περιῆλθεν εἰς ἀμύχαναν τί νὰ πράξῃ. Ἐπέσει τότε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ φύλακος τοῦ κοιμητηρίου· τὸν ἰκέτευσε μετὰ σπαρακτικῶν κλαυθμῶν, κατέβρεψε τὰς χεῖρας του διὰ δακρῶν, ἐκυλίσθη εἰς τοὺς πόδας του συντρέψῃ τὸ μέτωπόν του εἰς τὰς γωνίας τῶν ἐπίπλων· τότε ἐγένετο παράφορος, μανιώδης, ἀπειλητικὸς καὶ ἰκετευτικὸς ἐνταυτῶν· τότε κατῴρωσε νὰ κλαυθῇ ἢ τραχεῖα καὶ ἀπαθῆς ἐκείνη ψυχῇ, καὶ ἐπέτυχεν ἐκ τοῦ οἴκτου τῆς ὅτι δὲν εἶχε δυνάμει νὰ ἀγοράσῃ διὰ χρηματικῆς ἀμοιβῆς.

Ὅταν ὅλα συμφωνήθησαν μεταξὺ τῶν, μετέβησαν εἰς τὸ κοιμητήριον, ὁ μὲν φύλαξ κρατῶν ἀξίνην καὶ πτόνον ὁ δὲ Γεώργιος φανόν. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ἀληθὲς ἠδυνάμει νὰ στρέψω ἐπὶ τὸ δραματικώτερον τὴν σκηνήν. Διὰ μὲν τῆς ἀρχίας μεθόδου θὰ σᾶς ἔκαμνα νὰ αἰσθανθῆτε ἕνα πρὸς ἕνα ὅλους τοὺς πάλμους τῆς καρδίας τοῦ Γεωργίου· διὰ δὲ τῆς νέας μεθόδου ἠδυνάμει νὰ μεταωρίσω τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἀκραν δέκα πνευσιωδῶν περιγραφῶν καὶ νὰ τὰς περᾶνω δι' ἐνὸς κερκυνοῦ. Τὸ ὀλιγώτερον δὲ τὸ ὁποῖον ἤθελε μοὶ ἐπιτραπῆ θὰ ἦτο νὰ περικαλύψω τὴν νύκτα ἐκείνην δι' ἀπαισιῶν νεφῶν καὶ διασχιζομένων ὑπὸ λάμπων· ἀλλ' ἡ ἀρελὴς ἀλήθεια εἶναι ὅτι λαμπρὰ καὶ ἀνέρελος σελήνη ἐφώτιζε τὴν φρικώδη ἐκείνην ἐργασίαν, καὶ ὅτι οὐδὲ λέξεις ἐπροφέρθη παρὰ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ συνεόχου του μέχρις οὗ τὸ φέρετρον, ἀνασυσθὲν ἐκ τοῦ λάκκου, ἀπετέθη ἐπὶ τοῦ χείλους.

Μία μόνη φρικώδης περίστασις ἐτρέμαξε τὸ Γεώργιον· ὅταν ἤκουσε τὸ πρῶτον κτύπημα τοῦ σφυρίου τὸ ὁποῖον κατέρειρεν ὁ φύλαξ ἐπὶ τοῦ φερέτρου διὰ νὰ τὸ θραύσῃ, τῷ ἐφάνη ὅτι ἐφύετο πολὺ ἀποτόμω· καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν θόρυβον ἐκείνον κύνες τινὲς ἀφυπνίσθησαν μακρὰν καὶ ἤρχισαν νὰ ὑλακτῶσιν, ἐζήτησε μεφωνήν τρέμουσαν παρὰ τοῦ νεκροθάπτου νὰ ἀποχωρήσῃ ἀθουρίτως τὰς σаниδας τοῦ φερέτρου. Οὗτος ὑπήκουσε, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ πτώμα τῆς Κλημεντίας ἔμεινεν ἐπὶ τῆς γλῆς, περικαλυπτόμενον μόνον ὑπὸ τῶν σαβάνων του. Ὁ φύλαξ, σιωπη-

λός, καθήμενος κατὰ γῆς, με τοὺς πόδας κρεμαμένους ἐντὸς τοῦ λάκκου, ἐβλεπε τὸν Γεώργιον ὅστις ἔμεινεν ὡς ἀπολιθωμένος εἰς τὴν θέαν τοῦ καταψύχου ἐκείνου σώματος· καὶ βλέπων αὐτὸν οὕτως ἀκίνητον, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ τῷ εἴπῃ: «Ἰδοὺ, αὕτῃ εἶναι!»

Ἄλλ' ὁ Γεώργιος ἐρρίνετο λησμονήτας· διατὶ ἔχεν ἔλθει. Δὲν ἤκουε τὸ ἀτενὲς βλέμμα του δὲν ἐβλεπε τίποτε, ὁ νοῦς του δὲ ἐνόει τίποτε· ἦτο ἐντελής ἀπουσία ἐαυτοῦ. Ὁ νεκροθάπτης, ἀφοῦ τῷ ὠμίλησε πολλάκις χωρὶς νὰ τύχῃ ἀποκρίσεως, φοβούμενος νὰ τὸν ἐγγίσῃ μήπως τὸν ἰδῇ κλονιζόμενον καὶ καταπίπτοντα εἰς τὴν ἐλαχίστην κίνησιν, ἐτόλμησεν, ὅπως ἀποσπάτῃ τὸν Γεώργιον ἐκ τῆς μακρᾶς ἐκείνης ναρκώσεως, νὰ ἀνασύρῃ τὴν ὀθόνην ἣτις ἐκάλυπτε τὴν κυρίαν Σερβένς, καὶ νὰ δείξῃ τὸ πρόσωπόν τῆς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τόσα ἔκαμε διὰ νὰ τὸ ἰδῇ. Ἡ ἐνέργεια περιάπτου δὲν εἶναι μαγικώτερα. Εἰς τὴν θέαν τῆς λατρευτῆς ἐκείνης κερκλῆς, τῆς ὁποίας τὴν τελειότητα εἶχε φεισθῆ ὁ θάνατος, τὰ πάντα ἐθραύσθησαν καὶ συνηνώθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ δυστυχοῦς ἐραστοῦ. Ἐγονυπέτησε παρὰ τὸ πτώμα, διὰ τῶν δακρῶν του δὲ καὶ τῶν στεναγμῶν του τῇ ὠμίλησε περὶ ἐρωτος, κατηγορῶν ἐαυτὸν διὰ τὸν θάνατόν τῆς, ζητῶν τὴν συγγνώμην τῆς, διηγούμενος αὐτῇ τὰς παρελθούσας ἡμέρας τῶν καὶ τὰς ἀπολειθείσας ἐλπίδας τῶν· καὶ διὰ νὰ τῇ ὀμιλῇ οὕτω, εἶχεν ἀνεγείρει τὸ σῶμα, καὶ κρατῶν αὐτὴν στηριζομένην ἐπὶ ἐνὸς τῶν γονάτων του, τὴν παρετήρει μετ' ὀδύνης. Ἡ παραφροσύνη ἐκείνη τοῦ Γεωργίου ἐφαίνετο μὴ ἔχουσα σκοπὸν νὰ τελειώσῃ, ὅταν αἰφνης σκίψις τις ἦλθεν εἰς τὸ πνεῦμά του· ἀνάμνησις τις διαπερᾶ ὡς ἀστραπὴ τὴν καταγίδα ἐκείνην τῆς θλίψεως, καὶ αἱ τελευταῖαι λέξεις τὰς ὁποίας εἶχεν εἶπει τὸ καταψύχον ἐκεῖνο στόμα ἀντηχοῦσιν αἰφνιδίως εἰς τὰς ἀκοάς του. Ἀνακράζει, καὶ ἐν τῇ παραφροῦν παραφροσύνη του, περιβάλλει τὴν Κλημεντίαν διὰ τῶν βραχιόνων του, καὶ θέτει ἐπὶ τῶν νεκρῶν χειλέων τῆς τὸ φίλημα τὸ ὁποῖον, ὡς εἶχεν εἶπει ἐκείνη, ὤφειλε νὰ τῇ ἀποδώσῃ τὴν ζωὴν. Τὸ φίλημα ἐκεῖνο παρηκολούθησε τρομερὰ κραυγὴ ἐκ μέρους τοῦ

Γεωργίου· τὴν κραυγὴν σπασμωδικὸς κλονισμὸς καὶ γέλωτος φρικώδης· ἔπειτα, διὰ κινήματος ταχέως ὡς ἡ ἀστραπὴ, ἀνεγείρεται, κρατῶν πάντοτε ἐνηγκαλισμένον τὸ πτώμα ἐκεῖνο, ῥίπτει βλέμμα τρομακτικῶν τριγύρω του, καὶ φεύγει διὰ τῶν τάφων, ὑπερπηδῶν ὅλα τὰ ἐμπόδια, καὶ ἐκφέρων κραυγᾶς χαρᾶς ἢ θλίψεως ἀγρίας. Διαφεύγει τέλος μετὰ ταχύτητος καὶ δυνάμεως ὑπερφυσικῆς, καταδιώκοντος τοῦ φύλακος ὅστις μετ' ὀλίγον τὸν βλέπει ἐξαφανίζομενον ὡς τίγριν κρατοῦσαν τὴν βράν τῆς. Τότε ὁ πτωχὸς νεκροθάπτης σπεύδει νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἴχνη τῆς ἱεροσυλίας του· θέτει πάλιν εἰς τὸν λάκκον τὸ κενὸν φέρετρον, ῥίπτει τὸ χῶμα ὅπερ πρῶτον τὸ ἐκάλυπτε καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ δωμάτιόν του, τρέμων διὰ τὸ ἐγκλημα τοῦ καὶ περιμένων τὴν ἡμέραν μετ' ἀγωνίας.

Ἡέντε ὀλόκληρα ἔτη παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἀπαισίας ἐκείνης νυκτὸς μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνέβη τὸ ἀκόλουθον γεγονός χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸν φύλακα τοῦ κοιμητηρίου δυσάρεστόν τι διὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ πτώματος τῆς κυρίας Σερβένς.

Ἦτο ἡ ἐπέτιος ἡμέρα τοῦ θανάτου τῆς Κλημεντίας, καὶ ὁ Κ. Σερβένς, ὁ σύζυγός τῆς, ἦτο γονυπετῆς πλησίον τοῦ τάφου τῆς γυναικὸς του. Ὀλίγον τι μακρὰν αὐτοῦ, ὁ φύλαξ τοῦ κοιμητηρίου τὸν παρετήρει μετ' αἰσθημα βαθείας τύψεως, ὡς ἐὰν ἐπέπληττεν ἐαυτὸν διότι ἐψεύδετο πρὸς τὴν ἐνάρετον ἐκείνην θλίψιν ἀφίνων αὐτὸν νὰ κλαίῃ ἐπὶ κενῷ φερέτρου. Ἀμφοτέροι ἦσαν βεδυθισμένοι εἰς τὰς σκέψεις τῶν, ὅταν θόρυβος ἐλαφρὸς τοὺς ἔκαμε νὰ ἐγειρωσι καὶ οἱ δύο τὴν κεφαλὴν, καὶ γυνή τις ἐμφανίζεται ἀμέσως εἰς τὰ βλέμματά τῶν. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο ἡ Κλημεντία, ἦτο ἡ κυρία Σερβένς, ἦτο ἡ τοσοῦτον θρηνηθεῖσα σύζυγος, ἦτο τὸ ἐνταφιασθὲν πτώμα! Ὁ Κ. Σερβένς ἐγείρεται ἐκφέρων κραυγὴν· ὁ δυστυχὴς φύλαξ πίπτει ἀνάσθητος κατὰ γῆς. Ἄλλ' ἡ ἀγνωστος εἶδεν ἐπίσης τὸν πρὸ αὐτῆς αἰφνιδίως ὀρθωθέντα ἄνδρα, καὶ ἀνακράζει καὶ αὐτὴ μετὰ δέους καὶ φεύγει ὡς παράφρων. Ὁ Κ. Σερβένς τὴν καταδιώκει χωρὶς νὰ δυνάται νὰ τὴν φθάσῃ, καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ κοιμητηρίου τὴν βλέπει ὀρμήσασαν πρὸς

πλουσίαν τινά άμαξαν ήτις τήν άναρπά-
ζει δι' όλης τής ταχύτητος δύο ευρώστων
ίππων.

Μίαν ώραν μετά τήν συνάντησιν ταύ-
την ο Κ. Σερβένς ήτο άκόμη εις τὸ δω-
μάτιον τοῦ άθλίου νεκροθάπτου, όστις
εξέπνευσεν υπό φρικωδῶν σπασμῶν χωρὶς
νά δυνηθῆ νά άποκριθῆ εις ουδεμίαν ἐκ
τῶν άπευθυνθεισῶν αὐτῷ ἐρωτήσεων. Καί
αὐθμερὸν ὁ διευθυντὴς τῆς άστυνομίας εἰ-
δοποίησε τὸν δικαστικὸν άρχοντα ὅτι συμ-
φώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας τὰς ὁποίας εἶχε
δώσει πρὸς τοὺς κλητῆρας τοῦ έβεβαιώθη
ὅτι ἡ άμαξα τήν ὁποίαν εἶδε καὶ ἡ οἰκο-
στολή τήν ὁποίαν εἶχε περιγράψει ἀνήκον
εις τὸν Κ. Γαράν. Τήν ἐπιούσαν, ἐπὶ τῇ
αἰτήσῃ τοῦ Κ. Σερβένς, μετέβησαν εις
τὸν λάκκον ὅπου εἶχε ταφῆ ἡ Κλημεντία
καὶ εἶρον τὸ φέρετρον κενόν καὶ συντετριμ-
μένον. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ἡ κυρία
Ἰουλία Γαράν, νέα καὶ ὡραία γυνὴ τήν
ὁποίαν ὁ Γεώργιος εἶχε φέρει ἐκ τῶν Ἰν-
διῶν ὅπου τήν ἐνυμφεύθη, ἐπέστρεφεν εις
τὸν οἶκόν της ἐν ἀνεκφράστῳ άταξίᾳ δια-
τελοῦσα ἀνάβη ὡρὰ καὶ τρέμουσα εις τὸ
δωμάτιον τοῦ συζύγου της καὶ διέμεινεν
ἐπὶ πολὺ μετ' αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἐξήλθε
μᾶλλον ἥσυχος καὶ θαρρόυσα, καὶ οὐδὲν
μετεβλήθη εις τὰς ἐξεις τοῦ κυρίου καὶ
τῆς κυρίας Γαράν. Πλειότεραι τῶν δεκα-
πέντε ἡμερῶν εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς συ-
ναντήσεως ἐκείνης, χωρὶς νά γίνῃ λόγος
περὶ τοῦ συμβάντος ἐκείνου, καὶ κατὰ τὰς
ὁποίας ὁ Κ. Σερβένς τοὺς περιεκύκλωσε
διὰ κατασκόπων. Ἐμαθε παρά τοῦ ὑ-
πουργείου τῶν ναυτικῶν τήν άφίξιν τοῦ
Γεωργίου εις Παρισίους καὶ τήν χρονολο-
γίαν τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἄνεκάλυψε
τοὺς ταχυδρόμους οἵτινες τὸν ἔφερον εις
Βρέστ, συνοδευόμενον ὑπὸ κυρίας καλυπ-
τροφόρου. Ἐμαθεν ὅτι εἶχεν ἐπιβιβασθῆ
μετ' αὐτῆς ἐπὶ πλοίου τοῦ ὁποίου εἶρε τὸ
ἡμερολόγιον καὶ κατέχων τὰς τρομερὰς
ἐκείνας ἀποδείξεις, ἐκίνησε δίκην κατὰ
τοῦ Κ. Γαράν ὅπως διαλύσῃ τὸ παράνο-
μον συνοικέσιον αὐτοῦ μετὰ τῆς Κλημεν-
τίας. Ἡ παραδοξότης τῆς δίκης ἐκείνης
ἐκίνησε τήν γενικὴν περιέργειαν. Σάτυροι
ἀντηλλάγησαν ἐν τῇ ἱατρικῇ σχολῇ διὰ
νά ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ ληθαργία τοὺς ἔπει-
σεν ὅτι ὁ θάνατος ήτο πραγματικός. Οἱ

ὑποστηρίζοντες τήν αἰτίαν ταύτην ἐχαρ-
κτηρίσθησαν παρά τῶν συναδέλφων των
ὡς άμαθεὶς καὶ εὐήθεις. Ἐπελόγιζον τὰς
ὥρας καθ' ἃς ἡ κυρία Σερβένς ἐζήσεν ἐν
τοιαύτῃ καταστάσει, καὶ εὔρισκον ὅτι ου-
δεὶς συγγραφεὺς ἀνέφερε παράδειγμα τοι-
αύτης μακρᾶς ληθαργίας. Καὶ αὐτὸς ὁ Κ.
Γαράν ἐφάνετο ὅτι ἐλυπεῖτο τὸν Κ. Σερ-
βένς, καὶ ὅταν ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁμοιότης τῆς
συζύγου του μετὰ τῆς δεσποινίδος Δελα-
φάιλ εἶχε πτοήσει καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον,
ἀλλ' ὄχι εις τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νά
τὸν καταστήσῃ παράφρονα, μετεχειρίζετο
τοιοῦτον τόνον ἀληθείας ὥστε οὐδεὶς ἀμ-
φιβάλλον ὅτι ὁ Κ. Σερβένς ἀπώλεσε τὸ
λογικὸν του, ἢ ὅτι ὅλη ἐκείνη ἡ κατηγο-
ρία ήτο ὀλίγον προσπεποιημένν.

Ἡ ὑπόθεσις ἐν τούτοις ἐφθασεν ἐνώ-
πιον τῶν δικαστηρίων, καὶ ἡ κυρία Γαράν
ἠναγκάσθη νά ἐμφανισθῆ καὶ ἀποκριθῆ
εις τὰς ἐρωτήσεις τῶν δικαστῶν. Τήν ἔ-
φερον εις ἀντιπαράστασιν μετὰ τοῦ Κ.
Σερβένς καὶ ἐφάνη πολὺ ἐκπλαγεῖσα δι'
ὅσα τῇ ἔλεγον. Ὁ Κ. Δελαφάιλ ἤλθεν ἐκ
Θολώσης, καὶ ἤρχισε νά κλαίῃ βλέπων
τήν ὁμοιότητα ἐκείνην· δὲν ἤξευρε πῶς
νά ὁμιλήσῃ πρὸς τήν γυναῖκα ἐκείνην ἥτις
ἐφάνετο ὅτι ήτο θυγάτηρ καὶ ἥτις ἤρ-
νεῖτο τοῦτο τόσον ψυχρῶς. Οἱ δικασταὶ
ἐκπληκτοὶ εἶδον ἀλλήλους ἀβέβαιοι καὶ
τεταραγμένοι. Ἡ κυρία Γαράν διηγῆθη
ὅλον τὸν βίον της. . . Ἦτο ὄρφανὴ καὶ
εἶχε κατοικήσει πάντοτε εις τὰς Ἰνδίας.
Ἐγγραφα προσήχθησαν μαρτυροῦντα ὅτι
ἡ δεσποινὶς Μερβάλ, γεννηθεῖσα εις Πον-
διχερὺ, ἐνυμφεύθη ἐκεῖ τὸν συνταγματάρ-
χην Γαράν.

Ἐφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστήμου ἀκροά-
σεως τῆς ἀποφάσεως. Ὅλαι αἱ ἀγορεύσεις
εἶχον τελειώσει, καὶ τὰ μέλη τοῦ κοινο-
βουλίου τὰ ἀπαρτιζόντα τὸ δικαστήριον
ἐφάνοντο διατεθειμένα νά ἀπαλλάξωσι
τὸν Κ. Γαράν τῆς ἀλλοκότου καταδιώ-
ξεως ἥτις διευθύνετο κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς
συζύγου του, ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Κ. Σερβένς,
κρατῶν παιδίον ἐκ τῆς χειρός. Κατ' ἐκεί-
νην τὴν στιγμήν ἡ κυρία Γαράν ἐκάθητο
πλησίον τοῦ δικηγόρου της, τοῦ Κ. Μοα-
ζᾶ· καὶ ἐπειδὴ ἡ συρροή ήτο ἄπειρος, εἶχε
στηριχθῆ τήν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός της
διὰ νά κρύψῃ τὸ πρόσωπόν της ἀπὸ τὰ

ἀπληστα βιεμματα τοῦ πλήθους· δὲν
εἶδε λοιπὸν εἰσερχόμενον τὸν Κ. Σερβένς·
ἀλλ' αἴφνης ἐσβάνθη μικρὰν χεῖρα ἀποσύ-
ρουσαν τήν ἰδικὴν της, καὶ ἤκουσε παιδι-
κὴν φωνὴν λέγουσαν λυπηρῶς·

— Μητέρα, φίλησέ με!

Ἄμεσως ἡ κυρία Γαράν ἐγείρει τήν κε-
φαλὴν, βλέπει τὸ παιδίον ἐκεῖνο ἐνώπιόν
της, τὸ ἀναγνωρίζει, καὶ χωρὶς νά εἶπῃ
οὔτε λέξιν, τὸ λαμβάνει εις τὰς ἀγκάλας
της καὶ τὸ καλύπτει ὑπὸ δακρύων ἐν-
ταῦτῳ καὶ φιλημάτων. Ἡ σύζυγος καὶ ἡ
θυγάτηρ εἶχον ἀντιστῆ· ἡ μήτηρ ἐπρο-
δύθη.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἡ δίκη δὲν
ἐπεραιώθη, ἀλλ' ἔλαβεν ὅλως ἀλλοίαν
ὄψιν. Ὁ συνήγορος τοῦ Κ. Γαράν ἐζήτησε
τήν διάλυσιν ὕμνιαίου τὸν ὁποῖον ὁ θάνα-
τος εἶχε διαλύσει. «Μὴ ζητεῖτε, εἶπε κατὰ
τήν λαμπρὰν ἀγόρευσίν του, μὴ ζητεῖτε
παρὰ τοῦ τάφου ἐκείνην τήν ὁποίαν τῷ
ἐδώσατε, ἀφήσατε τήν ζωσαν ταύτην γυ-
ναῖκα εις ἐκεῖνον ὅστις τήν ἀνέζησεν· ἡ
ὑπαρξὶς αὕτη τῷ ἀνήκει, καὶ δὲν ἔχετε
δικαίωμα εἰρηὴ ἐπὶ πτώματος.» Τὰ πάντα
ὅμως ὑπῆρξαν ἀνωφελῆ. Ἡ Κλημεντία
ἐζήτησε νά ἀποχωρήσῃ εις μοναστήριον·
δὲν συγκατετέθησαν εις τοῦτο, καὶ ἐπί-
σημος ἀπόφασις τήν κατεδίκασε νά ἐπι-
στρέψῃ εις τήν καταικίαν τοῦ πρώτου συ-
ζύγου της.

— Ἡμέρας τινὰς μετὰ τήν ἀπόφασιν
ταύτην, ἐπέστρεψε τῶντι· ἐφόρει λευκὰ
καὶ ήτο ὡρὰ ὑπὸ ἀπελπισίας καὶ ἀπο-
φασιστικότητος. Βίσελθοῦσα εις τὸν θά-
λαμον ὅπου τήν περιέμενεν ὁ Κ. Σερβένς
περικυκλωμένος παρ' ὅλης τῆς οἰκογενείας
του, ἐπεσεν ἀναυδος καὶ ψυχρὰ ἐπὶ τοῦ
σανιδώματος. Ἐσπευσαν πρὸς αὐτήν, ἀλλ'
ἤκουσαν μόνον τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις·

— Σὰς ἐπαναφέρω ὅ,τι ἐχάσατε.

Καὶ ἐξέπνευσεν.

Α. Γ. ΣΚΑΔΙΑΗΣ.

ΠΕΡΙ

ΜΩΑΜΕΘΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

ΚΕΦ. ΚΙ'. (*).

Περί ψυχορραγούντων.

Ὁ ψυχορραγῶν πρέπει νά κείται πλα-
γίως ἐστραμμένον ἔχων τὸ πρόσωπον
πρὸς τὴν Κιαβὲ τῆς Μέκκας. Οἱ παρευ-
ρισκόμενοι εις ψυχορραγοῦντα πρέπει νά
ἀναγινώσκουσι τὸ 36 κεφάλαιον τοῦ Κο-
ρανίου καὶ τήν ὁμολογίαν τῆς πίστεως
Τεκίν· αἱ γυναῖκες αἱ ὑποκείμεναι εις τὴν
νομικὴν ἀκαθαρσίαν δὲν ἐπιτρέπεται νά
πλησιάζωσι τὸν ψυχορραγοῦντα, τὸν ὁποῖον
βαντίζουσι με ἀρώματα διὰ νά ἀπομα-
κρύνεται ἡ δυσώδης ἐκείνη ὁσμή. Τελευ-
τῶντα περιζωνοῦσιν αὐτὸν σπάθην, ἐ-
κτείνουσι τοὺς πόδας καὶ πλύνουσι τοὺς
ὀφθαλμούς του. Ὁ ἐνταρξισμὸς τοῦ νεκροῦ
δὲν πρέπει νά βραδύνῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμήν
διὰ τοῦτο μετὰ ταχύτητος γίνονται τὸ
λούσιμον, ἡ διὰ σινδόνος περικάλυψις ἡ
ἐπιτάφιος εὐχή καὶ ἡ ταφή.

Ὁ νεκρὸς πρέπει νά πλυθῆ καθαρὰ με
χλιαρὸν νερὸν καὶ διάφορα ἀρώματα καὶ
ἂν ἡ ἀνὴρ παρ' ἀνδρὸς, ἂν δὲ γυνὴ παρὰ
γυναῖκός ἰδίως ὑπὸ τῶν πλησιεστέρων
συγγενῶν ἢ παρὰ τοῦ Ἰμάμη τῆς ἐνορίας·
ἀφοῦ δὲ σπογγίσωσι τὸ σῶμα με ἄνηθ
ἀκολούθως ἐντρίβουσι με καμφορὰν τὰ
ὀκτῶ μέλη τοῦ σώματος περὶ ὧν γίνεται
μνεῖα ἐν τῇ προσευχῇ Ναμάζ, μετὰ ταῦτα
ἐνδύουσι τὸν νεκρὸν με ὑποκάμισον καὶ
περιτυλίσσωσι με μέγα κάλυμμα (Ἰζάρ)
ἀκολούθως με μικρότερον (Λιταφέ)· αἱ γυ-
ναῖκες πρέπει νά τυλίσσωνται με περισσο-
τέρας τοιαύτας λευκὰς σινδόνας. Πρὸ τοῦ
περιτυλίγματος πρέπει νά καπνίσωσι τὸν
νεκρὸν, τὸ σινδόνιον καὶ τὸ φέρετρον με
διάφορα εἶδη ἀρωμάτων. Μετὰ τήν νε-

(*) Παρελήφθη τὸ ΚΒ'. κεφάλαιον πραγ-
ματευόμενον περὶ τῆς περιτομῆς ἀρρένων τε
καὶ θηλέων καθ' ἣν περίστασιν δίδεται εις τὸν
περιτεμνόμενον τὸ ὄνομα ὑπὸ τοῦ πατρός. Σ.Β.

πλουσίαν τινά άμαξαν ήτις τήν αναρπάξει δι' όλης τής ταχύτητος δύο εύρώστων ίππων.

Μίαν ώραν μετά τήν συνάντησιν ταύτην ο Κ. Σερβένς ήτο άκόμη εις τό δωμάτιον του άθλίου νεκροθάπτου, όστις εξέπνευσεν υπό φρικωδών σπασμών χωρίς να δυνηθῆ να άποκριθῆ εις ουδεμίαν εκ των άπευθυνθεισών αυτώ έρωτήσεων. Και αυθημερόν ο διευθυντής τής άστυνομίας ειδοποίησε τόν δικαστικόν άρχοντα ότι συμφώνως προς τās οδηγίαις τās όποιās είχε δώσει προς τούς κλητήρας του έβεβαιώθη ότι η άμαξα τήν όποιαν ειδε και η οικοστολή τήν όποιαν είχε περιγράψει ανήκον εις τόν Κ. Γαράν. Τήν έπιούσαν, επί τῆ αιτήσεϊ του Κ. Σερβένς, μετέβησαν εις τόν λάκκον όπου είχε ταφῆ η Κλημεντία και εύρον τό φέρετρον κενόν και συντετριμένον. Κατ' αυτό τό διάστημα, η κυρία Ιουλία Γαράν, νέα και ώραια γυνή τήν όποιαν ο Γεώργιος είχε φέρει εκ των Ινδιών όπου τήν ενυμφεύθη, επέστρεφεν εις τόν οίκόν της εν άνεμφράστω άταξία διατελούσα άνέβη ώγρά και τρέμουσα εις τό δωμάτιον του συζύγου της και διέμεινεν επί πολυ μετ' αυτού. Εν τούτοις εξήλθε μάλλον ήσυχος και θαρρόυσα, και ουδέν μετεβλήθη εις τās εξεις του κυρίου και τής κυρίας Γαράν. Πλειότεραι των δεκαπέντε ήμερών είχαν παρελθει από τής συναντήσεως εκείνης, χωρίς να γίνη λόγος περι του συμβάντος εκείνου, και κατά τās όποιās ο Κ. Σερβένς τούς περιεκύλωσε δια κατασκόπων. "Εμαθε παρά του ύπουργείου των ναυτικων τήν άφιξιν του Γεωργίου εις Παρισίους και τήν χρονολογίαν τής αναχωρήσεώς του. Άνεκάλυψε τούς ταχυδρομούς οίτινες τόν έφερον εις Βρέστ, συνοδευόμενον υπό κυρίας καλυπτροφόρου. "Εμαθεν ότι ειχεν επιβιβασθῆ μετ' αυτης επί πλοίου του όποιου εύρε τό ήμερολόγιον και κατέχων τās τρομεράς εκείνας άποδείξεις, εκίνησε δίκην κατά του Κ. Γαράν όπως διαλύση τό παράνομον συνοικέσιον αυτου μετά τής Κλημεντίας. Η παραδοξότης τής δίκης εκείνης εκίνησε τήν γενικήν περιέργειαν. Σάτυροι άντηλλάγησαν εν τῆ ιατρική σχολῆ δια να άποδειξωσιν ότι η ληθαργία τούς έπεισεν ότι ο θάνατος ήτο πραγματικός. Οί

υποστηρίζοντες τήν αιτίαν ταύτην έχαρακτηρίσθησαν παρά των συναδέλφων των ως άμαθείς και εύθεις. Υπελόγιζον τās ώρας καθ' ας η κυρία Σερβένς έζησεν εν τοιαύτη καταστάσει, και εύρισκον ότι ουδεις συγγραφεύς άνεφερε παράδειγμα τοιαύτης μακρας ληθαργίας. Και αυτός ο Κ. Γαράν έφαινετο ότι έλυπειτο τόν Κ. Σερβένς, και όταν έλεγεν ότι η όμοιότης τής συζύγου του μετά τής δεσποινίδος Δελαφαίλ είχε ποθήσει και αυτόν τόν ίδιον, άλλ' όχι εις τοιούτον βαθμόν ώστε να τόν καταστήση παράφρονα, μετεχειρίζετο τοιούτον τόνον αληθείας ώστε ουδεις άμφίβαλλεν ότι ο Κ. Σερβένς απώλεσε τό λογικόν του, η ότι όλη εκείνη η κατηγορία ήτο όλίγον προσπεποιημένη.

Η ύπόθεσις εν τούτοις έφθασεν ενώπιον των δικαστηρίων, και η κυρία Γαράν ήναγκάσθη να έμφανισθῆ και άποκριθῆ εις τās έρωτήσεις των δικαστων. Τήν έφερον εις αντιπαράστασιν μετά του Κ. Σερβένς και έφάνη πολυ εκπλαγείσα δι' όσα τῆ έλεγον. "Ο Κ. Δελαφαίλ ήλθεν εκ Θελώσης, και ήρχισε να κλαίη βλέπων τήν όμοιότητα εκείνην δεν ήξευρε πώς να όμιλήση προς τήν γυναίκα εκείνην ήτις έφαινετο ότι ήτο θυγάτηρ και ήτις ήρνεϊτο τούτο τόσον ψυχρως. Οί δικασται εκπληκτοι ειδον άλλήλους άβεβαιοι και τεταραγμένοι. Η κυρία Γαράν διηγῆθη όλον τόν βίον της... Ητο όρφανῆ και ειχε κατοικήσει πάντοτε εις τās Ινδίας. "Εγγραφα προσήχθησαν μαρτυρούντα ότι η δεσποινίς Μερβάλ, γεννηθείσα εις Πονδιχερόν, ενυμφεύθη εκει τόν συνταγματάρχην Γαράν.

Εφθασεν η ήμέρα τής επιστήμου άκροάσεως τής άποφάσεως. "Ολαι αι άγορεύσεις ειχον τελειώσει, και τὰ μέλη του κοινοβουλίου τὰ άπαρτιζοντα τό δικαστήριον έφαινοντο διατεθειμένα να άπαλλάξωσι τόν Κ. Γαράν τής αλλοκότου καταδιώξεως ήτις διευθύνετο κατ' αυτου και τής συζύγου του, όταν εισῆλθεν ο Κ. Σερβένς, κρατων παιδίον εκ τής χειρός. Κατ' εκείνην τήν στιγμήν η κυρία Γαράν εκάθητο πλησίον του δικηγόρου της, του Κ. Μοαζά, και επειδη η συβροή ήτο άπειρος, ειχε στηριξει τήν κεφαλήν επί τής χειρός της δια να κρύψη τό πρόσωπόν της από τὰ

άπληστα βιαιήματα του πλήθους δεν ειδε λοιπόν εσπερχόμενον τόν Κ. Σερβένς άλλ' αφηκς εδούθη μικράν χείρα άποσύρουσαν τήν ιδιικήν της, και ήκουσε παιδικήν φωνήν λέγουσαν λυπηρως:

— Μητέρα, φιλήσε με!

Άμέσως η κυρία Γαράν έγείρει τήν κεφαλήν, βλέπει τό παιδίον εκεινο ενώπιόν της, τό αναγνωρίζει, και χωρίς να ειπη ουτε λέξιν, τό λαμβάνει εις τās άγκάλας της και τό καλύπτει υπό δακρύων ενταύτω και φιλημάτων. Η σύζυγος και η θυγάτηρ ειχον άντιστή η μητηρ έπροδωθη.

Από τής στιγμής εκείνης, η δίκη δεν έπεραιώθη, άλλ' έλαβεν όλως άλλοίαν όψην. Ο συνήγορος του Κ. Γαράν εξήτησε τήν διάλυσιν ύμεναιού τόν όποιον ο θάνατος ειχε διαλύσει. «Μη ζητείτε, ειπε κατά τήν λαμπράν άγόρευσιν του, μη ζητείτε παρά του τάφου εκείνην τήν όποιαν τῶ εδώσατε, αφήσατε τήν ζωσαν ταύτην γυναίκα εις εκεινον όστις τήν ανέζησεν η ύπαρξις αυτη τῶ άνήκει, και δεν έχετε δικαίωμα ειμή επί πτώματος.» Τὰ πάντα όμως υπήρξαν άνωφελη. Η Κλημεντία εξήτησε να άποχωρήση εις μοναστήριον δεν συγκατετέθησαν εις τούτο, και επίσημος άπόφασις τήν κατεδίκασε να επιστρέψη εις τήν κατοικίαν του πρώτου συζύγου της.

— Ημέρας τινάς μετά τήν άπόφασιν ταύτην, επέστρεψε τῶντι έφόρει λευκά και ήτο ώγρά υπό άπελπισίας και άποφασιστικότητος. Είσελθούσα εις τόν θάλαμον όπου τήν περιέμενεν ο Κ. Σερβένς περικυκλωμένος παρ' όλης τής οικογενείας του, έπεσεν άναυδος και ψυχρά επί του σανιδώματος. Έσπευσαν προς αυτην, άλλ' ήκουσαν μόνον τās όλίγας ταύτας λέξεις:

— Σας επαναφέρω ό,τι έχάσατε.
Και εξέπνευσεν.

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙ

ΜΩΑΜΕΘΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

(Συνέχεια και τέλος.)

ΚΕΦ. ΚΙ'. (*)

Περί ψυχορραγούντων.

Ο ψυχορραγών πρέπει να καίται πλαγίως εστραμμένον έχων τό πρόσωπον προς τήν Κιαβόε τής Μέκκας. Οί παρευρισκόμενοι εις ψυχορραγούντα πρέπει να ανακινώσκούσι τό 36 κεφάλαιον του Κορανίου και τήν όμολογίαν τής πίστewς Τεκίν αι γυναίκες αι υποκείμεναι εις τήν νομικήν άκαθαρσίαν δεν επιτρέπεται να πλησιάσωσι τόν ψυχορραγούντα, τόν όποιον ξαντίζουσι με άρώματα δια να άπομακρύνεται η δυσώδης εκείνη όσμη. Τελευταίοντα περιζωννύουσιν αυτόν σπάθην, εκτείνουσι τούς πόδας και πλύνουσι τούς οφθαλμούς του. Ο ένταξιασμός του νεκρού δεν πρέπει να βραδύνη ουδ' επί στιγμήν δια τούτο μετά ταχύτητος γίνονται τό λούσιμον, η δια σινδόνας περικάλυψις η επιτάφιος ευχή και η ταφή.

Ο νεκρός πρέπει να πλυθῆ καθαρά με χλιαρόν νερόν και διάφορα άρώματα και αν η άνηρ παρ' άνδρός, αν δε γυνή παρ' γυναικός ιδίως υπό των πλησιεστέρων συγγενων η παρ' του Ιμάμη τής ένορίας' άφου δε σπογγίσωσι τό σώμα με άνθη άκολούθως έντρίβουσι με καμφοράν τὰ όκτώ μέλη του σώματος περι ών γίνεται μνεία εν τῆ προσευχῆ Νχαμάζ, μετά ταύτα ένδύουσι τόν νεκρόν με υποκάμισον και περιτυλίσσουσι με μέγα κάλυμμα (Ιζάρ) άκολούθως με μικρότερον (Λιταφ) αι γυναίκες πρέπει να τυλίσσωνται με περισσοτέρας τοιαύτας λευκάς σινδόνας. Πρό του περιτυλίγματος πρέπει να καπνίσωσι τόν νεκρόν, τό σινδόνιον και τό φέρετρον με διάφορα είδη άρωμάτων. Μετά τήν νε-

(*) Παρελήφθη τό ΚΒ' κεφάλαιον πραγματευόμενον περι τής περιτομής άρρένων τε και θηλέων καθ' ήν περίστασιν δίδεται εις τόν περιτεμνόμενον τό όνομα υπό του πατρός. Σ.Β.

κρσίμον ακολουθίαν δὲν ἐπιτρέπεται τὸ κάπνισμα οὐδ' εἰς τοὺς πλησιεστέρους ἢ ἀπωτέρους συγγενεῖς τοὺς συνοδεύσαντας τὸν νεκρὸν· ἀπαγορεύεται ὁ θρήνος καὶ οἰκτεναγμοί. Ἀφοῦ δ' ὡς ἐρέθη περιτυλίξωσι τὸν νεκρὸν καὶ τὸν ἐναποθέσωσιν εἰς τὸ φέρετρον, ἄρχεται ἡ ἐπικήδειος λειτουργία τὴν ὁποίαν διευθύνει ὁ Ἰμάμ-Πυλχαίχ. Τὸν νεκρὸν θέτουσιν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος καὶ ὁ Ἰμάμης ἵσταται ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἡ ἐπικήδειος αὕτη ἱεροπραξία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν τεσσάρων Τεκβίρ καὶ τῆς ὠρισμένης διὰ τοὺς νεκροὺς ακολουθίας ἧτις ψάλλεται ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ νεκροῦ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ τεμένει.

ΚΕΦ. ΚΔ'.

Περὶ ἐνταφιασμοῦ.

Τὸν νεκρὸν μεταφέρουσι εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἐπὶ φερέτρον τέσσαρες συγγενεῖς ἢ φίλοι μὲ βῆμα ταχύ, καὶ παραδίδουσιν εἰς τοὺς νεκροθάπτας· οὗτοι δὲ προσέχουσιν ὥστε τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ νὰ ᾔνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν Κιαβέ τῆς Μέκκας, μετὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴπωσι τὰδε «M π ἰ σ μ - ἰ λ λ α χ ἰ - B ἔ - Ἀ λ λ ἄ - M ἰ λ λ ἔ θ - P ε σ ο ὕ λ - O ὕ λ ἄ χ » δηλαδὴ αἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ.»

Τὸ περίφραγμα τῶν μνημείων τῶν γυναικῶν πρέπει νὰ καλύπτεται μὲ λεπτόν ὕφασμα.

Ἡ νεκροψία δὲν ἐπιτρέπεται ἢ μόνον ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἐγκύων γυναικῶν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κοιτίας. Οἱ Σουλτάνοι καὶ Πρίγκιπες πλύνονται καθ' ὃν τρόπον προέφημεν, οὐχὶ ὑπὸ συγγενῶν ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἡ δὲ ἐπιτάφιος ἀκολουθία ψάλλεται ἀπὸ τὸν Μουφτῆν τῆς μητροπόλεως προϊστάμενον ὄλων τῶν Οὐλεμάδων καὶ τῶν ἄλλων Αὐλικῶν, ὅστις μὲ τὰ αὐτὰ περιβάλλεται καθήκοντα καὶ κατὰ τὸν θάνατον καὶ αὐτοῦ τοῦ Μολλά ἢ τοῦ μεγάλου Βεζύρου. Ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ νεκροῦ ὁποιοῦδήποτε γένους ἢ τάξεως ἢ βαθμοῦ πρέπει νὰ γίνεται ταχέως καὶ αὐθημερόν, διότι οὕτως κελουσι τὰ πρακτικὰ τοῦ Μωάμεθ. Τὸν

νεκρὸν ἐντὸς τοῦ φερέτρου καλύπτουσι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι κοιτίας μὲ ὕφασμα τι ἡγιασμένον, χρώματος μαύρου εἰς τὸ ὅποιον χρυσοῖς γράμμασι εἶναι γεγραμμένοι στίχοι τινες τοῦ κορανίου. Ἡ ἐκφορά τοῦ νεκροῦ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ πρὸ τῆς ἀνατολῆς οὔτε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀδηγοῦσι δ' αὐτὸν μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν θέτοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὴν τιάραν του· δὲν ἀνάπτουσι κηρία οὔτε κανδύλια οὔδὲ καίουν θυμίαμα· ἀπαγορεύεται τὸ ψάλισμον, ἐξαιρετικῶς εἰς τοὺς Μονάρχας καὶ τοὺς κατ' εὐθείαν γραμμὴν συγγενεῖς αὐτῶν· οἱ Μουεζῖνοι ψάλλουσι σιγανὰ εὐχὰς τινὰς καὶ θυμιάζουσι καίοντες ξύλον ἀλόης. Τὸν νεκρὸν ἐκ τῆς οἰκίας μεταφέρουσι κατ' εὐθείαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον ὅπερ εἶναι κατάφυτον ἀπὸ κυπαρίσσους καὶ ἄλλα δένδρα χιθκλή, καὶ εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν θέτουσι ἐπιτυμειοὺς λίθους.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

Περὶ εὐλαβείας.

Μία τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τοῦ μωαμεθανικοῦ νόμου εἶναι ἡ εὐλάβεια ἧς αἱ κυριώτεραι πράξεις εἶναι αὗται.

Τὸ Σέλα, ὕμνος τὸν ὁποῖον οἱ Μουεζῖνοι ᾄδουσι κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν δύο ὥρας πρὸ τῆς μεσημβρινῆς προσευχῆς. Τὸ Τεμδγίδ, ᾄσμα ἀδόμενον εἰς τὰς τριάκοντα τῆς σελήνης νύκτας τοῦ Ῥαμαζάν ἐκ τῶν Μιναρέδων. Τὸ Μεβλουδ, ἑορτὴ καθιερωθεῖσα ὑπὸ Ἀμουράτ Γ' κατὰ τῷ 1588 (ἐγίρας 996) εἰς τιμὴν τῶν γενεθλίων τοῦ Μωάμεθ. Ἡ βασιλικὴ καὶ θρησκευτικὴ αὕτη ἑορτὴ τελεῖται τὴν 12 σελήνης Ῥεβιούλ-Ἐβέτ, καθ' ἣν οἱ διασημότεροι ῥήτορες ἀπαγγέλλουσι διαφόρους λόγους περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Μωάμεθ ὡς προφήτου, καὶ τῶν ἐξαρέτων αὐτοῦ ἀρετῶν, καὶ πανηγυρίζεται διὰ γενικῆς φωταψίας, θεωρουμένη ὡς μία τῶν ἑορτῶν τοῦ Βαϊράμ, περὶ ἧς θέλομεν πραγματευθῆ εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.

ΚΕΦ. ΚΣ'.

Περὶ τῆς ἑορτῆς Μεβλουδ.

Εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἡμέραν τῶν γε-

νεθλίων τοῦ Μωάμεθ παρευρίσκεται καὶ ὁ Σουλτάνος μετὰ τῆς θεραπείας του, πάντες οἱ ἀνώτεροι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι, καθὼς καὶ ὁ Κισλάρ-Ἀγάς ἀρχιεπιτομάρχης διακρινόμενος διὰ τὴν πλουσίαν ἐνδυμασίαν του, ὅστις εἰς αὐτὴν καὶ μόνην τὴν ἐυρὴν φαίνεται εἰς τὸν ναόν. Ὁ Κισλάρ-Ἀγάς παρίσταται ὡς Ναζίρ, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων τῶν ναῶν Μέκκας καὶ Μεδίνας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην μεταβαίνει εἰς τὸν ναόν διὰ πολυαριθμοῦ συνοδείας συγγροτημένης ἀπὸ μαύρους εὐνούχους καὶ σκαπανεῖς δύο ὥρας πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Σουλτάνου.

Διὰ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως κανονίζεται ἡ θέσις ἣν ἕκαστος θὰ κατέξῃ ἐν τῷ ναῷ ὁ Μέγας Βεζύρης καὶ ὁ Μουφτῆς κάθονται ἐπὶ προσκεφαλαίων ἐγγύς τοῦ θυσιαστηρίου ὁ μὲν δεξιᾷ ὁ δὲ ἀριστερᾷ, ὅπισθεν τοῦ πρώτου ὁ Καπετάν Πασάς (Ἀρχιναύαρχος), ὁ Τερτερδάρ-Ἐφέντης Ὑπουργὸς τῆς Οἰκονομίας, ὁ Χοντζέ Κιάν, οἱ Ὑπουργοὶ, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι, τῶν ὁποίων τὴν σειράν κανονίζει ὁ Τερτερδάρ-Ἐφέντης. Ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ τοῦ Μουφτῆ εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ Οὐλεμάδες, σχηματίζει σειράν παράλληλον ὁμοίαν μὲ τὴν τῶν πρώτων ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Κουρσίου (ἔδραν τοῦ Ἱεροκήρυκος) καὶ ὅπισθεν αὐτῆς τοποθετοῦνται οἱ Μουδερῖς (διδάσκαλοι) αἱ ἐκατέρωθεν σειραὶ ἀποτελοῦσιν ὀρθογώνιον εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου κάθονται ἐπὶ τάπητος οἱ Ῥεῖζ-Βασης μέγας Καγκελάριος, καὶ Ἰσαῦς-Βασης ὑπουργὸς, ἔχοντες ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου. Διὰ τὸν Νακίρ-Οὐλ-Ἐσκράφ, πρῶτον ἐμίρην, ὑπάρχει ἰδιαιτέρα ἔδρα ἐν τῷ ναῷ. Ὁ Ἰερισφατσί-Ἐφέντης προϊστάμενος τῆς τελετῆς καὶ ὁ Καρά-Κουλάκ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ μεγάλου Βεζύρου, ἵστανται ὀρθοὶ ὅπισθεν τοῦ πρώτου ἔχοντες τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Τὴν μεγάλην ταύτην συνοδείαν διαχωρίζουσι ἀπὸ τὸν λαὸν τάγματα τακτικῶν στρατῶν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένα δι' ὃν ἐξέρχεται ὁ Σουλτάνος κορευόμενος εἰς τὸν ναόν. Ἄμα τῇ ἐμφανήσει του πάντες ἀνορθοῦνται, ὁ δὲ Μέγας Βεζύρης καὶ Μουφτῆς τὴν ὑποδέχονται ἐξω-

θεν τῆς θύρας καὶ μετὰ ταῦτα ἄρχεται ἡ τελετὴ ἧτις ἐκτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἱεράρχας, τὸν Σεῖχ τῆς Μητροπόλεως τὸν Σεῖχ τοῦ ναοῦ καὶ τὸν πρεσβύτερον τῶν ἄλλων ναῶν τῆς πόλεως· διαρκούσης τῆς τελετῆς ὁ Σιλιχδάρ-Ἀγάς καὶ Ἰσιχαδάρ-Ἀγάς παρουσιάζονται εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ τῷ προσφέρουσι τὸ Σερπετ, ποτὸν κατεσκευασμένον ἀπὸ ζάχαριν καὶ ξύλον ἀλόης. Ὅλοι οἱ παρευρεθέντες ἀξιωματικοὶ συγγαίρονται ὑποκλινῶς τοὺς Οὐλεμάδες καὶ Ὑπουργοὺς ποιῶντες ἐναξίαν ἀπὸ τὸν μέγαν Βεζύρη καὶ τὸν Μουφτῆ καὶ ὅταν ὁ Σεῖχ ἀποπερατώσῃ τὴν ἀγόρευσιν καὶ κατέλθῃ τοῦ ἄμβωνος, οἱ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κισλάρ-Ἀγά ἀνήκοντες τὸν ὑποδέχονται εἰς τὴν κλίμακα, μετὰ τὸ τέλος οἱ Μουεζῖνοι ᾄδουσι γεγονυῖα τῇ φωνῇ ὕμνον ὑπὲρ τοῦ Προφήτου καὶ τρεῖς Ὑπουργοὶ τὸ Μεβλουδ-Κανὰν περὶ τῆς γεννήσεώς του, ὅτε πάντες ἵστανται ὀρθοὶ καὶ προχωροῦσι πρὸς τὴν θύραν ἵνα ὑποδεθῶσι τὴν πρὸς τὸν Σουλτάνον συγγαρητήριον ἐπιστολὴν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Μέκκας τὴν ὁποίαν παραλαμβάνει ὁ Σουρφέ-Ἐμίρης ἐπιτετραμένος τὴν διεύθυνσιν τοῦ ναοῦ. Οὐδὲν ὠραιότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον θέαμα, ὡς αἱ παρὰ τοῦ Σιλιχδάρ-Ἀγά προετοιμασίαι διὰ τὸν Σουλτάνον.

ΚΕΦ. ΚΖ'.

Περὶ διδασκαλίας.

Οἱ ἱδρυταὶ τῶν ναῶν καὶ διαχειρισταὶ τῶν εἰσοδημάτων (ἐπίτροποι) διατηροῦσι εἰς τὴν ἐνορίαν του ἕκαστος καὶ ἓνα ἱεροκήρυκα Σεῖχ, ὁ ὁποῖος κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν μετὰ τὴν προσευχὴν τῆς μεσημβρίας κηρύττει ἀπ' ἄμβωνος τὸν λόγον τοῦ Μωάμεθ, τὰ δόγματα, τὴν λατρείαν καὶ τὴν ἠθικὴν. Ὁ Σουλτάνος παρευρίσκεται ἐνίοτε εἰς τοιαύτας διδασχὰς καὶ προσφέρει εἰς τὸν ἀγορεύσαντα πολύτιμα δῶρα.

ΚΕΦ. ΚΗ'.

Περὶ ἱερῶν νυκτῶν.

Ἐπτά νύκτας τοῦ ἐνιαυτοῦ θεωροῦσιν

Ἰεράς· πρώτην τὴν γέννησιν τοῦ Μωάμεθ, δευτέραν τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, τρίτην τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάληψιν του, τετάρτην καὶ πέμπτην τὰ δύο Βαϊράμ, ἕκτην καὶ ἑβδόμην τὴν δεκάτην πέμπτην τῆς σελήνης Σιαβάν καὶ τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην τῆς σελήνης Ῥαμαζάν. Αὐταὶ ἐορτάζονται ὡς καὶ αἱ τοῦ Ῥαμαζάν διὰ γενικῆς φωταΐας ἐφ' ὧν τῶν μνηαρέδων οἱ δὲ νχοὶ κατ' αὐτὰς μένουσιν ἀνοιχτοὶ διὰ τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον τῶν εὐσεβῶν. Ἡ εἰκοστὴ ἑβδόμη νύξ τοῦ Ῥαμαζάν εἶναι ἡ κυριωτέρα πασῶν καθ' ἣν ὁ Σουλτάνος μεταβαίνει εἰς τὸν ναὸν καὶ προσεύχεται. Ἀνεξαρτήτως τῶν νυκτερινῶν τούτων ἐορτῶν, οἱ Δεσβίσιδες, καὶ ἐρημίται ἐορτάζουσι καὶ τὰς νύκτας τῶν ἡμερῶν πέμπτης καὶ κυριακῆς τὴν μὲν ὡς νύκτα τῆς συλλήψεως τοῦ Μωάμεθ, τὴν δὲ ὡς τῆς γεννήσεώς του.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Περὶ λειψάνων.

Οἱ μωαμεθανοὶ σέβονται εἰς ἄκρον τὰ ἱερά κειμήλια τὰ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις διαφυλαττόμενα τὰ ὅποια εἶναι: α'. Τὸ Σιαντσιάκ-Σεριφ, ἥτοι ἱερά σημαία. β'. Τὸ Χιρκαδι-Σεριφ, ἱερόν ἔνδυμα. γ'. Τὸ Σιρ-Σεριφ, ἱεροὶ ὀδόντες. δ'. Τὸ Λιχεγι-Σεριφ, τεμάχιον τοῦ πώγωνος τοῦ Μωάμεθ, καὶ ε'. Τὸ Καδὲμ-Σεριφ, ποὺς ἄγιος.

Καὶ περὶ τῶν κειμηλίων τούτων δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις. Τὸ πρῶτον, ἥτοι ἡ σημαία τοῦ Μωάμεθ εἶνε περιτετυλιγμένη ἐντὸς ἐτέρας τοῦ Καλίφ-Ομέρη καὶ ἀμφότεραι εἰς ὑφάσματα μεταξωτὰ ἐντὸς θήκης· ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῶν ὑπάρχει μικρὸν βιβλίον ἰσομέγεθες τοῦ κορανίου γεγραμμένον χειρὶ Καλίφ-Ομέρ, καὶ κλειδίον ἀργυροῦν τοῦ Κιαβῆ τῆς Μέκκας, ὅπερ ὁ Σεριφ προσέφερεν εἰς τὸν Σελίμην ὡς σημεῖον ὑποταγῆς. Ἡ σημαία αὕτη ἔχει διάμετρον δώδεκα ποδῶν, εἰς δὲ τὴν κορυφὴν αὐτῆς ὑπάρχει σφαῖρα ἀργυρᾶ, καὶ ἀπόσπασμα τοῦ κορανίου γεγραμμένον διὰ χειρὸς Καλίφ-Οσμάνη ταύτην εἶναι ἀπληγορευμένον νὰ ἴδῃ τις, οὐδ' ἐπιτρέπεται νὰ ἐκτοπισθῇ ἢ μόνον εἰς ἐκτάκτους καὶ κατεπειγούσας περι-

στάσεις ὡς ἐν καιρῷ πολέμου, τότε δὲ προηγείται προσευχὴ καὶ κατάνυξις, συνοδεύουσι δ' αὐτὴν τεσσαράκοντα σημαυφόροι ἐκ τοῦ τάγματος Χαρὲμ-Καπουτσιλερῆ (αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς) οἵτινες τὴν φέρουσι ἐναλλάξ, ἕτερον δὲ σώματα φρουροῦσιν αὐτήν. Τὸ δεύτερον, οὗσα ἡ ἐσθῆς ἦν ἐφόρει ὁ Μωάμεθ, διαφυλάττεται ἐντὸς τεσσαράκοντα μικρῶν σάκκων ἐκ μεταξωτοῦ ὑφάσματος· εἰς τιμὴν δ' αὐτῆς τελείται τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τοῦ Ῥαμαζάν μεγαλοπρεπῆς τελετῆ εἰς ἣν παρευρίσκεται καὶ ὁ Σουλτάνος μετὰ τῆς θεραπείας του καθὼς καὶ ὁ μέγας Β' Ζιρρης. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀγκύρωσης προσευχῆς ἐκτυλίσσοσιν αὐτήν καὶ πάντες τὴν ἀσπάζονται εἰς τὸ ἄκρον εὐλαβῶς· ὁ Σιλιχδάρ-Αγᾶς ἵσταται ἐγγὺς τοῦ κειμηλίου καὶ εἰς πάντα ἀσπασμὸν διὰ ρινομάκτρον ἀπομάσσει τὸ ἀσπασθὲν μέρος· τὸ ρινομάκτρον τοῦτο μετὰ ταῦτα δωρεῖται τῷ ἀσπασθέντι ὡς σημεῖον εὐλαβείας. Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ Νακίρ-Οὐλ-Ἰεράρ, πρῶτος Ἐμίρης πλύνει ἀμέσως τὸ ἀσπασθὲν μέρος τὸ ὅποion βυθίζει εἰς λεκάνην πεπληρωμένην ὕδατος ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἄγίασμα.

Ὁ Κισλάρ-Αγᾶς εἶνε ὁ διανομὸς τοῦ ὕδατος ὅστις πληροὶ ἱκανὰ ἀγγεῖα τὰ ὅποια ἀφοῦ σφραγίσῃ μετὰ τὴν ἰδιαιτέραν του σφραγίδα παραδίδει εἰς τοὺς Σκαπανεῖς (βαλτατσίδες) οἵτινες διανέμουσιν αὐτὰ εἰς τοὺς παρευρεθέντας. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμήλιον δὲν εἶναι τὸ μόνον, ἀλλ' ἔπάρχει καὶ ἕτερον Οὐβείζι-Οὐλ-Ομέρη ὀνομαζόμενον, ὅπερ ὁ Μωάμεθ κατὰ τὸν θάνατόν του ἐδωρήσατο εἰς τινα πιστὸν αὐτῷ ὀπαδὸν, ὅπερ διαφυλάσσεται εὐλαβέστατα ἐν τοῖς ἀνακτόροις περιτετυλιγμένον εἰς πολυτελῆ ὑφάσματα. Ἡ ἐορτὴ τούτου διαρκεῖ πεντεκαίδεκα ἡμέρας, ὁ δ' ἀσπασμὸς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ εἰς κανὲν ἄλλο μέρος ἐκτὸς τοῦ ἄκρου. Οἱ περιεστῶτες ἵστανται μετὰ ἐσταυρωμένας χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, γυνὴ δὲ ἔχουσα τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διανέμει τὸ ἄγασθὲν ὕδωρ. Τὸ πλῆθος συρρέει ἀγεληδὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς προσευχῆς μετὰ παραδειγματικὸν σέβας καὶ εὐλάβειαν.

Τὸ τρίτον κειμήλιον, ἥτοι οἱ δύο ὀδόν-

τες τοῦ Μωάμεθ διαφυλαττόμενοι ὁ μὲν εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὁ δὲ εἰς τὸν ναὸν (Τζαμι) μετ' ἄλλων ἐν οἷς καὶ ὁ τάφος Μωάμεθ τοῦ Β' χρησιμεύει ὡς ἄγίασμα κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην νύκτα τῆς Σελήνης τοῦ Ῥαμαζάν. Τὸ πέμπτον, ἥτοι ὁ ἄγιος ποὺς, εἶνε ἀνάγλυφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτησε δῆθεν ὁ Μωάμεθ καὶ ἐγένετο ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ποδὸς αὐτοῦ διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν πραγματικὴν παρά τοῦ Θεοῦ ἀποστολήν του· τοῦτο διαφυλάσσεται εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τζαμίον τοῦ Ἐγιοῦπη.

Εἰς τὸ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις Τζαμίον διατηροῦνται καὶ τινα ἀγγεῖα καὶ ὄπλα τοῦ Μωάμεθ, τὸ τόξον τὸ ὅποion μετεχειρίζετο εἰς τὰς ἐκστρατείας καὶ διάφορα ἄλλα σκεύη τοῦ Κιαβῆ τῆς Μέκκας, πρὸς τοῦτοις τῆς ἐρ' οὗ προσκίγγετο ὁ Καλίφης Ἀβού-Βέκρ, διάφορα ὄπλα μετὰ τὰ ὅποια ἐπολέμησαν ὑπὸ τὸν Μωάμεθ, καὶ τὰρα τοῦ Καλίφου Ὀμέρ.

Ὁ θάλαμος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι τὰ κειμήλια καλεῖται Χιρκαδι-Σεριφ (σάκκημα τοῦ ἱεροῦ ἐνδύματος). Τὸ πάτωμα τούτου εἶναι ἐστρωμένον διὰ μαύρου ἐριούχου εἰς ὃ εἰσὶ γεγραμμένοι χρυσοῖς γράμμασι στίχοι τινες τοῦ κορανίου· κείνται ἐπ' αὐτοῦ δύο σκευοθήκαι ἐμπεριέχουσαι ἡ μὲν τὴν ἐσθῆτα ἡ δὲ τὴν σημαίαν τοῦ Μωάμεθ καὶ περίξ αὐτῶν κρέμανται μεγάλα λυχνία καίουσαι αἰωνίως. Τὸ δῶμα τοῦτο εἶναι ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν τῶν αὐλικῶν οἵτινες εἰσὶν ὑπόχρεοι νὰ φρουρῶσι ἀνὰ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἕκαστος. Ὁ Σουλτάνος ἐπισκέπτεται τὴν ἀποθήκην τῶν κειμηλίων τούτων ἀπαξ ἢ δις τοῦλάχιστον τῆς ἑβδομάδος.

Ἡ εὐλάβεια καὶ τὸ σέβας τῶν Τούρκων πρὸς τὰ κειμήλια ταῦτα εἶναι μὲν ἀπεριγραπτος οὕτως εἰπεῖν, οὐχ' ἥττον δὲν ἀπομακρύνονται καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσιώσεώς των οὐδ' ἀμφισβητοῦσι τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ ἡμῶν Χριστοῦ οὔτε τὴν ἀγιότητα τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, διότι ἄλλως ἐπισύρουσι τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Προφήτου τω'.

ΚΙ.Φ. Α'.

Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ θυσίας τοῦ Πάσχα.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἐρησκευτικὴ καὶ θεωρεῖται καθήκον ἀπαραίτητον. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Βαϊράμ πᾶς μουσουλμάνος ὀφείλει ἀναλόγως τῆς θέσεώς του νὰ ἐλεήσει τοὺς πτωχοὺς. Ἡ θυσία (Κουρβάν-Βαϊράμ) εἶνε προσφορά πρὸς τὸν Θεὸν ὑποχρεωτικὴ ἀπὸ κτήνη, βόας, πρόβατα, καμήλους καὶ αἰγας καὶ διαρκεῖ τρεῖς ἡμέρας. Τὰ πρὸς θυσίαν σφάζουσιν ἰδίαις χερσὶ καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ δι' ἀντιπροσώπου οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον γίνεται ἐξαιρέσις τοῦ κανόνος τούτου.

Οἱ ἐπισημότεροι ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὶ (Τζαμιά) τῶν ὀθωμανῶν εἶνε· ὁ τοῦ Μεδτσίδ, ὁ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὁ τοῦ Σουλτάν Ἀχμέτ, ὁ τοῦ Σουλταῖμάν Α', ὁ τοῦ Σουλτάν Βαγιαζίτου, ὁ τοῦ Σουλτάν Μωάμεθ Β' κατακτητοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ τοῦ Νούσ-Ὀσμάνη, ὁ τοῦ Σουλτάν Σελίμ Α', ὁ ἐν Ἐγιοῦβ, ὁ Λιληλή, τὸ Γενί Τζαμι, τὸ Σιχ-Σαδὲ-Τζαμισί, τὸ Βαλιδὲ-Τζαμισί, τὸ Ἀγίεσμ-Τζαμισί, καὶ τὸ Ἰσταβρούζ-Τζαμισί καὶ ἕτεροι νῦν ἀνεγειρόμενοι ἢ ἀνεγερεθέντες ἤδη.

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Περὶ Διδακτηρίων καὶ Λυκειῶν.

Εἰς τὰ δικαστήρια Μεκτέβ διδάσκονται οἱ ἄποροι παῖδες δαπάναις τῶν εὐπωτέρων ναῶν, οἱ δὲ διδάσκαλοι μισθοδοτοῦνται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Λύκεια ἢ Μεδρεσέ ὀνομάζονται τὰ τῆς Θεολογίας διδακτήρια, ἐσχάτως δὲ συνεστήθη καὶ Πανεπιστήμιον. Πάντα δὲ ταῦτα διευθύνονται ὑπὸ Χόντσιδων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται οἱ Σέχηδες, Ἰμάμηδες, Μουεζῖνοι, Κατίδες, Ναίπηδες κλπ. οἵτινες κατατάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν Οὐλεμάδων. Ἐν αὐτοῖς διατηρεῖται καὶ βιβλιοθήκη.

ΚΕΦ. ΛΒ'.

Περὶ Τυπογραφίας.

Ἡ τέχνη τῆς Τυπογραφίας ἦτο ὅλως

Ἱεράς· πρώτην τὴν γέννησιν τοῦ Μωάμεθ, δευτέραν τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, τρίτην τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάληψιν του, τετάρτην καὶ πέμπτην τὰ δύο Βαϊράμ, ἕκτην καὶ ἑβδόμην τὴν δεκάτην πέμπτην τῆς σελήνης Σιαβάν καὶ τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην τῆς σελήνης Ραμαζάν. Αὗται ἑορτάζονται ὡς καὶ αἱ τοῦ Ραμαζάν διὰ γενικῆς φωταψίας ἐφ' ὅλων τῶν μηναρῶν οἱ δὲ νκοὶ κατ' αὐτὰς μένουσιν ἀνοικτοὶ διὰ τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον τῶν εὐσεβῶν. Ἡ εἰκοστὴ ἑβδόμη νύξ τοῦ Ραμαζάν εἶναι ἡ κυριωτέρα πασῶν καθ' ἣν ὁ Σουλτάνος μεταβάνει εἰς τὸν ναὸν καὶ προσεύχεται. Ἀνεξαρτήτως τῶν νυκτερινῶν τούτων ἑορτῶν, οἱ Δεβίσιδες, καὶ ἐρημίται ἑορτάζουσι καὶ τὰς νύκτας τῶν ἡμερῶν πέμπτης καὶ κυριακῆς τὴν μὲν ὡς νύκτα τῆς συλλήψεως τοῦ Μωάμεθ, τὴν δὲ ὡς τῆς γεννήσεώς του.

ΚΕΦ. ΚΘ'.

Περὶ Λειψάνων.

Οἱ μωαμεθανοὶ σέβονται εἰς ἄκρον τὰ ἱερά κειμήλια τὰ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις διαφυλαττόμενα τὰ ὅποια εἶναι: α'. Τὸ Σιαντσιάκ-Σερίφ, ἧτοι ἱερά σημαία. β'. Τὸ Χιρκαδί-Σερίφ, ἱερόν ἔνδυμα. γ'. Τὸ Σιρ-Σερίφ, ἱεροὶ ὀδόντες. δ'. Τὸ Λιχεγί-Σερίφ, τεμάχιον τοῦ πώγωνος τοῦ Μωάμεθ, καὶ ε'. Τὸ Καδέμ-Σερίφ, ποὺς ἅγιος.

Καὶ περὶ τῶν κειμηλίων τούτων δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις. Τὸ πρῶτον, ἧτοι ἡ σημαία τοῦ Μωάμεθ εἶνε περιτετυλιγμένη ἐντὸς ἑτέρας τοῦ Καλίφ-Ομέρη καὶ ἀμφότεραι εἰς ὑφάσματα μεταξωτὰ ἐντὸς θήκης ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῶν ὑπάρχει μικρὸν βιβλίον ἰσομέγεθες τοῦ κορανίου γεγραμμένον χειρὶ Καλίφ-Ομέρ, καὶ κλειδίον ἀργυροῦν τοῦ Κιαββέ τῆς Μέκκας, ὅπερ ὁ Σερίφ προσέφερον εἰς τὸν Σελίμην ὡς σημεῖον ὑποταγῆς. Ἡ σημαία αὕτη ἔχει διάμετρον δώδεκα ποδῶν, εἰς δὲ τὴν κορυφὴν αὐτῆς ὑπάρχει σφαῖρα ἀργυρᾶ, καὶ ἀπόσπασμα τοῦ κορανίου γεγραμμένον διὰ χειρὸς Καλίφ-Οσμάνη· ταύτην εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ ἴδῃ τις, οὐδ' ἐπιτρέπεται νὰ ἐκτοπισθῇ ἢ μόνον εἰς ἐκτάκτους καὶ κατεπειγούσας περι-

στάσεις ὡς ἐν κειρῶ πολέμου, τότε δὲ προηγείται προσευχὴ καὶ κατάνυξις, συνοδεύουσι δ' αὐτὴν τεσσαράκοντα σημαφόροι ἐκ τοῦ τάγματος Χαρέμ-Καπουτσιλερῆ (αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς) οἵτινες τὴν φέρουσι ἐναλλάξ, ἕτερα δὲ σώματα φρουροῦσιν αὐτήν. Τὸ δεύτερον, οὕσα ἡ ἐσθῆς ἦν ἐφόρει ὁ Μωάμεθ, διαφυλάττεται ἐντὸς τεσσαράκοντα μικρῶν σάκκων ἐκ μετξωτοῦ ὑφάσματος· εἰς τιμὴν δ' αὐτῆς τελείται τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τοῦ Ραμαζάν μεγαλοπρεπῆς τελετῆ εἰς ἣν παρευρίσκεται καὶ ὁ Σουλτάνος μετὰ τῆς θεραπείας του καθὼς καὶ ὁ μέγας Β' ζήρης. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀγκυρῆς προσευχῆς ἐκτυλίσσουσιν αὐτὴν καὶ πάντες τὴν ἀσπάζονται· εἰς τὸ ἄκρον εὐλαβῶς ὁ Σιλιχδάρ-Αγᾶς ἵσταται ἐγγὺς τοῦ κειμηλίου καὶ εἰς πάντα ἀσπασμὸν διὰ βίνωμακτρον ἀπομάσσει τὸ ἀσπασθὲν μέρος· τὸ βίνωμακτρον τοῦτο μετὰ ταῦτα δωρεῖται τῷ ἀσπασθέντι ὡς σημεῖον εὐλαβείας. Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ Νακίρ-Οὐλ-Ἑσράφ, πρῶτος Ἐμίρης πλύνει ἀμέσως τὸ ἀσπασθὲν μέρος τὸ ὅποιον βυθίζει εἰς λεκάνην πεπληρωμένην ὕδατος ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἁγίασμα.

Ὁ Κισλάρ-Αγᾶς εἶνε ὁ διανομὴς τοῦ ὕδατος ὅστις πληροὶ ἱκανὰ ἀγγεῖα τὰ ὅποια ἀφοῦ σφραγίσῃ μετὰ τὴν ἰδιαιτέραν του σφραγίδα παραδίδει εἰς τοὺς Σκαπανεῖς (βαλτατσίδες) οἵτινες διανέμουσιν αὐτὰ εἰς τοὺς παρευρεθέντας. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμήλιον δὲν εἶναι τὸ μόνον, ἀλλ' ἔπύχει καὶ ἕτερον Οὐβείζ-Οὐλ-Ομέρην ὀνομαζόμενον, ὅπερ ὁ Μωάμεθ κατὰ τὸν θάνατόν του ἐδώρησατο εἰς τινὰ πιστὸν αὐτῷ ὀπαδόν, ὅπερ διαφυλάσσεται εὐλαβέστατα ἐν τοῖς ἀνακτόροις περιτετυλιγμένον εἰς πολυτελῆ ὑφάσματα. Ἡ ἑορτὴ τούτου διαρκεῖ πεντεκαίδεκα ἡμέρας, ὁ δ' ἀσπασμὸς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ εἰς κἀνὲν ἄλλο μέρος ἐκτὸς τοῦ ἄκρου. Οἱ περιεστῶτες ἵστανται μετὰ ἐσταυρωμένας χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, γυνὴ δὲ ἔχουσα τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διανέμει τὸ ἁγίασθὲν ὕδωρ. Τὸ πλῆθος συρρέει ἀγεληδὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς προσευχῆς μετὰ παραδειγματικὸν σέβας καὶ εὐλάβειαν.

Τὸ τρίτον κειμήλιον, ἧτοι οἱ δύο ὀδόν-

τες τοῦ Μωάμεθ διαφυλαττόμενοι ὁ μὲν εἰς τὰ Ἀνακτόρα ὁ δὲ εἰς τὸν ναὸν (Γ'ζαμί) μετ' ἄλλων ἐν οἷς καὶ ὁ τάφος Μωάμεθ τοῦ Β' χρησιμεύει ὡς ἁγίασμα κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην νύκτα τῆς Σελήνης τοῦ Ραμαζάν. Τὸ πέμπτον, ἧτοι ὁ ἅγιος ποὺς, εἶνε ἀνάγλυφον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτησε δῆθεν ὁ Μωάμεθ καὶ ἐγένετο ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ποδὸς αὐτοῦ διὰ νὰ ἀποδειχθῇ τὴν πραγματικὴν παρά τοῦ Θεοῦ ἀποστολὴν του· τοῦτο διαφυλάσσεται εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γ'ζαμίον τοῦ Ἐγιοῦπη.

Εἰς τὸ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις Γ'ζαμίον διατηροῦνται καὶ τινὰ ἀγγεῖα καὶ ὄπλα τοῦ Μωάμεθ, τὸ τῶρον τὸ ὅποιον μετεχειρίζετο εἰς τὰς ἐκστρατείας καὶ διάφορα ἄλλα σκεύη τοῦ Κιαββέ τῆς Μέκκας, πρὸς τούτοις τὰς ἐπὶ οὗ προσκύχεται ὁ Καλίφης Ἀἰῶν-Βέκρ, διάφορα ὄπλα μετὰ τὰ ὅποια ἐπολέμησαν ὑπὸ τὸν Μωάμεθ, καὶ τὰ τὰ τὰ τοῦ Καλίφου Ὀμέρ.

Ὁ θάλαμος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι τὰ κειμήλια καλεῖται Χιρκαδί-Σερίφ (ὀκνημα τοῦ ἱεροῦ ἐνδύματος). Τὸ πάτωμα τούτου εἶναι ἐστρωμένον διὰ μαύρου ἐριούχου εἰς ὃ εἰσὶ γεγραμμένοι χρυσοῖς γράμμασι στίχοι τινες τοῦ κορανίου· κείνται ἐπ' αὐτοῦ δύο σκευοθήκαι ἐμπεριέχουσαι ἡ μὲν τὴν ἐσθῆτα ἡ δὲ τὴν σημαίαν τοῦ Μωάμεθ καὶ περίξ αὐτῶν κρέμανται μεγάλαι λυχνίαι καίουσαι αἰωνίως. Τὸ δῶμα τοῦτο εἶναι ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν τῶν αὐλικῶν οἵτινες εἰσὶν ὑπόχρεοὶ νὰ φρουρῶσι ἀνὰ εἴκοσι τέσσαρας ὥρας ἑκάστος. Ὁ Σουλτάνος ἐπισκέπτεται τὴν ἀποθήκην τῶν κειμηλίων τούτων ἅπαξ ἢ δις τοῦλάχιστον τῆς ἑβδομάδος.

Ἡ εὐλάβεια καὶ τὸ σέβας τῶν Τούρκων πρὸς τὰ κειμήλια ταῦτα εἶναι μὲν ἀπερίγραπτος οὕτως εἰπεῖν, οὐχ' ἧττον δὲν ἀπομακρύνονται καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσιώσεώς των οὐδ' ἀμφισβητοῦσι τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ ἡμῶν Χριστοῦ οὔτε τὴν ἀγιότητα τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, διότι ἄλλως ἐπισύρουσι τὸ μίσος καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Προφήτου τῶν.

ΚΙΦ. Λ'.

Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ θυσίας τοῦ Πάσχα.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἐρησκευτικὴ καὶ θεωρεῖται καθῆκον ἀπαραίτητον. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Βαϊράμ πᾶς μουσουλμάνος ὀφείλει ἀναλόγως τῆς θεσεώς του νὰ ἐλεήσει τοὺς πτωχοὺς. Ἡ θυσία (Κουρβάν-Βαϊράμ) εἶνε προσφορά πρὸς τὸν Θεὸν ὑποχρεωτικὴ ἀπὸ κτήνη, βόας, πρόβατα, καμήλους καὶ αἴγας καὶ διαρκεῖ τρεῖς ἡμέρας. Τὰ πρὸς Θεοῦ σφάζουσιν ἰδίαις χερσὶ καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ δι' ἀντιπροσώπου· οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον γίνεται ἐξίσεις τοῦ κανόνος τούτου.

Οἱ ἐπισημότεροι ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοὶ (Γ'ζαμί) τῶν ὀθωμανῶν εἶνε· ὁ τοῦ Μεδτσὶδ, ὁ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὁ τοῦ Σουλτάν Ἀχμέτ, ὁ τοῦ Σουλεϊμάν Α', ὁ τοῦ Σουλτάν Βαγιαζίτου, ὁ τοῦ Σουλτάν Μωάμεθ Β' κατακτητοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ τοῦ Νουρ-Οσμάνη, ὁ τοῦ Σουλτάν-Σελῆμ Α', ὁ ἐν Ἐγιοῦβ, ὁ Λιληλῆ, τὸ Γενί Γ'ζαμί, τὸ Σιὰν-Σαδὲ-Γ'ζαμισί, τὸ Βαλιδὲ-Γ'ζαμισί, τὸ Ἀγιέσμ-Γ'ζαμισί, καὶ τὸ Ἰσταβρουζ-Γ'ζαμισί καὶ ἕτεροι νῦν ἀνεγειρόμενοι ἢ ἀνεγερεθέντες ἤδη.

ΚΕΦ. ΛΑ'.

Περὶ Διδακτηρίων καὶ Λυκείων.

Εἰς τὰ δικαστήρια Μεκτέβ διδάσκονται οἱ ἄποροι παῖδες δαπάναις τῶν εὐπωτέρων ναῶν, οἱ δὲ διδάσκαλοι μισθοδοτιῦνται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Λύκεια ἢ Μεδρεσέ ὀνομάζονται τὰ τῆς Θεολογίας διδακτήρια, ἐσχάτως δὲ συνεστήθη καὶ Πανεπιστήμιον. Πάντα δὲ ταῦτα διευθύνονται ὑπὸ Χόντσιδων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται οἱ Σέχηδες, Ἰμάμηδες, Μουζέινοι, Κατίδες, Ναίπηδες κλπ. οἵτινες κατατάσσονται εἰς τὴν τάξιν τῶν Οὐλεμάδων. Ἐν αὐτοῖς διατηρεῖται καὶ βιβλιοθήκη.

ΚΕΦ. ΛΒ'.

Περὶ Τυπογραφίας.

Ἡ τέχνη τῆς Τυπογραφίας ἦτο ὅλως

άγνωστος εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν, εἰσέχθη δὲ ἐπὶ Μοναρχίας Ἀλφρεδῆ Γ' διὰ Χάτ-Σερφ τῆς 15 Σεπτεμβρίου 1139 Χιλκαδὲ (5 Ἰουλίου 1727) δι' οὗ διετάχθη ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐκτύπωσις τῶν συγγραμμάτων ὄλων τῶν μωαμεθανικῶν συγγραφέων προτάσει τοῦ μεγάλου Βεζύρου Χαμὶδ-Χαλίλ Πατσᾶ ὁ Σουλτάνος Ἀβδούλ Χαμὶδ, θεῖος τοῦ Σελήμ Γ'. ἐπέτρεψε διὰ Χάτ-Σερφ τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1178 (12 Μαρτίου 1784) τὴν ἐλευθεροτυπίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν πτώσιν τούτου διετάχθη ἡ κατάργησις καὶ ἐπανελήφθη πρό τινων ἐτῶν.

I. ΜΟΣΧΟΥΛΑΣ.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

[Συλλογία καὶ τέλος.]

Ἀκούων τις τὰς τοιαύτας αὐτῶν ποιητικὰς ἐκφράσεις, εἰκότως ἤθελε πιστεύσει, ὅτι οἱ ὕλισται ἔχουσι δίκαιον, διότι ἀποδεικνύουσιν τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων. Καὶ ὅμως τις ἤθελε πιστεύσει, ὅτι ὁ θησαυρὸς αὐτῶν ἐστὶν ἀνθρακες; Ἡ ἀνακάλυψις, ἐφ' ἣ καυχῶνται καὶ τοσοῦτον πάταγον ποιοῦσιν ἐστὶ λόγος ἀπλοῦς, θεωρία κενὰ στηριζόμενα οὐχὶ ἐπὶ τῆς πειρας ἢ τῶν πειραμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τῆς φαντασίας. Ὅταν οἱ καυχώμενοι ἐπὶ τῆ ἀληθείᾳ αὐτῶν ἐπιστήμη ἀντὶ τοῦ παρέχειν ἡμῖν τὰς ἐνδείξεις αὐτῶν καὶ τὰ πειράματα διηγῶνται ἀπ' ἐναντίας τὰ ὄνειρα τοῦ ἐγκρατοῦ αὐτῶν καὶ τῆς φαντασίας τ' ἀναπλάσματα, οὐκ ἀντιφάσκουσιν; Ἐγὼ φαντάζομαι, λέγει ὁ Maillet, ὅτι ὁ ἰχθύς μεταβάλλεται εἰς πτηνόν, ὡς ὁ σκώληξ εἰς χρυσαλίδα. Ἀκούετε, τί λέγει; Φαντάζεται, ὑποθέτει, νομίζει, ἀλλ' ἡ φαντασία, ἡ ὑπόθεσις ἐστὶν ἀρὰ γε γεγονόσ; Ἡ φαντασία καὶ ἡ ὑπόθεσις στηρίζονται ἐπὶ συμπερασμάτων ἐξαγομένων ἐκ τῆς πειρας; «Πολλοῦ γε καὶ δεῖ.» Οὐκ ἐστὶ δυνατόν, ἐρωτᾷ ὁ Lamarck ὑγρά

στικὰ ὠθούμενα ἵνα παραγάγῃσι νέον ὀργανικὸν σῶμα:» Ἐγὼ εἶμι πεπεισμένος, λέγει ὁ διάσημος Darwin, ὅτι αἱ «προτεινόμενα δυσκολία κατὰ τῶν ἡμετέρων θεωριῶν ὀλίγην ἔχουσιν ἰσχύϊ καὶ δύναμιν ἵνα λυθῶσιν.» Καὶ ὁ Darwin λοιπὸν ἐπὶ θεωριῶν στηρίζεται. Οἱ νέοι ὕλισται ἀδυνατοῦντες, ἵνα παραγάγῃσι τὰ τῆς ἐπιστήμης ἐξαγομένα καταφεύγουσιν εἰς ὑποθέσεις· αἱ ὑποθέσεις αὐταὶ γεννῶσιν ἄλλας καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ὁ μεταφραστὴς τῶν συγγραμμάτων τοῦ Buchner, καὶ τοῦ ὕλιστῆς, ἠναγάζθη ἐπὶ τέλος ἐκ τῶν πολλῶν ὑποθέσεων ἐπειγόμενος, ἵν' ἀναφωνήσῃ τὸ πάλαι λεγθέν. «Ogni soverchio rompe il cop-rechio,» ἦτοι «Τὸ πολὺ περίσσι, χαλαεὶ το ἴσι.»

Κατὰ τῶν παραδοξολογιῶν τῶν ὕλιστῶν ἐξηγήθη ἡ ἐν Εὐρώπῃ δημοσία γνώμη· ἄνδρες δὲ τὰ πρῶτα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ φέροντες ἐπεξήλθον πρὸς τοὺς ὕλιστας τούτους καὶ γενναίως ἐπολέμησαν πρὸς τὸ νέον σύστημα· ἐπολέμησαν δὲ πρὸς αὐτὸ οὐ μόνον οἱ μέγιστοι τῶν θεολόγων, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὕλιστῶν ἐξεγέρθησαν φοβεροὶ ἀντίπαλοι τοῦ νέου τούτου συστήματος. Ἐπειδὴ σκοπὸς ἡμῶν οὐκ ἐστὶν ἵν' ἀναιρέσωμεν τὴν νέον τούτο σύστημα ἐπεξεργασμένοι μίαν πρὸς μίαν τὰς θεωρίας, ἀλλὰ γενικῶς ἵν' ἀνασκευάσωμεν, ὅσα δυνατόν ἵνα ρυθῶσι, παρατιθέμεθα ἐνταῦθα ὅσα εἰς τῶν διασῆμων ἐν Γερμανίᾳ θεολόγων καὶ ἐνθέρμων προασπιστῶν τοῦ χριστιανισμοῦ εἶπεν ἐκθέσιμος ἐπεξελθὼν πρὸς τοὺς φαντασιοπλήκτους τούτους ὕλιστας. Ὁ Ἐρνέστος Λοθάρδος, καθηγητὴς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας, ἐν τοῖς ἀπολογητικαῖς αὐτοῦ λόγοις ὑπὲρ τῶν ἀληθειῶν τοῦ χριστιανισμοῦ λέγει τὰδε. «Ἀλλὰ κατηντήσαμεν τῷ ὄντι εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ θέσωμεν ἐν ὄλῃ τῇ σπουδαιότητι τὸ ζήτημα, ἂν μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζώου ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορά. Αὐτὸ τὸ γεγονός ὅτι ὀδύναται τις νὰ προβάλῃ τοιοῦτον ζήτημα, δὲν εἶναι μέγιστον τεκμήριον τῆς διαφορᾶς ταύτης; Ἡ μεγάλη αὕτη ἀποπλάνησις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος δὲν ἠθὰ συνέβαινε, ἂν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐν τῷ ἰδεώδει αὐτοῦ βίῳ δὲν ἐλευθεροφρόνει καὶ δὲν ἐμετεωρίζετο τόσο πολὺ,

ὥστε νὰ κρημνισθῇ εἰς τοιαύτην μορφίαν.»

«Τὸ ἐπιστημονικὸν φυσιολογικὸν ζήτημα εἶνε: ἂν μεταξὺ τῶν διαφόρων γενῶν τοῦ φυτικῆ καὶ ζωικῆ κόσμου ὑπάρχουσιν οὐσιώδεις καὶ μόνιμοι διαφοραί.» Ἡ Ἀγία Γραφή ἀεὶ φέρει σαφῆ τὴν περὶ τούτου γνώμην αὐτῆς, δεκάκις ἐπαναλαμβάνουσα ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς δημιουργίας, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησεν «ἐν ἑκάστον κατὰ τὸ γένος αὐτοῦ.» Ἡ Δαρβινικὴ ὑπόθεσις ἀρνείται τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἠδιάτι ἄλλως δὲν ἠθὰ ἰδύνατο νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐκ μιᾶς καὶ μόνης ῥίζης ἀλληλοδιαδόχον γένεσιν διαφορωτάτων φυτῶν καὶ ζώων. Ἀλλὰ καὶ ἅπασαι αἱ μεγάλα ἐρευναὶ τῆς νεωτέρας φυσικῆς ἱστορίας στηρίζονται ἐπὶ τῆς προϋποθέσεως ταύτης τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς τῶν γενῶν. Σειρὰ δὲ ἐπιστημοτάτων ἀνδρῶν κῦψασε φωνὴν κατὰ τῶν κούρων καὶ ἀνθαιρέτων ἐκείνων ὑποθέσεων, δι' ὧν ὁ Δαρβίνος προσεπάθησε νὰ καλύψῃ τὰ κενὰ διαστήματα τὰ μεταξὺ διαφόρων γενῶν μεσολαβοῦντα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Δαρβίνου, ὡς καὶ ὁ Οὐξλεϋ, ἀνεγνώρισαν τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν επιχειρημάτων τοῦ διδασκάλου, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μεταφραστὴς τοῦ συγγραμματος τοῦ Δαρβίνου Βρόννης, ἐξέφρασε πολλοὺς καὶ μεγάλους ἐνδοιασμούς. Ἀλλ' ἵνα ἀφῶμεν κατὰ μέρος πάντα τὰ φυσιολογικὰ ζητήματα, τὰ ὅποια ἄνδρες ἐξ ἐπαγγέλματος φυσικοὶ δύναται νὰ λύσωσι—Πῶς εἶναι δυνατόν ἄνθρωπος νοῦ μετέχων νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ὀλόκληρος ἡ κλίμαξ τῶν ὀργανικῶν ὄντων ἐμορφώθη ἐκ μιᾶς καὶ μόνης ῥίζης τῆς ἐνεργείας καθαρώς ἐξωτερικῶν αἰτιῶν καὶ τῆς τυφλῆς τύχης; Πῶς δὲ, ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ὀρμώμενοι, νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ κανονικὸν καὶ τὸ ἀναγκαῖον, ἅτινα βασιλεύουσιν ἐν τῇ κλίμακι ταύτῃ τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου; Ἀλλ' ἐστὶ σπουδαιότερας δυσχερείας παρουσιάζει ἡ ἀρχὴ αὕτη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τὴν ἠθικὴν ἐξεταζομένη. Ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τὴν γνώμην ἐνὸς παιδίου. Γνωρίζετε ἴσως τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως τῆς Πρωσίας, ὅστις, διατρίβων ποτὲ ἐν Πρωσίας, ὅστις, διατρίβων ποτὲ ἐν Πρωσίας,

ἦγεν, συνδιελέγετο ἡμέραν τινὰ κατὰ τὴν συνθήειάν του μετὰ τινὰ παιδιά, καὶ ὑδεικνύων εἰς αὐτὰ διάφορα ἀντικείμενα ποῖον λίθου, καρπού, ἰώτα, εἰς ποῖον βασιλεῖον ἀνήκεν ἐν ἑκάστον τῶν ἀντικειμένων τούτων. Τέλος, δεικνύων ἑαυτὸν. Ἐγὼ δὲ, εἶπεν εἰς ἐν ἐξ αὐτῶν, «εἰς ποῖον βασιλεῖον ἀνήκω;— εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ» ἀπήντησε τὸ παιδίον.—Τοῦτο εἶναι ἀληθές· ὁ ἄνθρωπος ἀνήκει εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Θεοῦ, ὅχι ἠδὲ καὶ τὸ ζῶον. Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὸν Θεόν καὶ τὸν Κύριόν του, ἀποτείνει πρὸς αὐτὸν εὐχὰς καὶ δεήσεις, ἔχει ὀρθοσκεῖαν· αἱ σκέψεις καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ ἠδέον νὰ ὦσι καθιερωμένοι τῷ Θεῷ, ὀλόκληρος ὁ βίος αὐτοῦ δέον νὰ ᾖ λατρεία προσφερομένη τῷ Θεῷ. Ἡ μὲν ζωὴ τοῦ ζώου εἶναι ὄλως σαρκική, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ καὶ κεκλεισμένη ἐντὸς τοῦ σώματος, εἶναι πνευματικὴ· ὁ ἄνθρωπος εἰ καὶ ζῶν ἐν τῷ χρόνῳ ἀνήκει πρὸς τὴν αἰωνιότητα, εἰ καὶ κατοικῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι πολίτης τοῦ οὐρανοῦ.» (α)

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω συμπαιραίνομεν μετὰ θετικότητος, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐσιωδῶς διαφέρει τῶν ζώων, πρὸς ἃ οὐδεμίαν ἔχει συγγένειαν· διότι ἀνήκει εἰς κλίμακα ἰδίαν, εἰς τὸ βασιλεῖον τὸ ἠθικὸν καὶ τοῦ λόγου. Ἡ ψυχὴ ἐπομένως τοῦ ἀνθρώπου οὐσιωδῶς διαφέρει τῆς τῶν ζώων, καὶ παρασάγγας ἀπέχει διὰ τοὺς ἐξῆς μάλιστα λόγους α) διότι τὰ ζῶα στεροῦνται τοῦ λόγου, δι' ὃν ὁ ἄνθρωπος καὶ λογικός ἐστὶ καὶ λέγεται. Διὰ τοῦ λόγου ὁ ἄνθρωπος προσιβάσκει ἐπ' ἄπειρον, χωρεῖ πρὸς τὸ τέλειον, διανοεῖται τὸ παρελθόν καὶ φροντίζει περὶ τοῦ μέλλοντος. Μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζώου, λέγει, ὁ Κικέρων, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς μεγίστη διαφορά· τὸ ζῶον ὑπὸ μόνης τῆς αἰσθήσεως κινεῖται καὶ πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἀρεστὸν αὐτῷ διατίθεται, ὀλίγον φροντίζον περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ἔχει τὸν λόγον, διακρίνει τὰς συννεπίας, βλέπει τὰς τῶν πραγμάτων αἰτίαι, γνωρίζει τὰς προόδους, παραβάλλ-

(α) Λοθάρδ Λογ. Ἀπολογία. σ. 94 καὶ ἐξ.

»λει τὰ ὅμοια, συνδέει τὰ ἐνεστῶσα καὶ ἠμέλλοντα καὶ διὰ τοῦ λόγου βλέπει »τὴν πορείαν παντός τοῦ βίου.» (α) — β) Διότι ἐν ταῖς ζώοις οὐδόλως εὐρίσκονται αἱ καθολικαὶ ἰδέαι τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὡραίου, τοῦ τιμίου καὶ πονηροῦ ἐπομένως καὶ ἡ διαγωγὴ αὐτῶν οὐ κανονίζεται κατ' αὐτά. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως καὶ τούτων οὐ στεροῦνται καὶ προτιμῶσι τοῦ κακοῦ καὶ πονηροῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἀπορρίπτοντες τὰ παρὰ τῶν αἰσθήσεων διδόμενα. «Ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ ἱερὸς Λύγουστίνος, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἠσυνίσταται· ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἔχει τι, ὅπερ ἠσπεροῦνται τὰ ζῶα καὶ τὰ ζῶα ψυχὴν ἔχουσι (animam) καὶ ἐμψυχα καλοῦνται (animalia) διότι εἰ μὴ εἶχον ψυχὴν (animam), οὐκ ἂν ἐκαλοῦντο ἐμψυχα (animalia). Ἀλλὰ κατὰ τί διαφέρει ὁ ἄνθρωπος τῶν ζώων; Ὁ ἄνθρωπος γενόμενος κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ ἠδιανοεῖται καὶ διακρίνει τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ. Κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἔχει τι ἠπλέον, ὅπερ οὐκ ἔχουσι τὰ ζῶα (β).» «Ἡ ψυχὴ, ὡς ἐνεργεῖ ἐνταῦθα ἐν ὑλικῷ ἠσώματι παρίσταται ὑπὸ τρεῖς ἀσυγχύητους καὶ ἀδικαιρέτους χαρακτῆρας, νοῦν, ἠλόγον καὶ πνεῦμα· διὰ τοῦ νοῦς, ἀντι-ἠλαμβάνεται, σκέπτεται, θεωρεῖ, συγκρί-ἠνει κτλ. διὰ τοῦ λόγου καθολικεῖται, ἠτακτοποιεῖ, ἀναλύει κτλ. διὰ τοῦ πνεῦ-ἠματος ζωοποιεῖ καὶ τελειοποιεῖ· ἀλλὰ ἠτὰ ζῶα μόνον νοημοσύνην τινὰ φαίνον-ἠται ἔχοντα· νοημοσύνην σύμφυτον, μη-ἠχανικὴν, ὠρισμένην καὶ λίαν διάφορον ἠτῆς τοῦ ἀνθρώπου νοημοσύνης.» (γ) — γ) Διότι τὰ ζῶα ἐργάζονται ἐξ ἐνστικτοῦ, ἠτοι ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης δυνάμεως, ἠφ' ἠς ἀγόμενα πράττουσιν ἠξιά τινὰ θαυ-ἠμασμοῦ. ἠεντεῦθεν ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐ-ἠτῶν ἀκολουθοῦσι πάντοτε τῇ αὐτῇ ἠδῶ καὶ μεθῶ διότι οὐ φέρουσιν ἐν αὐτοῖς τὴν ἀνάπτυξιν. Ἀπ' αἰῶνων ἠτε χελιδῶν καὶ ἠ μέλισσα, ὁ μύρμηξ καὶ ὁ κάστωρ κα-ἠτασκευάζουσι τὰς ἐαυτῶν φωλιὰς, ὡς κα-ἠτεσκευάζον αὐτάς καὶ οἱ γενάρχαι αὐ-

(α) Κικέρ. Καθηκόντ. βιβλ. 1.

(β) Λύγουστ. Enarrat. in psalm. 29 1.

(γ) Πρβλ. Ψυχολ. Σερουτίου σ. 29 πρβλ. καὶ σ. 136.

τῶν. Κατασκευάζουσι δὲ αὐτάς πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον, διότι φέρουσιν οἰκοδομῆς καὶ οὐ διδάσκονται, διότι στεροῦνται τοῦ λόγου. Εἰ εἶχον σπινθῆρά τινὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, ἐβλέπομεν καὶ διαφορὰς τινὰς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν· τοῦ ἐνὸς τὸ κατασκευάσμα διέφερεν οὐσιωδῶς τοῦ ἄλλου. Ἀλλ' ἴσως εἴποι τις τὰ ζῶα στεροῦνται ὄργανου καταλλήλου, τῆς γλώσσης. Καὶ ὅμως καὶ πολλὰ ἔχουσι τὸ ὄργανον τοῦτο εἰς τοιαύτην τελειότητα, οἷα εὐρίσκειται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. Πόσον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ εὐδαίμων δυνάμενος μεταδιδόναι διὰ τοῦ λόγου τὰ ἐαυτοῦ αἰσθηματὰ καὶ διανοήματα! Διὰ τοῦ λόγου διδάσκει τοὺς ὁμοίους αὐτῷ καὶ καθ' ἐκάστην προβαίνει τελειούμενος. δ) Ἐν τῇ τῶν ὄντων φύσει ὑπάρχει ἡ λεγομένη κλίμαξ τῶν ὄντων ὁ ἄνθρωπος μόνος ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζώων ἀποτελεῖ τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα· ε) καὶ τελευταῖον, ὁ ἄνθρωπος ἐγένετο κατὰ τὴν ἀγίαν Γραφήν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ· ἐπρεπεν ἐπομένως ἵνα ἦ καὶ τῶν ζώων ἀνώτερος. Ἡ εἰκὼν δὲ αὕτη συνίσταται ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ δύναται ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὑποταγῆς ὁμοίως γενέσθαι αὐτῷ. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐδόθη δι' ἐμψυσήματος, ἐν ᾧ ἡ τῶν ζώων ἐλήφθη ἐκ τῆς γῆς. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ἠἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ἠζώων καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἠἐγένετο οὕτως. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ ἠκῆτα τὰ μεγάλα, ἠ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα ἠκατὰ γένη αὐτῶν καὶ πᾶν πετεινὸν πε-ἠρωτὸν κατὰ γένος. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ἠἐξαγαγέτω ἠ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γέ-ἠνος καὶ πάντα τὰ ἐρπετὰ κατὰ γένος.» (α) Ὅτε δὲ ἠμελλεν ὁ Θεὸς νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἠνθρωπον οὐ διέταξεν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐσκέρθη. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς ἠΠοιήσωμεν ἠνθρωπον κατ' εἰκόνα ἠμετέ-ἠραν καὶ ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἠχούων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν ἠτοῦ οὐρανοῦ.» (β) Διὰ τί ψυχὴν ζῶσαν ἠἐξήγει, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος; ἠἵνα μά-

(α) Γεν. α'. 19. 24.

(β) Αὐτόθ. 26.

ΡΑΦΑΗΛ ΚΑΙ ΦΟΡΝΑΡΙΝΑ

ὁ π ὁ

M E R Y

(Συνέχεια· ἴδε φυλλ. ΣΤ.)

I.

Ὁ Ἀιτώνιος Βαρούχης.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ῥαφαήλ ἦτο τὸ δημοτικώτατον ὄλων τῶν ἰταλικῶν ὀνομάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἐργάζετο, καὶ ἦτο σπάνιον νὰ μὴ ἀναμνησθῆται κατὰ τὰς ἐσπερινὰς συνδιαλέξεις.

Θαυμασία ἡ ἐποχὴ ἐκείνη καθ' ἣν οἱ πᾶσαι προστατεύοντες τὰς ὡραίας τέχνας ἐνεστάλαζον εἰς τὰς καρδίας τὸ εὐγενὲς ἐκείνο ἀριστοτεχνικὸν πάθος ὅπερ ἠμελλε νὰ καταστήσῃ ὑλόκληρον τὴν ἰταλίαν θαυμασίον μουσεῖον μὴ ἐξαντλήσαν εἰσέτι τὸν θαυμασμὸν τῆς Εὐρώπης, καίτοι τετρακοσίων ἐτῶν παρελθόντων. Οἱ ὑπὸ τῆς ὡραίας ἀκτίνος φωτιζόμενοι ἄνδρες ἐσπευσαν νὰ ἀποκριθῶσιν εἰς τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην πρόσκλησιν τῶν Ῥωμαίων ἀρχιερέων καὶ προέδρων πανταχόθεν εἰς τὰ ἐν Βατικανῷ καὶ τῷ Ἀγίῳ Πέτρῳ ἀνοικτὰ ἐργοστάσια. Ἡ μεγαλοφυΐα οὐδέποτε καθυστερεῖ ὅταν ἡ ἰσχύς τῆς ἐξασφαλίζει πεφωτισμένην προστασίαν.

Καὶ οἱ μὴ ἐλθόντες εἰς Ῥώμην εὗρον πανταχοῦ, εἰς Βενετίαν, εἰς Φλωρεντίαν, εἰς Γενούην, εἰς Σιέννην, καὶ εἰς Πίζαν, ἄνδρας καὶ κυβερνήσεις μεγαλόδωρους· αἵτινες ἐνόησαν ὅτι αἱ ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν τεχνῶν προερχόμεναι ἀπολαύσεις εἶναι αἱ πρῶται πασῶν, καὶ ἠθέλησαν ἐφ' ὅλης ἐκείνης τῆς ὑλικῆς ζωῆς ἣν εἶχε πλάσει ὁ μεσαίων νὰ ἐμψυσήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς διανοίας καὶ τοῦ πνεύματος ἣν ἐδημιούργει ἡ ἀναγέννησις. Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ ἐποχῇ ὑπῆρξεν ἰσχυρότερα ἐν τῇ ἐαυτῆς ἰσχύϊ καὶ τῇ παραγωγῇ. Πτοεῖται τις ὅταν βλέπῃ τὸ τετεράστιον ἔργον τοῦ Ῥαφαήλ, καὶ λυπηρὰ σκέψις καταλαμβάνει τὸ πνεῦμά σας ὅτι

»θης διαφορὰν ψυχῆς ἀνθρώπου . . . ἠὲ Ὅρα τὴν ἀκολουθίαν ψυχῆς πρὸς αἷμα, ἠαἵματος πρὸς σάρκα, σαρκὸς πρὸς τὴν ἠγῆν καὶ πάλιν ἀναλύσας διὰ τῶν αὐτῶν ἠἀναπόδισον, ἀπὸ γῆς εἰς σάρκα, ἀπὸ σαρκὸς εἰς αἷμα, καὶ εὐρήσεις ὅτι γῆ ἐ-ἠστιν ἡ τῶν κτηνῶν ψυχὴ.» (α)

Συμπεραίνοντες λέγομεν, ὅτι καὶ τὰ ζῶα ἔχουσι ψυχὴν, ἀλλ' αὕτη ἐστὶ γῆινος, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου θεία, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶ μετὰβασίς ἐκ τῶν πιθήκων καὶ τελειοποιημένος πίθηκος, διότι τοῦτο ἀντιφάσκει ἐνθεν μὲν πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἐτέρωθεν δὲ πρὸς τὴν ἀγίαν Γραφήν. Ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἔργον τοῦ Θεοῦ ἀνώτατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς καὶ ὁμοίως αὐτῷ, διότι κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ ἐπλάσθη. «Φεῦγε, λέγομεν καὶ ἡμεῖς ἠμετὰ τοῦ Μ. Βασιλείου, φληνάφους τῶν ἠσοβαρῶν φιλοσόφων, οἱ οὐκ αἰσχύνονται ἠτὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας ὁμο-ἠειδεῖς ἀλλήλων τιθέμενοι· οἱ λέγοντες ἐ-ἠαυτοὺς γεγενῆσθαι ποτε καὶ γυναῖκας ἠκαὶ θάμνους καὶ ἠχθύας θαλασσίους· ἐγὼ ἠδὲ, εἰ μὲν ἐγένοντό ποτε ἠχθύς, οὐκ ἂν νεῖποιμι. Ὅτι δὲ, ὅτε ταῦτα ἔγραψον ἠτῶν ἠχθύων ἦσαν ἀλογώτεροι καὶ πάνυ ἠεῦτόνως διατεινόμενοι.» (α) Λέγομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὅτι οἱ σήμερον φιλόσοφοι εἰ μὲν ποτε ἦσαν πίθηκοι, γορίλαι καὶ οὐραγγοῦτάγκοι, οὐ βεβαιούμεν· ὅτι δὲ ταῦτα λέγοντες καὶ γράφοντες εἰσι τῶν οὐραγγοῦτάγκων καὶ γοριλλῶν μωρότεροι, καὶ πάνυ εὐτόνως διατεινόμεθα.

(α) Ὅμιλ. ὀγδόη εἰς ἐξαῆμ.

(β) Ὅμιλ. ὀγδόη εἰς ἐξαῆμ.

Ἐν Πάτραις.

Κ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Γυμνασίου.

ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἀπέθανεν ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τέχνης.

Ὅλοι οἱ καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν εὐτυχεῖς ὅταν ἐπετύγχανον ἐν βλέμμα ἢ μίαν ἐπιδοκιμασίαν διὰ τὰ ἔργα των παρὰ τοῦ θεοῦ Σανζίου. Πανταχόθεν προσέτρεχον ἐπιζητοῦντες τὴν τιμὴν νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν σχολὴν του· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ θέσεις γενικῶς ἦσαν κατεληγμέναι, πολλοὶ ἔκρουον εἰς μάτην ἢ θύρα δὲν ἠνοίγετο.

Ὁ τελευταῖος γενόμενος δεκτὸς εἰς τὴν ἱερὰν ἐκείνην φάλαγγα ἦτο ὁ Ἀντώνιος Βανόζης, τοῦ ὁποῖου οἱ λεπτομερεῖς χαρκατῆρες καὶ τὰ γυναικεῖα σχήματα ἀπεκάλυπτον τὰ δεκαπέντε αὐτοῦ ἔτη πρὶν τὰ εἶπῃ. Μακρὰ μέλαινα κόμη, φύσει συνεστραμμένη περιέστρεφεν ἐπιχαρίτως πρόσωπον μαυρισθὲν ὑπὸ τοῦ ἰταλικοῦ ἡλίου, κανονικῶς ὠραῖον καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ δύο μαύρων ὀφθαλμῶν ἐν οἷς ἐλαμπεν ἡ ἀπληστος φλόξ πάθους μὴ ἱκανοποιηθέντος. Ποῖον ἦτο τὸ πάθος ἐκεῖνο; οὐδεὶς τὸ ἐγνώριζεν ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ῥαφαήλ.

Ὁ Ἀντώνιος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπεζήτηται τὴν τιμὴν νὰ γίνῃ δεκτὸς μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Ἡ ἐξιδιασμένη τέχνη του ὠμίλει ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλως τε οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπουδαστήριον, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης σπινίως συναναστρέφετο μετὰ τῶν συμμαθητῶν του.

Ἡ ὀμιλία του εἶχε τι παράδοξον ὑπερᾶντέφασκε πρὸς τὴν συνήθη ὀμιλίαν τῶν νεαρῶν ζωγράφων. Ἐβλεπέ τις ὅτι ἤρχετο ἐξ ἄλλου κόσμου, καὶ ὅτι μόνη ἡ τύχη ἢ περίστασις τις μοιραία τὸν ἐβρίψεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν σπουδαστηρίων.

Τῶντι ἡ μοῖρα ἐθέσε τὸν Ἀντώνιον ἐπὶ τῶν βημάτων τοῦ Ῥαφαήλ.

Καὶ πρῶτον δὲν ἐκαλεῖτο Ἀντώνιος. Τὸ ἀληθὲς ὄνομα του ἦτο Ἀντωνία Βανόζα, ἐγγονὴ τῆς ἰσπανίδος ἐκείνης ἐταίρας Βανόζας ἧτις ὑπῆρξε διάσημος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου Δ'.

Τῆς Ἀντωνίας τὸ αἷμα εἶχεν ὅλας τὰς ὁρμὰς, ὅλας τὰς φλόγας τῆς ἰσπανίδος. Συλλαβοῦσα βίαιον καὶ ἀκαταδάμαστον ἔρωτα πρὸς τὸν Ῥαφαήλ, τὸν καλλιτέχνην ἐκεῖνον περὶ οὗ ἀκαταπαύστως ὠμίλου ἐνώπιόν της, ἔφυγεν ἡμέραν τινὰ μετ' ἀ-

ποφάσεως τὴν συζυγικὴν στέγην, καὶ μεταβάλλουσα ἐνδύματα καὶ φῶλον, κρύπτουσα τὴν ἡλικίαν της, ἐπωφελήθη ἐκ τοῦ προτερήματος ὅπερ εἶχεν ὅπως εἰσέλθῃ ὡς μαθητῆς εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ διδασκάλου.

Ἦλπιζεν ὅτι ἡμέραν τινὰ τυχαίον τι περιστατικὸν θὰ τῇ ἐπέτρεπε νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς αὐτὸν, καὶ, μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, συνείχε τὸ πάθος της καὶ κατηύναζεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐργασίας.

Ἐξ μῆνες παρήλθον τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ θάρρος της συνεμεγεθύνετο μετὰ τῶν προσκομιμάτων. Ἡ Ἀντωνία οὐδόλως ἐγνώριζε τὸν ἔρωτα τοῦ Ῥαφαήλ πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρτοποιοῦ Γαφφαρέλλη, ἐνόησε δὲ τὰ πάντα ὅταν εἶδε τὴν εἰκόνα.

Τότε πάθος ἄλλο κατέλαθε τὴν καρδίαν της. Τὸ βίαιον ἰσπανικὸν αἷμά της ἀνεστατώθη εἰς τὰς φλέβας της, καὶ ἤρχισε νὰ μισῇ τὴν ἀντερᾶστριαν ἐκείνην, ἧτις ἤρπαζε παρ' αὐτῆς τὴν καρδίαν τοῦ Ῥαφαήλ, δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τοῦ κρυφίου ἐκεῖνου ἔρωτος τὸν ὁποῖον ἔτρεφε πρὸς τὸν μέγαν καλλιτέχνην.

Ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πρὸ πάντων καθ' ἣν ἡ γυνὴ ἔζη μόνον διὰ τοῦ ἔρωτος, ἡ ζηλοτυπία δὲν εἶναι τὸ φαιδῶλον καὶ στενὸν ἐκεῖνο αἶσθημα τῶν ἀρκτῶν χωρῶν μας ὅπου τὸ ἐλαφρὸν ἐπίγραμμα, ἡ δικτική καὶ διφορούμενη λέξις εἶναι τὸ μᾶλλον ἐπικίνδυνον ὄπλον εἰς τὰς μάχας τὰς ὁποίας συνάπτουσι δύο ἀντερᾶστρια ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν. Ἡ ζηλοτυπία ἔχει παραφοράς ἐπίσης βιαίας ὡς τὰς τοῦ ἔρωτος εἰς πόλεις ὅπου ἡ γυνὴ δύναται εὐπροσώπως νὰ ἀποπέμψῃ τὰς ὀχληρὰς ἐπισκέψεις ἀποκρινομένη διὰ τῆς ὑπηρετίας ὅτι εἶναι ἐρωτευμένη. Ὅλος ὁ κόσμος συγχωρεῖ τὰς ἐκκεντρικότητας καὶ τὰς παραφοράς τοιούτων παθῶν, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ προσφέρῃ τὰ σκόμματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶναι οἰκεία εἰς τὰ ἦθη ἡμῶν.

Διακκιωμένη ὑπ' ὅλων τῶν πυρῶν τῆς ζηλοτυπίας, ἡ Ἀντωνία Βανόζα ἐξῆλθε τῆς οἰκίας τοῦ Ῥαφαήλ μετὰ τῶν συμμαθητῶν καὶ διὰ πρώτην φοράν ἠκολούθησε τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς μᾶλλον ἐλαφροὺς μετὰξὺ αὐτῶν οἵτινες συνειθίζον

νὰ διέρχονται τὰς ἐσπέρας των εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τὰ ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ Τιβέρεως.

Ποῖα ἦτο ἡ ἀπόφασίς της; Μήτε αὐτὴ δὲν ἤξευρε. Κατεχομένη ὑπὸ μυρίων σκέψεων συνωλομενίων ἐν τῇ φλεγόμενη κεφαλή της, δὲν ἤξευρε ποῖον σχέδιον νὰ παραδεχθῇ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τῆς ἐπιμονῆς ἧτις ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχίαν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐνόηε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποχαιρέτισῃ τὴν μεμονωμένην ὑπαρξίν της, νὰ ζῇ μετὰ τῶν συντρόφων της, καὶ δι' αὐτῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν βίον τοῦ διδασκάλου εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ ὁποῖου ἐροῖτα.

Ὅταν λοιπὸν οὗτοι ἀπεχωρίσθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Βουρέφ, κατευθυνόμενος ἕκαστος εἰς τὸ μέρος ὅπου ἠθέλην, ἡ Ἀντωνία ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν πλησιέστερον αὐτῆς; εὐρισκόμενον.

— Ἐ! Παῦλε, εἶπε πρὸς ὠραῖον νεανίαν εἰκοσαετῆ, θέλεις νὰ ἔλθῃ μὲς σου;

— Εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Καὶ ποῦ θὰ ὑπάγωμεν;

— Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλοπαίδων. Θὰ χορεύσουν ἐκεῖ μίαν νέαν σαλιπαρέλαν, τὴν ὁποίαν ὁ σύντροφός μας Ἰάκωβος θὰ ἐγκαινιάσῃ προσεχῶς εἰς τὴν ἀγροτικὴν πανηγύριν τοῦ Βακάνου. Ὁ Ἰάκωβος εἶναι ὁ καλλίτερος χορευτὴς μετὰξὺ ἡμῶν· καὶ ἐπειδὴ ὅλοι ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του, πρέπει νὰ τὸν προετοιμάσωμεν προηγουμένως.

— Ἄς ὑπάγωμεν λοιπὸν ὅπου θέλεις, ἀπεκρίθη ἡ νεαρὰ γυνή.

Ἰπὸ τὰ ἀνδρικὰ ἐνδύματά της ἡ Ἀντωνία Βανόζα ἦτο ἱππότης πλήρης χάριτος καὶ κομψότητος. Ἰπῆρχε μὲν εἰς τὰ κινήματά της ὀλίγη μαλθακότης καὶ ὀλίγη χυανότης τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἀποβάλλουσιν αἱ γυναῖκες, ἀλλ' ὅταν ἐβλεπον τὸ ἀγένειον πρόσωπόν της, ὅλοι ἀπέδιδον εἰς τὴν ἡλικίαν ὅτι ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐν αὐτῇ θηλυπρεπές.

Οὐδεὶς δὲ ἐφάνταζετο ὅτι γυνὴ πλουσία, ἀνατετραμμένη ἐν τῇ πολυτελείᾳ, ἐκρύπτετο οὕτω ὑπὸ τὰ ξένα ἐκεῖνα ἐνδύματα· καὶ ἠγάπων τὸν Ἀντώνιον ὡς ἀγαπῶμεν τὰ παιδία.

Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν ἀγριότητα ἐκείνην, ἡ Ἀντωνία εἶχεν ὅλα τὰ προτερήματα ὅσα ἐλάουσιν ἀπείρους φίλους εἰς

τὴν ἡλικίαν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ καρδία εἶναι εὐτυχῆς συνάπτουσα νέους δεσμούς. Τὸ πνεῦμά της, ὅταν ἠθέλε νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν αὐτοῦ, ἦτο πλήρες σκωμμάτων λεπτῶν καὶ καταλλήλων· καὶ ὅταν διεγείτο ἱστορίαν τινὰ, οἱ ἀκροαταὶ ἐσχημάτιζον κύκλον περὶ αὐτὴν διὰ νὰ ἀκούσωσι τὸν ἀριστον ἐκείνον λαὸν ὅστις ἐφαίνετο ὅτι διήλθε διὰ τῆς σχολῆς τοῦ Ῥουσσῶ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ Ῥαφαήλ.

Αΐ.

Τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλοπαίδων.

Ὅταν οἱ νεαροὶ ζωγράφοι εἰσῆλθον ὑπῆρχεν ἤδη πολυάριθμος ὁμήγυρις εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ὁ ὀξύγλυκος οἶνος τῆς Ὀρβιέτης καὶ τοῦ Μοντεφιασκόνε ἐσπιθηροβόλει εἰς ὅλας τὰς τραπέζας, χεόμενος ἐντὸς εὐρέων κυπέλλων ἀρροέντων· ὅλοι ὠμίλου, καὶ ὁ κύριος τοῦ ξενοδοχείου δὲν ἤξευρε ποῖον νὰ ἀκούσῃ εἰς τὸ χάος ἐκεῖνο τῶν διαταγῶν καὶ τῶν ἀντιφατικῶν προσκλήσεων, αἵτινες διεσταυροῦντο εἰς τὸν ἀέρα καὶ διεσθύνοντο πρὸς αὐτὸν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς αἰθούσας.

Ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου ἐκεῖνου εὐκόλως διεκρίνετο ὁ Ἰάκωβος.

Καθήμενος εἰς Τράπεζαν μεμακρυσμένων συνωμίλει χαμηλοφώνως μετὰ τινῶν φίλων, ζωγράφων ἢ γλυπτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον, περὶ τῆς προσεχοῦς πανηγύρεως τοῦ Βακάνου. Ἀκουσίως πῶς ἐγίνετο διάκρισις της μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων θαυμάτων τοῦ ξενοδοχείου.

Ἦτο καθαρὸς τύπος τοῦ Ῥωμαίου Ἰταλοῦ. Μεγαλοπρεπῆς ἐβέννη γενεῖα περιέστρεφε τὴν ἀρρενωπὴν μορφήν του, καὶ μακρὰ μαλλία ἐπιπτον ἀτμηλῶς ἐπὶ τῶν ὠμων του. Ἰπὸ τὰς μεταξωτὰς περικνημίδας του ἠδύνατό τις νὰ μετρήσῃ τοὺς μυῶνας τῆς λεπτοφυοῦς καὶ ἰσχυρᾶς κνήμης του, καὶ ἐκ τῆς κνήμης ἐκείνης ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ μέλη πλασθέντα κατὰ τὸ πρωτότυπον τοῦ ἀρχαίου Ἀπόλλωνος.

— Λοιπὸν, εἶπεν εἰς τὸν Ἰάκωβον εἰς ἐκ τῶν φίλων του, νομίζεις ὅτι εἶσαι βέβαιος περὶ τῆς σαλιπαρέλας σου;

— Τώρα θὰ ἰδῆς, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκω-

Εως· θά τὴν χορεύσω μετ' ὀλίγον καὶ εἰμπορεῖς νὰ κρίνης. Πρῶτον ἡ μουσικὴ ἐγγράφη ἐπίτηδες δι' ἐμέ ἀπὸ ἑνα φίλον μου μοναχὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἐχάρισα ἕν ἀντίγραφον τῆς Παναγίας. Ἡ μουσικὴ του εἶναι ὠραιότατη.

— "Α! θά σὲ κάμη νὰ χορεύσης ἕνας καλόγηρος!

— Μὴ περιπαίζεις, Καλκάρ· οἱ καλόγηροι εἶναι ἰκανώτεροι ἀπὸ ἡμᾶς ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο. Ὄταν ἀναμυγνύωνται, μανθάνουσι καὶ κάμνουσιν ὅ,τι θέλουσι. Δὲν ἔχουν ἄλλην ἐνασχόλησιν.

— Καλὰ λοιπὸν, θά ἴδωμεν.

— Τόσον καλὰ θά ἴδῃτε, ὥστε ἀμέσως τώρα θά χορεύσω. "Ε! ξενοδόχε, δὲς μοι ἐκεῖνο τὸ μανδολίνον τὸ ὁποῖον στενοχωρεῖται νὰ μένη κρεμασμένον εἰς τὸν τοῖχον.

Ὁ ξενοδόχος ὑπήκουσε, καὶ ὁ Ἰάκωβος ἐπληκτεν ἤδη τὰς χορδὰς τοῦ ὀργάνου του, ὅταν ὁ Παῦλος εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Ἀντωνίου Βανόζη, τοῦ νεκροῦ συντρόφου του.

— Ἐρχεσαι ἐγκαίρως, τῷ εἶπε ὁ Ἰάκωβος· μία στιγμὴ ἂν παρήρχετο, θά ἤρχιζα χωρὶς νὰ ἦσαι παρών.

Οἱ δύο φίλοι ἐθλίψαν τὰς χεῖρας ἀλλήλων, καὶ ἐνῶ ὁ Ἰάκωβος κατελάμβανε τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἀντωνίος Βανόζη ἐκάθηντο εἰς τὴν παρὰ τοῦ χορευτοῦ ἐγκαταλειφθεῖσαν θέσιν.

Εἰς τοὺς πρώτους ἤχους τοὺς ἀποσπασθέντας ἐκ τοῦ μανδολίνου διὰ τῆς ἐπιτηδείας χειρὸς τοῦ Ἰακώβου, ὅλαι αἱ συνδιαλέξεις ἔπαυσαν καὶ τὰ ποτήρια ἐλησμονήθησαν· ὅλαι αἱ κεφαλαὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸν χορευτὴν καὶ κανεὶς ὀφθαλμὸς δὲν ἔχασεν οὔτε ἕν ἐκ τῶν κινήματων του.

Ἐκεῖνος ἐν τούτοις ἐστρέφετο καὶ ἐπήδα μετὰ καταπληκτικῆς εὐκαμψίας. Μόλις ἤγγιζεν ὁ ποῦς του εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἀμέσως ἐρρίπτετο πάλιν εἰς τὸν ἀέρα, περιγράφων τὰ χαριέντα ἐκεῖνα κινήματα τὰ ἐφευρισκόμενα ὑπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ χοροῦ. Καὶ ὁ ἦχος τοῦ μανδολίνου ἐσημείου τὸν ῥυθμὸν καὶ ἐδείκνυεν ἂν ὁ χορευτὴς ἔπρεπε νὰ βραδύνη ἢ νὰ ταχύνη τὰ βήματά του. Πυρετὸς εἶχε καταλάβει τὸν Ἰάκωβον. Ὑπὸ τὴν διπλὴν συγκίνησιν τοῦ χοροῦ καὶ τῆς μουσικῆς, ἡ κεφα-

λή του ἐλησμόνει τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ τὸ σῶμά του ἐκλινεν ἐρωτικῶς ὡς ἂν ἤθελε νὰ ἀποθέσῃ λαθραίως ἡδονικὸν φίλημα ἐπὶ τῶν χειλέων χωρικῆς τινος τοῦ Σορβιάκου ἢ τῆς Στόρτας ἐλθούσης μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν πανηγυριν διὰ νὰ διεγείρῃ τὴν ζήλοτυπίαν τῶν νεανίδων τοῦ Βακάνου. Εἰς τοὺς τελευταίους ῥυθμοὺς τοσαύτη μανία κατέλαβε τὴν ταχύτητά του, τοιοῦτοι ἤχοι ταχεῖς ἀπεσπάρθησαν ἀπὸ τὸ ὄργανόν του ἀκολοθοῦντες τὴν πῆσιν τοῦ ἀκατασχέτου χοροῦ του, ὥστε αἱ χειροκροτήσεις δὲν περιέμεναν νὰ τελειώσῃ.

Ἐξεβράχθησαν συγχρόνως εἰς ὅλην τὴν αἶθουσαν, καὶ οἱ ἡλιοκαεὶς κωπηλάται τοῦ Τιβέρεως ἐσπευσαν περὶ τὸν Ἰάκωβον διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι καὶ τὸν εὐχαριστήσωσι διὰ τὴν ἡδονὴν τὴν ὁποίαν τοῖς παρέσχε κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀναπαύεται τις ἀπὸ τὰς τραχεῖς ἐργασίας τῆς ἡμέρας.

Οἱ φίλοι του περιέμενον τὸν χορευτὴν μὲ πλῆρες ποτήριον, καὶ ὅταν τοὺς ἐπλησίασεν, ὁ Ἀντωνίος παρουσιάζων τὸ ἰδικὸν του τῷ εἶπε·

— Φίλε, ὁ χορὸς σου ἠδύνατο νὰ τραλάνη καὶ τὴν αὐστηροτέραν κεφαλήν. Ποία δὲν θά ἦτο εὐτυχὴς χορεύουσα μαζὶ σου; Πίε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ προστατεύῃ εἰς τοὺς ἐρωτάς σου!

Νὰ μᾶς προστατεύῃ ὅλους, ἀπεκρίθη ὁ Ἰάκωβος κλίνων ἐπιχαίρειως.

Καὶ ἐβρόφησεν ἀπνευστὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ εὐρέος κυπέλλου ὅπερ τῷ προσεφέρθη.

Μετὰ μίαν στιγμὴν αἱ συνομιλίας ἤρχισαν ἐκ νέου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Βασιλοπαίδων.

Κατὰ τὰς ἐσπερινὰς πρὸ πάντων συνομιλίας γίνονται αἱ φιλικαὶ ἐκμυστηρεύσεις ὑπὸ τὴν κατ' ἐπιφάνειαν ἐλαφρότητα ἀσημάντου συνδιαλέξεως, ἡ καρδιά ἀποκαλύπτεται, καὶ ἀφίνει ἐν ταῖς διαχύσεσιν αὐτῆς νὰ τῇ διαφύγωσιν αἱ μυστικώτεροι σκέψεις τῆς ἡ νυκτερινῆς ὥρας εἶναι εὐνοϊκὴ πρὸς τὰς ἀποκαλύψεις ἐκεῖνας τὰς ὁποίας αἱ ἀδιάκοποι ἀσχολίαι τῶν καθημερινῶν ἐργασιῶν θά μᾶς ἐμπόδιζον κατὰ τὴν ἡμέραν νὰ ἀκούσωμεν καὶ νὰ ἐννοήσωμεν.

Περὶ τὸν Ἰάκωβον οἱ φίλοι του καλεῖ-

τέχνην συνεζήτουν θέμα τι ἐρωτικόν· τὸ αἰώνιον τοῦτο ἀντικείμενον τῶν ἰταλικῶν σκέψεων καὶ συνομιλιῶν.

— Τὸ κατ' ἐμέ, ἔλεγεν ὁ Ἀντωνίος Βανόζη, δὲν ἐννοῶ πῶς οἰονόηποτε ἐμπόδιον δύναιται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν προσέγγισιν καὶ τὴν ἐνωσιν δύο ἀνταγαπωμένων καρδιῶν. Ὁ ἔρωσ εἶναι ἡ μόνη ἡμῶν ζωὴ, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὰς καρδίας μας, ὀφείλομεν νὰ λησμονήσωμεν τὰ πάντα καὶ νὰ ἀκούσωμεν μόνον τὰς ἐμπνεύσεις μας.

— Ὁ Ἀντωνίος θά εἶχε δίκαιον, ἀπεκρίνετο ὁ Παῦλος, ἂν δύο καρδίαι αἰσθανθῶσι συγχρόνως τὸ αὐτὸ πάθος. Ἀλλ' εἰς τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον συνεβίζομεν ἡμεῖς, δὲν συμβαίνει σχεδὸν πάντοτε νὰ ἀγαπᾷ εἰς μόνον, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀρκεῖται νὰ παραδέχεται, νὰ ἐπιτρέπῃ τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον αἰσθάνονται δι' αὐτόν;

— Ἀλήθειαν λέγεις, Παῦλε· αὐτὸ συμβαίνει πολλάκις. Ἀλλὰ πιστεύσον ὅτι ἡ ἀγαπῶσα καρδιά κατέχει μυστικὴν ἀρετὴν κατορθοῦσαν πάντοτε, ταχέως ἢ βραδέως, νὰ ἐμπνεύσῃ ἔρωτα.

— Εἶσαι ἐλεύθερος, Ἀντώνιε, νὰ φυλάττης τὰς νεανικὰς ταύτας χιμαῖρας· τὸ κατ' ἐμέ ὁλοῦν τὰς ἀποβάλλω.

— Τί καλεῖς νεανικὰς χιμαῖρας, Παῦλε, καὶ διατί ὀμιλεῖς ὡς γέρον;

— Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ ἀπὸ τοῦ νὰ νομίζω ὅτι εἶμαι γέρον· ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μοῦ ἔλεγες πρὸ ὀλίγου μοὶ φαίνεται ὄνειρον.

— Δὲν πιστεύεις λοιπὸν εἰς τὴν ἐλευστικὴν δύναμιν τοῦ ἔρωτος;

— Ὅχι, Ἀντώνιε· καὶ ἡ ἀπόδειξις εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶδομεν ἀπόψε. Ὑπάρχει ἄνθρωπος μᾶλλον ἄξιος ἔρωτος παρὰ τὸν Ραφαήλ; "Ε λοιπὸν! ἐχρηιάσθη διαταγὴ τοῦ Ἀγίου Πατρὸς διὰ νὰ ἐλθῇ ἡ Φορναρίνα εἰς τὴν ἐν Βουρνέφ οἰκίαν του. Ἐγνώριζεν ἐν τούτοις τὸν φλογερὸν ἔρωτα ὅστις διέκακε τὴν καρδίαν τοῦ διασῆμου διδασκάλου μας. Εἶχεν ἰδεῖ τὰ δάκρυά του καὶ τὰς ἰσείας του· καὶ ἡ καρδιά τῆς ἀνθίστατο.

Ὁ Ἀντωνίος δὲν ἀπεκρίθη τίποτε εἰς τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις τοῦ Παύλου. Ἐὰν ὀμίλει, ἡ καρδιά τῆς θά ἐπρόδιδε τὴν ἐσωτερικὴν συγκίνησιν ἧτις ἐ-

πετάχυνε τοὺς παλμούς τῆς καρδίας τῆς καὶ ἤναπτε τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας τῆς· χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ Παῦλος τοσοῦτον ἀποτόμως εἶχε θέσει τὴν χεῖρα ἐπὶ αἰμασσοῦσης πληγῆς, ὥστε ὁ Ἀντωνίος ἐμενεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἠπτημένος ὑπὸ τῆς θλίψεως. Τῇ βοήθειᾳ τῆς σκέψεως, ἐπανέλαβε ταχέως τὴν ἀταραξίαν του καὶ εἶπε.

— Νομίζεις λοιπὸν, Παῦλε, ὅτι ἡ Φορναρίνα δὲν ἀγαπᾷ τὸν διδασκάλον μας Ραφαήλ;

— "Α! ποῖος ἠξεύρει; εἶπεν ὁ Παῦλος· τὸ στόμα τοῦ ἀνθρώπου ποτὲ δὲν δύναται νὰ ὀμιλήσῃ περὶ τῶν πραγμάτων τούτων καὶ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι λέγει τὴν ἀλήθειαν. Κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ἴσως ἡ Φορναρίνα, ἧτις τὴν προΐαν δὲν ἠγάπα τὸν Ραφαήλ, τραχύνεται ἀπὸ ἔρωτα δι' αὐτόν.

— Τὰ γέιλῃ σου εἶναι σοφά, Παῦλε, ὅταν ἐκφράζονται οὕτω, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος ὅστις μέχρις ἐκεῖνης τῆς στιγμῆς ἐτήρει σιωπὴν καὶ ἠκροῦτο προσεκτικῶς τὴν συνδιάλεξιν τῶν δύο φίλων. Ἡ γυναικεὶα καρδιά εἶναι ὀγκῶδες βιβλίον τοῦ ὁποῖου ὅλας τὰς σελίδας οὐδεὶς ἄνθρωπος θά γνωρίσῃ. Ἐκεῖνη τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκωμεν σήμερον δὲν ὁμοιάζει μῆτε μὲ τὴν γῆρας ἀναγινωσθεῖσαν μῆτε μὲ τὴν αὔριον ἀναγινωσθησομένην.

— Μὲ διηγήθησαν εἰς Βενετίαν, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀντωνίος, εἰς ἐργαστάσιόν τι ὅπου ἐσύγναξα ἐπὶ τινὰς μῆνας πρὶν ἔλθω εἰς Ῥώμην, ἱστορίαν τινὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ. Εἶναι ἱστορία ἐρωτικὴ.

— Τὴν ἀκούομεν, Ἀντώνιε, εἶπον συγχρόνως ὅλοι οἱ νεκροὶ συσπουδασταί.

— Γυνὴ τις, διακρινόμενη ἐπὶ εὐγενείᾳ, πλούτῳ καὶ ἀνατροφῇ, νέα καὶ ὠραία, ἠγάπα καλλιτέχνην τινὰ ὅστις ἦτο ὠραϊότητος καὶ διασημότητος ὄλων τῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἦτο νυμφευμένη, καὶ ἐκάλεσε τὸν καλλιτέχνην εἰς τὸν οἶκόν τῆς ὑπὸ τινὰ πρόφασιν αἱ προφάσεις δὲν λείπουσι ποτέ. Ὁ καλλιτέχνης δὲν ἤλθε. Τότε ἐκεῖνη ἔφυγε ἐκ τῆς οἰκίας τῆς, λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς χρυσὸν καὶ τὰ τιμαλφῆ τῆς ἅτινα ἦσαν πλουσιώτατα· ἐξέβαλε τὰ ἐνδύματά τῆς καὶ ἐνεδύθη τὴν ἐνδυμασίαν

τῶν ἵπποτῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως εἰσεχώρησε μέχρι τοῦ καλλιτέχνου καὶ τὸν ἐβλεπε καθ' ἡμέραν. Τί νομίζετε ὅτι προέκυψεν ἐκ τούτου;

— Δὲν ἠξεύρομεν, τελείωνε, Ἀντώνιε, ἐὰν θέλῃς νὰ μαντεύσωμεν, τότε δὲν εἶναι πλέον ἱστορία.

— Ὁ καλλιτέχνης δὲν ἐμάντευσε τὴν καρδίαν ἧτις ἐφθάνεν ὑπὸ ἔρωτος πλησίον του. Ἀγάπησεν ἄλλην, ὡς ἐκεῖνος μόνον ἠξευρε νὰ ἀγαπήσῃ, δηλαδὴ μετ' ὅλης τῆς ψυχῆς του, μὴ ἔχων σκέψιν ἧτις νὰ μὴ ἀπειθῆται πρὸς τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην γυναῖκα. Καὶ ἐκείνην σχεδὸν δὲν τὸν ἠγάπα διότι τὸν ἠνάγκασε νὰ περιμένη ἐπὶ πολὺ καὶ δὲν τὸν ἠκολούθησεν ἐπὶ τέλους εἰμὴ οὕτως εἰπεῖν βιασθεῖσα καὶ καταναγκασθεῖσα. Ἐν τούτοις ἡ ἄλλη γυνὴ ἠγνόει πάντα τὰ περὶ αὐτὴν συμβαίνοντα. Ἔμαθε συγχρόνως τὸν ἔρωτα καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ καλλιτέχνου κατὰ τὴν συνήθη ὥραν καθ' ἣν τὸν ἐβλεπε καθ' ἑκάστην. Ἡ ζήλοτυπία, ζήλοτυπία ἧτις δὲν ἠθέλην ὑποχωρήσει εἰς οὐδὲν, εἰσῆλθεν αἴφνης εἰς τὴν καρδίαν τῆς ἄλλ' ἐπειδὴ ἠγάπα ἀληθῶς τὸν καλλιτέχνην, ἀπεσῶρθη χωρὶς νὰ ἀποφασίσῃ τίποτε.

— Καὶ τί ἔκαμεν ἔπειτα; ἠρώτησαν ἐν χορῶ ὄλοιοί συνέταιροι.

— Δὲν ἠξεύρω τί ἔκαμεν. Ὅταν ἀφῆκα τὴν Βενετίαν, ἡ ἱστορία διήρκει ἀκόμη καὶ περιέμενε τὴν λύσιν τῆς.

— Μᾶς περιπαίζεις, Ἀντώνιε. Δὲν μᾶς διηγῆθης ἱστορίαν ἀλλὰ αἰνίγμα.

— Λοιπὸν, μάντευσέ το. Τί θὰ ἐπράττετε εἰς τὴν ἕσιν τῆς ζήλοτύπου γυναικός;

— Μήπως ἠξεύρομεν; Δὲν εἴμεθα γυναικες ἡμεῖς; καὶ ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν των καὶ εἰς τὴν καρδίαν των ὅταν ἦναι ἐρωτευμένοι καὶ ἔχωσιν ἀντερραστρίας, αὐταὶ μόναι δύανται νὰ τὸ εἰπῶσι.

— Τὸ κατ' ἐμὲ, εἶπεν ὁ Παῦλος, νομίζω ὅτι ἡ μετενδυθεῖσα γυνὴ δὲν εἶχε κανὲν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ καλλιτέχνου. Ἐὰν ἐνόησα καλῶς τὴν ἱστορίαν σου, Ἀντώνιε ὁ καλλιτέχνης ἠγνόει τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον ὅστις τοιαύτας θυσίας ὑπέστη ὅπως φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ.

— Καλῶς ἐνόησας, Παῦλε; ἡ γυνὴ ἐκείνη δὲν εἶχε τολμήσει ἀκόμη νὰ φανερωθῆ εἰς τὸν καλλιτέχνην.

— Τότε δὲν εἶναι ἔνοχος μόνη ἡ γυνὴ εἶναι ἀξιολύπητος, ἀλλ' ἡ ζήλοτυπία τῆς δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐμπνεύσῃ ἄλλο εἰμὴ οἶκτον.

Ἡ ὥρα ἦτο πολὺ προκεχωρημένη καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν συνδιάλεξιν· τὸ ξενοδοχεῖον ἐκενοῦτο καὶ πρὸ πολλοῦ ὄλη ἡ πόλις ἠσύχαζεν. Οἱ συσπουδασταὶ ἠγέρθησαν διὰ νὰ μὴ παρατείνωσι πλειότερον τὴν ἐσπερίδα ἐκείνην καὶ διὰ νὰ ἀντλήσωσιν εἰς ὠρῶν τινῶν ὕπνον τὰς ἀναγκίας δυνάμεις διὰ τὰς ἐργασίας τῆς ἐπιούσης.

Ἀποχωριζόμενοι ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ὄλοι αἱ νεαραὶ καὶ ἀδελφικαὶ ἐκεῖναι χεῖρες ἠνώθησαν.

— Πότε θὰ ἀκούσωμεν τὸ τέλος τῆς ἱστορίας σου; ἠρώτησε τὸν Ἀντώνιον Βανύζην ὁ Ἰάκωβος.

— Μετ' ὀλίγον, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Περιμένω ἐπιστολὴν ἐκ Βενετίας καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ ὑπάρχῃ τὸ τέλος ἐν αὐτῇ.

Ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ ταπεινὸν οἶκμα τὸ ὁποῖον κατεῖχεν ἀπέναντι τοῦ ἀγίου Ἰωάννου Λατρῶν, ἡ Ἀντωνία Βανόζα ἐσκέπτετο τὸν Ῥαφαῆλ τὸν ὁποῖον ἠγάπα μολοντί ἐκεῖνος ἠγάπα ἄλλην, τὴν Φορναρίναν, ἧτις τὴν ἔκαμε νὰ γνωρίσῃ τὴν ζήλοτυπίαν, καὶ ἀνεπόλει τοὺς λόγους τοῦ Παύλου ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῶν Βασιλοπαίδων.

Ἀθεβαία, ἀναποφάσιτος, ἐβάδιζε βραδέως, μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ στήθους· καὶ ὅταν ἀπεκοιμήθη, ὄλοι αἱ εἰκόνες τῆς τεταραγμένης ἐσπέρας ἀνεζωγονήθησαν ἐν τῷ ὕπνῳ τῆς.

IB.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ.

Ἡμέραι τινὲς παρῆλθον. Ὁ ἀρτοπώλης Γαφφαρέλλης δὲν ἐξῆλθε πλέον ἐκ τῆς ἐν Βουρνῆφ οἰκίας· εἶναι πάντοτε ἀσθενής, καὶ ὅταν ὁ Ῥαφαῆλ δὲν εὐρίσκειται πλησίον του, ἡ Στέλλα ἀγρυπνεῖ παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης του.

Ὁ πατὴρ οὗτος εἶναι εὐτυχῆς διότι ἐ-

πανεύρε τὴν κόρην του, διότι τῇ ὠμίλει, διότι ἔθετεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ θελκτικοῦ μετώπου τῆς τὰ ξηρὰ χεῖλη του. Τὴν μέλει διὰ τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εὐρίσκειται, ἀρῶν αἰσθάνεται ἀκαταπύστως περὶ αὐτὸν τὴν ἀγαπήτην σκέψιν τῆς Στέλλας. Καὶ ὁ Ῥαφαῆλ ἐργεταὶ ἐπίσης ἐνίοτε. Ὁ Γαφφαρέλλης ἀγαπᾷ τὸν μέγαν καλλιτέχνην ὅστις ἐράνη ἀγαθός καὶ συμπαθὴς πρὸς αὐτόν. Ἐλησμονήσας τὸν ἐπίλοιτον κόσμον. Θὰ ἦτο εὐτυχῆς ἐὰν ἀπέθνησκε πρὶν ἐξαντλήσῃ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐδαμοσίαν.

Ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὕτω καὶ κατὰ τὴν ὀδὸν τῶν Κομβούργοπων. Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Γαφφαρέλλης, τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀρτοπώλου εἶναι ἔρημον. Κανεὶς δὲν σκέπτεται πλέον νὰ κατασκευάσῃ ἄρτον ἢ νὰ ἐλθῇ διὰ νὰ αγοράσῃ. Θύραι καὶ παράθυρα εἶναι κλειστὰ καὶ ἡ οἰκία φαίνεται ὡς τόπος ἐρημώσεως ἀποδιώκων καὶ αὐτοὺς τοὺς τολμηροτέρους.

Οἱ γείτονες οἴτινες ἄλλοτε ἐσπεύδον περὶ τὴν ὠραίαν νεάνίδα καὶ τοὺς γονεῖς τῆς, σήμερον ἀπεμκρύνοντο.

Οἱ φθονεροὶ οἴτινες ἄλλοτε ἐσκόπων πρὸ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ, σήμερον συναθροίζονται οἰκογενειακῶς εἰς τὰ κατώφλια τῶν ἐξωθύρων καὶ φλυαροῦσι περὶ τοῦ συμβεβηκότος. Οἱ τολμηρότεροι λαμβάνουσι τὸν λόγον.

— Πάντοτε τὸ ἐλέγαμεν εἰς τὴν κυρὰ Λουκίαν καὶ εἰς τὸν κύρ Γαφφαρέλλην ὅτι ἡ κόρη του ἦτο πολὺ ὠραία καὶ θὰ τοῦ συνέβαινε καμμία δυστυχία. Δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀκούσουν. Τὴν ἐστόλιζαν ὡς νύμφην καὶ μᾶς τὴν παρουσίαζαν ὡς παναγίαν. Ὁ ζωγράφος ὠρελήθη ἀπὸ τὴν περίστασιν. Τὴν εἶδε καὶ τὴν ἤρπασε, καὶ τώρα θὰ μᾶς ζωγραφίσῃ ὠραίας εἰκόνας τὰς ὁποίας θὰ προσκυνῶμεν εἰς τὰς ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν οἰκίαν ἐν τούτοις δυστυχῆς τῆς γυνὴ ἦτο κεκλεισμένη εἰς τὸ σκοτεινότερον τῶν δωματίων.

— Δυστυχία, ἔλεγε ἡ μήτηρ Λουκία, ἐγὼ ἐπροξένησα ὅλον αὐτὸ τὸ δυστύχημα. Ὁ ἔρω; ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῶσ' αὐτῆ ἐπὶ ἐπλέγετο ἡ καρδία μου, δὲ ἠδυνήθη νὰ κλησιγασθῇ. Ἀκόμη καὶ σήμερον μὲ κατέχει καὶ μὲ παρασύρει. Μίαν λέξιν ἐὰν ἔλεγε ὁ Ῥαφαῆλ, ἐὰ ὑπάκουα

εἰς αὐτὸν τυφλῶς ὡς ταπεινὴ δούλη. Ἐγὼ κατέστρεψα τὴν Στέλλαν. Ὅταν τὴν ὠδήγουν εἰς τὰς ἐκκλησίας, τὴν παρεκκλίνουσαν πάντοτε νὰ γονυπετῇ πρὸ τῆς παναγίας παρ' αὐτοῦ ζωγραφισθείσης, καὶ ἔπειτα δὲν ὠμίλουν εἰς τὴν κόρην μου εἰμὴ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνου. Πολλάκις ἀνέφερα ὑπερηφάνως τὸ ὄνομα του ἔμπροσθέν τῆς. Πρὶν τὸν γνωρίσῃ τὸν ἀγάπησε· καὶ ὅταν παρουσιάσθη εἰς τὸ πτωχικὸν ἐργαστήριόν μας χάρις, ὠραῖος καὶ μελ' ἄνθος, ἡ Στέλλα εἶρε βέβαια ὅτι ὅσα εἶχα εἰπεῖ ἦσαν ὑποδεέστερα τῆς πραγματικότητος. Πῶς νὰ ἀντισταθῇ τις εἰς τὸν Ῥαφαῆλ; . . . Ἐγὼ αὐτὴ τὸν ἀγαπῶ!

Καὶ ἡ μήτηρ Λουκία ἐθλίβετο διὰ τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο πάθος τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ἡ ἀπόστασις ἠδυνήθησαν νὰ νικήσωσι, καὶ ὅπερ ἐξηγέρθη μᾶλλον ἰσχυρὴν καὶ μᾶλλον ἀκαταδάμαστον ἀρ' ὅπου ἐνεργήσθη πάλιν εἰς τὰ βλεμματὰ τῆς ὁ μέγας Σάνζιος.

Κατεχομένη ὑπὸ τῶν σκέψεων τούτων δὲν προσεῖχε εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ Γαφφαρέλλης. Μὴ ἐννοοῦσα τὸν παρεργόμενον χρόνον, ἐξηγείρετο μετὰ τῆς αὐτῆς ἰδέας ἧτις τὴν ἐβασάνιζε καθ' ὅλον τῆς τὸν βῶν καὶ ἧτις τὴν ἐκράτει δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Ἡ Στέλλα ἦτο ἡ μόνη ἧτις εὕρισκεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ἀκούσαν στοργὴν ὥστε νὰ ἦναι μετὰ μὲν τοῦ Ῥαφαῆλ ἡ ἐρωμένη τὴν ὁποῖαν εἶχεν ὄνειροπολήσει ὁ καλλιτέχνης, μετὰ δὲ τοῦ πατρός τῆς θυγάτηρ ἀφρωσιωμένη καὶ περιποιητικὴ, καὶ συγχρόνως νὰ ἐνθυμῆται τὴν μητέρα τῆς τὴν ὁποῖαν δὲν ἐβλεπε πλέον, τὴν μητέρα τῆς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀπουσίαν ἐνῶ ὁ πατὴρ τῆς ἦτο ἐκεῖ.

Ἀντισυχοῦσα ἡ Στέλλα εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν Ῥαφαῆλ ἐναγκαλιζομένη αὐτὸν τυφρῶς.

— Φίλε μου, πολλὰ παρῆλθον ἡμέραι ἀφῆτου ἐγκατέλειψα τὰ πάντα διὰ νὰ σὲ ἀκολουθήσω, διότι σὲ ἠγάπων. Ἀπὸ τότε ὅμως δὲν παρῆλθον ἡμέρα χωρὶς νὰ ἴδω τὸν πατέρα μου· ἀλλ' ἡ μήτηρ Λουκία μὲ ἀφῆκε χωρὶς νὰ μὲ στείλῃ καμμίαν εἶδῃσιν· δὲν ἠξεύρω τί νὰ σκεφθῶ.

Θέλεις νά με συνοδεύσης εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογισπωλῶν;

Ὁ Ῥαφαὴλ περιπτυσσόμενος τὴν θελκτικὴν ἐκείνην παιδίσκην καὶ φέρων πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ τὴν ἀγαπητὴν αὐτῆς κεφαλῆν, ἀπεκρίθη·

— Ὅτι, θέλεις, Στέλλα, θὰ τὸ πράξω.

Ὅσαι αἱ εὐχαί σου θέλουσιν εἰσακουσθῆ. Ὅμιλοι, ποτὲ μὴ φοβηθῆς ὅτι θὰ ἦσαι ὀχληρά· πᾶσα ἐπιθυμία σου εὐκόλως θὰ ἐκτελεσθῆ παρὰ τοῦ Ῥαφαήλ.

— Λοιπὸν, τὸ σκότος ἐπικρατεῖ εἰς τὴν πόλιν· θέλεις νά ἀναχωρήσωμεν;

— Ἄς ὑπάγωμεν, ἀγαπητή μου.

Ὁ Ῥαφαὴλ καὶ ἡ Φορνικίνα, εὐτυχεῖς διότι ὁ εἰς ἐκράτει τὸν βραχίονα τοῦ ἄλλου, ὠδευσαν πρὸς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογισπωλῶν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινή· αἱ ὁδοὶ τὰς ὁποίας διήρχοντο οἱ δύο ἐρασταὶ ἦσαν στεναί, ἀκανόνιστοι καὶ ζοφεροί, ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέραν. Ὁ Ῥαφαὴλ, ὁσάκις σκιγραφεα διαβάτου ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς σκιάς τοῦ τοίχου, ἠσθάνετο τὸν βραχίονα τῆς Στέλλας θλιβόντα τὸν ἰδικόν του, καὶ ὅλον τὸ σῶμα τῆς πεφοβημένης νεάνιδος περισφιγγόμενον εἰς τὸ σῶμά του. Τότε τὸ αἶμα συέρρεεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ εὐτυχοῦς καλλιτέχνου· ἡ κεφαλή του ἐκλινε πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς Φορνικίνας, οἱ ὀφθαλμοὶ του αἴττινες ἔλαμπον ἐν τῷ σκότει τὴν ἐνεθάρρυνον πρὶν ἢ φωνῆ του ἀρρώστη συνήθη τινὰ φράσιν ἐξ ἐλείνων εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἔρωσ παρέχει ἀπειρον θέληγτρον, καὶ τὰ χεῖλη τῶν, ἐοῦμενα ἐν ἀσπασμῷ, ἐφαίνοντο λαμβάνοντα ὅλην τὴν ἰσχυρὰν φύσιν τῆς νυκτός ὡς μάρτυρα τοῦ πάθους ὅπερ διέκκιεν ἀμφοτέρους.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογισπωλῶν, τὰ πάντα ἦσαν σκοτεινά καὶ ἔρημα περὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρτοποιῶλου Γαφφαρέλλη. Ὅμοια πρὸς ἄστρον δειλόν, ὠγρὰ λάμψις ἔλαμπεν εἰς παράθυρόν τι τοῦ ὁποίου εἶχον ἀμελήσει νά κλεισῶσι τὰ φύλλα. Ἡ Στέλλα ἀνεγνώρισε τὸ παράθυρον ἐκεῖνο· ἦτο τὸ τοῦ δωματίου τῆς μητρὸς τῆς, καὶ ἡ λυχνία ἧτις ἔκειεν ἀκόμη ἐμαρτύρει ὅτι ἡ μήτηρ Λουκία δὲν εἶχε κοιμηθῆ.

Ἡ νεάνις ἐκτύπησε τὴν θύραν, τὴν ἰδίαν ἐκείνην θύραν μὲ τὸ βραχνύσως ἐξεργασμένον ξύλινον πλαίσιον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστή-

ρίζετο νωχελῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Ῥαφαὴλ τὴν εἶδε κατὰ πρῶτον.

Εἰς τὸν κρότον ἐκείνον μορφῆ ἀνθρωπίνῃ ἐφάνη ὀπισθεν τῆς ὑέλου ἧτις ἠνεώχθη, καὶ φωνὴ γυναικεία ἠρώτησεν ἐν τῇ σκιᾷ ποῖος ἦτο ὁ κτυπῶν.

Δὲν ἦτο ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς Λουκίας. Ἡ Στέλλα ἐντούτοις ἀπεκρίθη, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσῆρχετο εἰς τὸ πατρικὸν ἐργαστήριον ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ Ῥαφαήλ ὅστις ἀπετάθη πρὸς τὴν ξένην μετὰ φωνῆς ἐπιτακτικῆς.

— Ποῦ εἶσαι ἡ κυρία Γαφφαρέλλη; Ἡ θυγάτηρ τῆς ἦλθε νά τὴν ἰδῆ.

Ἡ ξένη δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὁ ὑψωμένος δάκτυλός τῆς ἐδείκνυε τὰ ἀνώτερα οἰκήματα.

Ἡ μήτηρ Λουκία ἀναγνώρισασα τὴν φωνὴν τοῦ Ῥαφαήλ, ὄρμησεν εἰς τὴν κλίμακα· συνήντησε τὴν Στέλλα ἧτις ἀνέβαινε πρὸς αὐτήν, ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐμείναν ἐπὶ πολὺ ἐνηγκαλισμέναι.

Ἐπειτα στρεφόμενη πρὸς τὸν καλλιτέχνην, ἡ μήτηρ Λουκία τῷ εἶπε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἰς τὴν φωνήν·

— ὦ! σὰς εὐχαριστῶ, ἀρχὼν Ῥαφαήλ, σὰς εὐχαριστῶ διότι μοὶ ἀποδίδετε τὴν θυγάτηρά μου.

Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὰ γειτονικά παράθυρα ἐφωτίζοντο ὡς διὰ μαεῖας. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Κομβολογισπωλῶν, τῇ πρὸ ὀλίγου τοσοῦτον σιωπηλῇ, ἠκούοντο πανταχοῦ οἱ ψ.θυροὶ ἐκεῖνοι, ἀσθενεῖς ἀντιχίσεις τῶν οἰκιακῶν συνδιαλέξεων, αἵτινες εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις πόλεων ὡς τὴν Ῥώμην.

Ἡ ξένη εἶχε γενῆ ἄφαντος. Ἐὰν ὁ Ῥαφαὴλ δὲν προσεῖχε τόσον εἰς τὴν Στέλλα, θὰ ἐξεπλήττετο μεγάλως συναντῶν αὐτὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρτοποιῶλου Γαφφαρέλλη.

Ἡ ξένη ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ ζωγράφος ποσῶς δὲν ἀνεγνώρισε, ἦτο ὁ μαθητὴς του, ὁ Ἀντώνιος Βανόζης.

(ἀκολουθεῖ.)

A. Γ. ΣΚΑΛΙΑΝΣ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

ἢ

ΘΗΡΕΥΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

W. C. BALDWIN.

[Συνέχεια· ἴδε φυλλ. ΣΤ'.]

Ἐπειδὴ ὠρίθησα περὶ κροκοδείλων θεωρῶ κατάλληλον νά διεγερθῶ συμπῆν τι λαθὸν χώρον παρὰ τὸστόμιον τῆς Ἀγίας Λουκίας. Εἶχον φοιῆσαι μίαν ἀγρόχνην εἰςέτι μικρὰν ἀλλὰ λαθούσαν σχεδὸν τὸ φυσικὸν τῶν τοιούτων ζῶων ἀνάστημα. Αὕτη παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ ἐέματός, ἐφέρετο πρὸς τὸ μέρος μου ὅτε ἐξέφυγε ἐγένετο ἄφαντος. Ἰπέθεσα ὅτι μὴ ἀποθανοῦσα εἶχε βυθισθῆ καὶ ἀδιαφόρησα. Αἱ χῆνες ἦσαν πολυάριθμοι ἐφόνευσαν δευτέραν· ἐξέφανίσθη καὶ αὕτη ἐν τῷ αὐτῷ μέρει καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐπυροδόκησα κατὰ τρίτην, ἀλλ' ἀποφασίσας τὴν φορὰν ταύτην νά τηρήσω τὸ ψητόν μου, διότι δὲν εἶχον γευματίσει, ἐδραμον ὅπως τὴν λάβω ὠπλισμένος διὰ βαρέος σιδηροῦ ὀβελοῦ· ἐπροχώρησα θορυβῶδῶς κραυγάζων πάσαις δυνάμεσιν ὅπως ἐκπλήξω τοὺς κροκοδείλους, ὅτε καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέτεινον τὴν γεῖρα ὅπως λάβω τὸ θήραμα ἐγένετο ἄφαντον ὡς τὰ δύο προηγούμενα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐδὲν ἐφοβούμην, οὐδὲ κἂν ἐγνώριζον τὸν κίνδυνον. Ὅθεν κραυγάζων ὀλίγον τι δυνατώτερα καὶ πλήττων τὸ ὕδωρ σφοδρότερον ἤρπασα ἐκ τοῦ ποδός τὴν χῆνά μου· ἀλλ' αὕτη παρχρημα ἐδιχοτομήθη· εἰς ἐμὲ ἔλαχον οἱ μικροὶ, ἡ βῆχίς καὶ ἐντερὰ τινὰ· ἐνῷ κροκοδείλος τις κρατῶν δι' ἑαυτὸν τὸ καλλίτερον μέρος ἐδέχετο τρία ἰσχυρὰ ἐπὶ τῆς ῖνός κτυπήματα. Νομίζω περιττὸν νά εἶπω ὅτι ἀμέσως ἐρείθη εἰς τὴν ὄχθην· ἀλλὰ ὡς συνήθως συμβαίνει βραδυ-

τερονένθησα πόσον εὐθιγὰ τὴν ἐγγύπτωτα.

Τὴν 31 Ἰανουαρίου ἐφόνευσαν τὸν πρῶτον ἵπποπόταμον. Διὰ τοῦ δέρματός του κατασκευάσαμεν σωρὸν μαστίγῳ καὶ chamboks. Εἶς δὲ ταῦτα εἶδος μαστίγων δι' ὧν ἐν Ἀφρικῇ ὀδηγοῦσι τοὺς ἵππους. Καλῶς κατασκευάζομεναι εἶνε λίαν στερεὰ καὶ εὐκαμπτοί. Εἶναι τρομερὸν ὄπλον, ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ Ὀλλανδοὶ πρὸς ἀπειλὴν τῶν Κάφρων.

Ἐπῆρξεν ἀδύνατον νά διατηρήσωμεν τὸ λίπος τῶν ἵπποποτάμων μας· διότι ἦτο μεγίστη ὑγρασία. Ἡ ἀκαταπαύστως πίπτουσα βροχὴ μᾶς ἐπροξέει ἀπειρα ἐμπόδια καὶ ταλαιπωρίας· Ἐν τέλει κατασκευάσαμεν τὴν ἐνταῦθα καλουμένην har-tebeest h use, ἦτοι καλὴν κατασκευαζομένην διὰ δερμάτων μεγίστων καλῶν, ἐμπηγνυμένων ἐν ὀρύγματι καὶ δεινομένων εἰς τὴν κορυφήν. Τοῦλάχιστον ἐν αὐτῇ ἐβρεχόμεθα ὀλιγώτερον· διότι ἦτο ἀδύνατον νά προφυλαχθῶμεν ἐντελῶς ἐκ τῆς ὑγρασίας. Διηργόμεθα τὰ τρία τέταρτα τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ὕδατι, ἐκτεθειμένοι εἰς φλογερῶτατον ἥλιον, θηρεύοντες τὴν πρῶτην ἵπποπόταμους ὅς κατόπιν ἐσύρομεν εἰς τὸ παράλιον ὅπου ἀπεσπῶμεν τοὺς ὀδόντας των, ἐκόπτομεν τὸ κρέας, ἀλατίζαμεν τὸ καλλίτερον μέρος καὶ ἀνελεύομεν τὸ πάχος των. Στεροῦμενοι τῶν μᾶλλον ἀναποφείκτων ἀντικειμένων μετεχειρίζομεθα κύστεις πρὸς ἐναπόθεσιν τοῦ λίπους. Ἡ ἀνάγκη τέχνας κατεργάζεται.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωῆς ἐξηγεῖ ἀρκούντως διατὶ ἠσθένησα. Προσεβλήθη κατὰ τὴν 10 Φεβρουαρίου ὑπὸ τρομερῆς κεραλαγχίης, μετὰ σκοτοδινιάσεων. Μὲ ἄφησαν ἐν τινι κράλ (1) μετὰ μικροῦ σάκκου ὀριζίου καὶ τοῦ Κάφρου μου ὀνόματι Ἴνουάτι ἦτοι Βουβάλου. Ἦτο δ' οὗτος ἐξαιρετός ἀνθρώπος· δύο σχεδὸν μέτρων ὕψους καὶ τοι νεώτατος· λαμπρότατον δείγμα (échantillon) τοῦ γένους του. Μὲ περιποιεῖτο μετὰ μητρικῆς τρυφερότητος· πολλᾶκις ὅπως μοὶ φανῆ ὠφέλιμος διεκινδύνευσε τὴν ζωὴν του. Ὁ Monis εἶχε παρακαλέσει τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Κράλ νά μοὶ παράσχῃ γαλακτερὰ ἐδέσματα

(1) Χωρὸν Ὀστεντόταν.

θέλεις νά μὲ συνοδεύσης εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογιοπωλῶν;

Ὁ Ῥαφαὴλ περιπτυσσόμενος τὴν θελκτικὴν ἐκείνην παιδίσκην καὶ φέρων πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ τὴν ἀγαπητὴν αὐτῆς κεφαλῆν, ἀπεκρίθη:

— Ὅ,τι θέλεις, Στέλλα, θὰ τὸ πράξω.

Ὅλαι αἱ εὐχαί σου θέλουσιν εἰσακουσθῆ. Ὅμιλει, ποτὲ μὴ φοβήθῃς ὅτι θὰ ἦσαι ὀχληρά· πᾶσα ἐπιθυμία σου εὐκόλως θὰ ἐκτελεσθῇ παρὰ τοῦ Ῥαφαήλ.

— Λοιπὸν, τὸ σκότος επικρατεῖ εἰς τὴν πόλιν· θέλεις νά ἀναχωρήσωμεν;

— Ἄς ὑπάγωμεν, ἀγαπητὴ μου.

Ὁ Ῥαφαὴλ καὶ ἡ Φορνερία, εὐτυχεῖς διότι ὁ εἰς ἐκράτει τὸν βραχίονα τοῦ ἄλλου, ὠδύσαν πρὸς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογιοπωλῶν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινὴ· αἱ ὁδοὶ τὰς ὁποίας διήρχοντο οἱ δύο ἐρασταὶ ἦσαν στεναί, ἀκανόνιστοι καὶ ζοφεροί, ἀκόμη καὶ τὴν ἡμέραν. Ὁ Ῥαφαὴλ, ὁσάκις σκιαγραφεῖα διαβάτου ἐφαίνετο ἐπὶ τῆς σκιάς τοῦ τοίχου, ἠσθάνετο τὸν βραχίονα τῆς Στέλλας θλιβόντα τὸν ἰδικόν του, καὶ ὅλον τὸ σῶμα τῆς περὸν ἡμέρας νεάνιδος περισφιγγόμενον εἰς τὸ σῶμά του. Τότε τὸ αἷμα συέρρεεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ εὐτυχοῦς καλλιτέχνου· ἡ κεφαλή του ἐκλινε πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς Φορνερίας, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἄπτερες ἔλαμπον ἐν τῷ σκότειν τὴν ἐνεθάρρουνον πρὶν ἢ φωνὴ του ἀφρώση συνήθη τινὰ φράσιν ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἔρωσ παρέχει ἄπειρον θέλγητρον, καὶ τὰ χεῖλη τῶν, ἐούμενα ἐν ἀσπασμῷ, ἐφαίνοντο λαμβάνοντα ὅλην τὴν ἰσχυρὰν φύσιν τῆς νυκτός ὡς μάρτυρα τοῦ πάθους ὅπερ διέκαεν ἀμφοτέρους.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Κομβολογιοπωλῶν, τὰ πάντα ἦσαν σκοτεινὰ καὶ ἔρημα περὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρτοποιῶλου Γαφφαρέλλη. Ὅμοια πρὸς ἄστρον δειλόν, ὠγρὰ λάμψις ἔλαμπεν εἰς παράθυρόν τι τοῦ ὁποίου εἶχον ἀμελήσει νά κλείσωσι τὰ φύλλα. Ἡ Στέλλα ἀνεγνώρισε τὸ παράθυρον ἐκεῖνο· ἦτο τὸ τοῦ δωματίου τῆς μητρὸς τῆς, καὶ ἡ λυχνία ἧτις ἔκαεν ἀκόμη ἐμαρτύρει ὅτι ἡ μήτηρ Λουκία δὲν εἶχε κοιμηθῆ.

Ἡ νεάνις ἐκτύπησε τὴν θύραν, τὴν ἰδίαν ἐκείνην θύραν μὲ τὸ βανύσιως ἐξεργασμένον ξύλινον πλαίσιον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔστη-

ρίζετο νωχελῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔραφαὴλ τὴν εἶδε κατὰ πρῶτον.

Εἰς τὸν κρότον ἐκείνον μορφή ἀνθρωπίνην ἐφάνη ὀπισθεν τῆς ὑέλου ἧτις ἠνεώχθη, καὶ φωνὴ γυναικεῖα ἠρώτησεν ἐν τῇ σκιᾷ ποῖος ἦτο ὁ κτυπῶν.

Ἄν ἦτο ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς Λουκίας. Ἡ Στέλλα ἐντούτοις ἀπεκρίθη, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν εἰσῆρχετο εἰς τὸ πατρικὸν ἐργαστήριον ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ Ῥαφαήλ ὅστις ἀπετάθη πρὸς τὴν ξένην μετὰ φωνῆς ἐπιτακτικῆς.

— Ποῦ εἶσαι ἡ κυρία Γαφφαρέλλη; Ἡ θυγάτηρ τῆς ἦλθε νά τὴν ἰδῆ.

Ἡ ξένη δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ὁ ὑψωμένος δάκτυλός τῆς ἐδείκνυε τὰ ἀνώτερα οἰκήματα.

Ἡ μήτηρ Λουκία ἀναγνώρισασα τὴν φωνὴν τοῦ Ῥαφαήλ, ὤρμησεν εἰς τὴν κλίμακα· συνήτησε τὴν Στέλλα ἧτις ἀνέβαινε πρὸς αὐτήν, ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐμείναν ἐπὶ πολὺ ἐνηγκαλισμέναι.

Ἐπειτα στρεφόμενη πρὸς τὸν καλλιτέχνην, ἡ μήτηρ Λουκία τῷ εἶπε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἰς τὴν φωνήν:

— ὦ! σὰς εὐχαριστῶ, ἄρχων Ῥαφαήλ, σὰς εὐχαριστῶ διότι μοὶ ἀποδίδετε τὴν θυγάτηρά μου.

Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα τὰ γειτονικά παράθυρα ἐρωτίζοντο ὡς διὰ μαεῖας. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Κομβολογιοπωλῶν, τῇ πρὸ ὀλίγου τοσοῦτον σιωπηλῇ, ἠκούοντο πανταχοῦ οἱ ψυθοροὶ ἐκεῖνοι, ἀσθενεῖς ἀντηχῆσαι, τῶν οἰκιακῶν συνδιαλέξεων, αἵτινες εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις πόλεων ὡς τὴν Ῥώμην.

Ἡ ξένη εἶχε γενῆ ἄφαντος. Ἐὰν ὁ Ῥαφαὴλ δὲν προσεῖχε τόσον εἰς τὴν Στέλλα, θὰ ἐξεπλήττετο μεγάλως συναντῶν αὐτὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρτοποιῶλου Γαφφαρέλλη.

Ἡ ξένη ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁ ζωγράφος ποσῶς δὲν ἀνεγνώρισε, ἦτο ὁ μαθητὴς του, ὁ Ἀντώνιος Βανδύνης.

(ἀκολουθεῖ.)

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΑΝΣ.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

ΕΚΔΡΟΜΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ
ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

II

ΘΗΡΕΥΤΙΚΑΙ ΔΗΗΥΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

W. C. BALDWIN.

[Συνέχεια· ἴδε φυλλ. ΣΤ'.]

Ἐπειδὴ ὠρίθησα περὶ κροκοδείλων θεωρῶ κατάλληλον νά διηγηθῶ συμβάν τι λαβόν χώραν παρὰ τὸςτόμιον τῆς Ἀφρῆς Λουκίας. Εἶχον φοιῆσαι μίαν ἀγριόχην εἰσέτι μικρὰν ἀλλὰ λαβοῦσαν σχεδὸν τὸ φυσικὸν τῶν τοιοῦτων ζώων ἀνάστημα. Αὕτη παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ ζεύματος, ἐρέετο πρὸς τὸ μέρος μου ὅτε ἐξ ἄφνης ἐγένετο ἄφαντος. Ἰπέθεσα ὅτι μὴ ἀποθανοῦσα εἶχε βυθισθῆ καὶ ἀδιαφόρητα. Αἱ χῆνες ἦσαν πολυάριθμοι· ἐρόνευσα δευτέραν· ἐξήφανίσθη καὶ αὕτη ἐν τῷ αὐτῷ μέρει καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐπυροβόλησα κατὰ τρίτης, ἀλλ' ἀποφασίσας τὴν φορὰν ταύτην νά τερήσω τὸ ψεκτόν μου, διότι δὲν εἶχον γενματίσει, ἐδραμον ὅπως τὴν λάβω ὀπλισμένως διὰ βαρέος σιδηροῦ ὀβελοῦ ἐπροχώρησα θορυβωδῶς κραυγάζων πάσαις δυνάμεσιν ὅπως ἐκπλήξω τοὺς κροκοδείλους, ὅτε καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέτεινον τὴν χεῖρα ὅπως λάβω τὸ θήραμα ἐγένετο ἄφαντον ὡς τὰ δύο προηγουμένα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οὐδὲν ἐφοβοῦμην, οἷδὲ κἄν ἐγνώριζον τὸν κίνδυνον. Ὅθεν κραυγάζων ὀλίγον τι δυνατώτερα καὶ πλήττων τὸ ὕδωρ σφοδρότερον ἤρπασα ἐκ τοῦ ποδός τὴν χῆνά μου· ἀλλ' αὕτη παρκαρῆμα ἐδιχοτομήθη· εἰς ἐμὲ ἔλαχον οἱ μηροί, ἡ ῥάχις καὶ ἐντερὰ τινα· ἐνῷ κροκοδείλός τις κρατῶν δι' ἑαυτὸν τὸ καλλίτερον μέρος ἐδέχετο τρία ἰσχυρὰ ἐπὶ τῆς ῥινός κτυπήματα. Νομίζω περιττὸν νά εἶπω ὅτι ἀμέσως ἐρήθη εἰς τὴν ὄχθην· ἀλλὰ ὡς συνήθως συμβαίνει βραδύ-

τερονένθησα πόσον εὐθιὰ τὴν ἐγλύττωσα.

Τὴν 31 Ἰανουαρίου ἐρόνευσα τὸν πρῶτον ἵπποπόταμον. Διὰ τοῦ δέρματός του κατασκευάσαμεν σωρὸν μαστίγων καὶ chamboks. Ἐἶε δὲ ταῦτα εἶδος μαστίγων δι' ὧν ἐν Ἀφρικῇ ὀδηγοῦσι τοὺς ἵππους. Καλῶς κατασκευαζόμενα εἶνε λίαν στερεὰ καὶ εὐκαμπτοί. Εἶναι τρομερὸν ὄπλον, ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ Ὀλλανδοὶ πρὸς ἀπειλὴν τῶν Κάφρων.

Ἐπῆρξεν ἀδύνατον νά διατηρήσωμεν τὸ λίπος τῶν ἵπποποτάμων μας· διότι ἦτο μεγίστη ὑγρασία. Ἡ ἀκαταπύστως πίπτουσα βροχὴ μᾶς ἐπροξέει ἀπειρα ἐμπόδι καὶ τάλαιπωρίας· Ἐν τέλει κατασκευάσαμεν τὴν ἐνταῦθα καλουμένην hartebeest house, ἦτοι καλύβην κατασκευαζομένην διὰ δερμάτων μεγίστων καλάμων, ἐμπληρωμένην ἐν ὀρύγματι καὶ δεινομένου εἰς τὴν κορυφήν. Τοῦλάχιστον ἐν αὐτῇ ἐβρεχόμεθα ὀλιγώτερον· διότι ἦτο ἀδύνατον νά προφυλαχθῶμεν ἐτελῶς ἐκ τῆς ὑγρασίας. Διηρχόμεθα τὰ τρία τέταρτα τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ὕδατι, ἐκτεθειμένοι εἰς φλογερῶτατον ἥλιον, θηρεύοντες τὴν πρῶτην ἵπποποτάμους οὓς κατόπιν ἐσύρομεν εἰς τὸ παράλιον ὅπου ἀπεσπῶμεν τοὺς ὀλόνηκτας των, ἐκόπτομεν τὸ κρέας, ἀλατίζαμεν τὸ καλλίτερον μέρος καὶ ἀνελύομεν τὸ πᾶχος των. Στερούμενοι τῶν μάλλον ἀναποφεύκτων ἀντικειμένων μετεχειρίζομεθα κύστες πρὸς ἐναπόθεσιν τοῦ λίπους. Ἡ ἀνάγκη τέχνας κατεργάζεται.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωῆς ἐξηγεῖ ἀρκούντως διατὶ ἠσθένησα. Προσεβλήθη κατὰ τὴν 10 Φεβρουαρίου ὑπὸ τρομερῆς κεφαλαλγίας, μετὰ σκοτοδινιάσεων. Μὲ ἄφησαν ἐν τινι κράτῳ (1) μετὰ μικροῦ σάκκου ὀριζίου καὶ τοῦ Κάφρου μου ὀνόματι Ἴνουάτι ἦτοι Βουβάλου. Ἦτο δ' οὗτος ἐξαίρετος ἄνθρωπος· δύο σχεδὸν μέτρων ὕψους καὶ τοι νεώτατος· λαμπρότατον δείγμα (echantillon) τοῦ γένους του. Μὲ περιποιεῖτο μετὰ μητρικῆς τρυφερότητος· πολλάκις ὅπως μοὶ φανῆ ὠφέλιμος διεκινδύνευσε τὴν ζωὴν του. Ὁ Monis εἶχε παρκαλέσει τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Κράτῳ νά μοὶ παράσχη γλακτερά ἐδέσματα

(1) Χωρὸν Ὀστειντόταν.

υποσχεθείς αὐτῷ ὡς ἀντάλλαγμα τὸ ἐφάπλωμά μου. Ὁ ἀρχηγὸς συνήνεσεν· ἀλλὰ τεχνέως ἐλησμόνησε τὴν ὑποχρέωσιν του· καὶ ὁ ταλαίπωρος Ἰουάτις πορευόμενος κατὰ πᾶσαν νύκτα εἰς τὸ κτινοτροφεῖον μοῖ ἐφερε κρυφίως μίαν κοτύλη. (1) (pinte) γάλακτος ὅπερ ἐρρόφουν μέχρι τελευταίας ρανίδος τοῦλάχιστον ὅπως μὴ τὸν προδώσω· διότι ἂν τὸν ἀνειάλυπτον θὰ ἐτιμωρεῖτο διὰ θανάτου, τῆς μόνης ἐν γῆσει παρὰ Κάρροις ποινῆς. Τὴν ἡμέραν ὁ πιστὸς μου σύντροφος ἔτρεχε νὰ μοῦ εὔρη καρπούς ἀγρίους. Εὐτυχῶς ἔφερον μετ' ἐμοῦ ἰκανὰ φάρμακα καὶ ἐλάμβανον ἰσχυρὸν ἐμετικόν, ἵππεκακουάνα, λεῖκην μαγνησίαν, κόνιν τοῦ Dower, καλομελάνον κτλ. ἀλλὰ μὴ γνωρίζων οὔτε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἱατρικῶν τούτων, οὔτε τὸ ποσὸν τῆς δόσεως, ἐβλάστην μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι. Διήλθον οὕτω ὀκτὼ ἡμέρας, ἐξήπλωμένος ἐπὶ τοῦ παγωμένου ἐδάφους ἀγροσκοπέως καλύβης καὶ ἔχων πρὸς θέρμανσιν μου μίαν ψάβαν καὶ ἐν ἐπίστρωμα (couverture) κατοπίν μετέβην πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν συντρόφων μου, οἵτινες κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶχον φονεύσει περὶ τοὺς εἴκοσιν ἵπποποτάμους.

Εὔρον τὰ πράγματα εἰς πολὺ καλλιτέραν κατάστασιν· εἶδος στρατοπέδου εἶχεν ἐγερθῆ ἐπὶ τινος ὑψώματος ἀπέναντι τοῦ μέρους ὅπου ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς εἰς Ἀγρίαν Λουκίαν. Συνέλειτο δὲ το το ἐξ ἀναξοστασίων, ἐκ τόπων πρὸς ἀποξήρανσιν τοῦ κρέατος κτλ. ἐκ μιᾶς καλύβης καλαμίνης, ὅπου ἠδύνατό τις μὲν νὰ προφυλαχθῆ ἐκ τῆς ἀνωθεν πιπτούσης βροχῆς, ἀλλὰ κάτωθεν κατεβρέγετο τρομερὰ ὅταν ἡ βροχὴ ἦτο ῥαγδαία. Ἡ φωνὴ τῶν ὑαινῶν καὶ λεόντων ἠκούετο πᾶσαν νύκτα.

Ἐπειδὴ οἱ αὐτόχθονες ἐξ ὧν περιεστοιχιζόμεθα δὲν εἶχον ἐλλειψιν κρέατος, ἠρνήθησαν νὰ μᾶς δώσωσιν ἄλευρα, βούτυρον, κωμάους καὶ γάλα ἐπ' ἀνταλλαγῆ τῶν προϊόντων τῆς θήρας μας. Βλέπων τοῦτο ὁ Monis ἐρρίψεν εἰς τὸ ὕδωρ τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἵπποποτάμων, ἀφοῦ πρότερον ἐξ αὐτῶν ἐλάβομεν ὅτι ὑπῆρχεν ἡμῖν ἀναγκαῖον. Οἱ αὐτόχθονες βλέποντες τὴν ἀπώ-

λειαν τοσοῦτον πολυτίμου τροφῆς μᾶς ἔφερον τοῦ λοιποῦ μικρὰ κάνιστρα πλήρη διαφόρων τροφίμων τοῦ τόπου των ἅτινα παρείχον ἡμῖν δωρεάν.

21 Φεβρουαρίου. Προσεβλήθημεν ὑπὸ τινος ἵπποποτάμου ὅστις μικροῦ ἐδέησε νὰ μᾶς ἀνατρέψῃ. Ὁ Monis εἶχε τραυματίσει· νεκρὸν τινὰ ἐξ αὐτῶν ὅστις ἐμυκάτο διὰ πάσης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του παρὰ τὸ ἡμέτερον πλοιᾶριον. Ἐδραμεν ἀμέσως ἡ μήτηρ του, ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ ἀκατιου. τὸ ἤρπασεν ὀπισθεν καὶ σχεδὸν τὸ ἀνώρθωσεν. Πυροβοληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μοῖς, οὐ ἡ σφαῖρα διήλθε διὰ τῶν πνευμόνων τῆς, ἀπέθανεν μετὰ τινὰς στιγμᾶς.

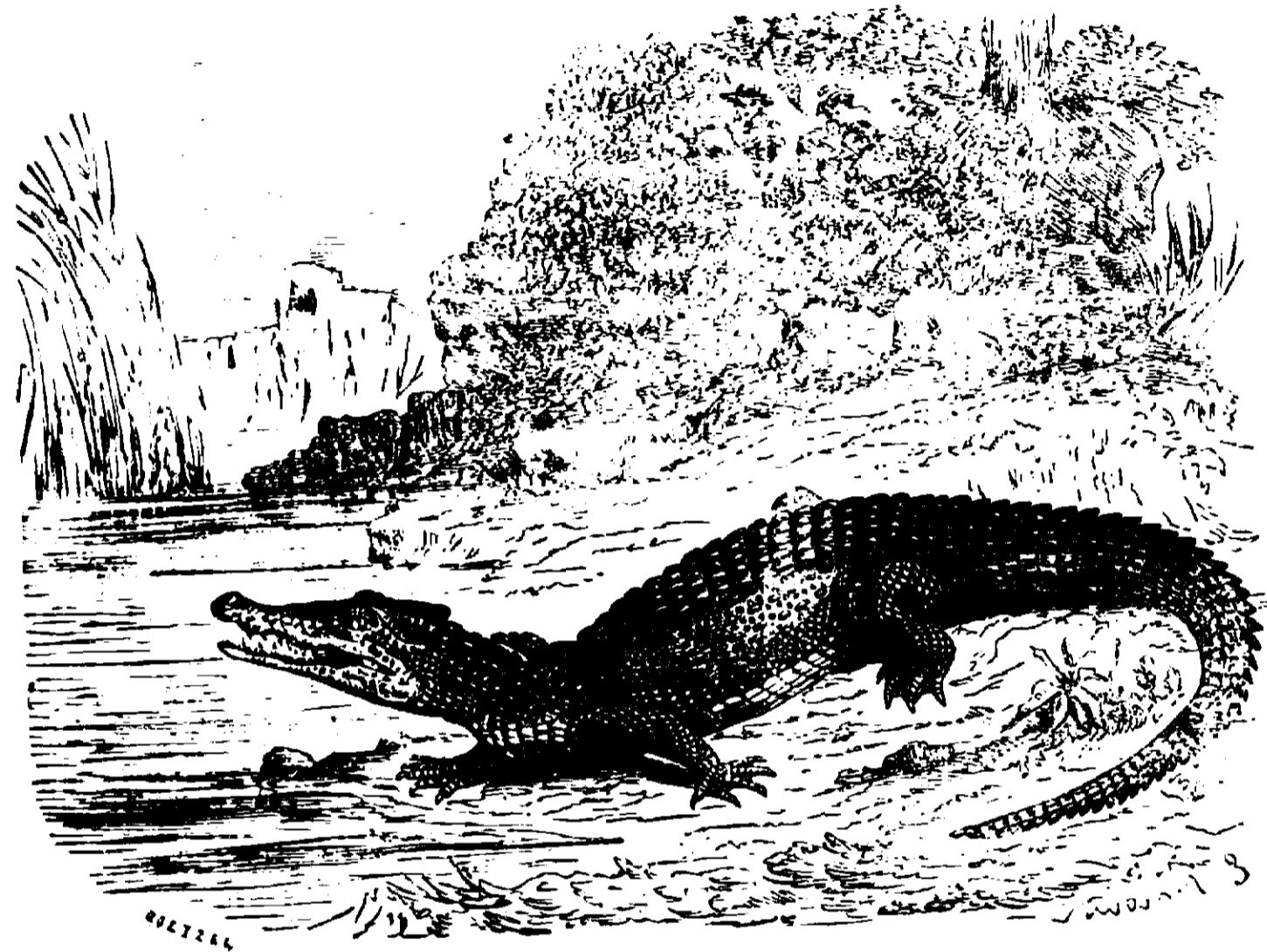
24 Φεβρουαρίου. Ἐικάσαμεν ὥραϊον καὶ καλὸν κυνήγιον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰουλά. Ὁ Ἀρβουθνὸτ καὶ ὁ Μονίς ἐρόνευσαν ἕκαστος δύο ἵπποποτάμους. Ἐγὼ δὲ μόνος ἐθιμάτωτα τέσσαρας. Εἶχον συναθροισθῆ ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα. Ἐπροχωρήσαμεν μετὰ ταχύτητος, τηροῦντες τὸ σκάφος εἰς ἐντελῆ ἰσορροπίαν ὅπως δυνάμεθα νὰ σκοπεύωμεν εὐστόχως. Ἰὸ ἰστίον, τεμάχιον καλικοῦ κυανοῦ ἐξείφθη. κατεβιβάσθη. Οἱ ἵπποπόταμοι περιέργοι νὰ ἴδωσι τί τὸ οὕτω πλησιάζον ἐξέβαλον τοῦ ὕδατος τὰς κεφαλὰς των.

Πάντες ἐπιτυχῶς ἐπυροβολήσαμεν. Ὁ Πρὶς ἐλυβέρησε τὸ πλοιᾶριον διὰ τρόπον θαυμασίου. Δὲν ἦτον ὀλίγον εἰχάριστον νὰ βλέπῃ τις τοὺς Κάρρους τασσομένους κατὰ εἰκοσάδας πρὸς ζήτησιν τοῦ θοράματος. Ἐπειδὴ παρὰ τὸ παράλιον τὰ ὕδατα ἦσαν ὀλίγα ἐλάβον τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ ἐκβάλλοντες τρομερὰς κραυγὰς εἰσῆλθον εἰς τὸν ὄρμον. Οἱ κροκόδειλοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ προσβάλωσι τοσοῦτον πολυάριθμον συμμαρίαν. Ὁπ' σθοδρομήσαντες ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κολυμβητὰς νὰ προχωρήσωσι πολὺ. Τὸ τοιοῦτον ἦτο ἐκ μέρους τῶν αὐτοχθόνων δείγμα μεγάλης γενναϊότητος· διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἠθέλεε διακινδυνεύσει εἰς τὰ βαθέα ὕδατα ἂν ἦτο μόνος ἢ μετὰ ὀλιγαριθμοῦ συνοδείας.

5 Μαρτίου. Βροχὴ καὶ κεραυνοὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἀληθῆς κατακλυσμὸς. Τὴν ἐπαύριον συνηθροίσθημεν ὡς βρεγμένοι ποντικοί. Τότε ἐκ νέου προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ παροξυσμοῦ. Ὁ Γίβσων μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τοὺς σπασμούς καὶ τὸν

τριγμὸν τῶν ὀδόντων μου ἔφυγε μετὰ δύο Κάρρων. Διευθύνθη πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχόμεν ἀρήσει τὴν ἀράξιν καὶ τὰ ἐφόδια. Νομίζω ὅτι εἰς τὴν ἀπόρατον ταύτην ὀφείλει τῆ σω κρίσιν τῆς ζωῆς του.

9 Μαρτίου. Ἀρξίς τοῦ Ἐδμυστόνου, ὅστις ἔφερον εἰδήσεις περὶ τοῦ Οἰάτι.

ὄστος μὴ ἐπιθῶν νὰ ἔλθῃ μᾶς παρήγγειλε νὰ τῷ στείλωμεν ἀμέσως τοὺς ἐπιφαντόδοντας, τὸ λίπος καὶ πρῶτον κρέας· μετ' ἄλλας λαξεῖς ὄλον τὸ πρῶτον τοῦ κυνήγιου μας, ἦτοι τὰ λείψανα πενήκοντα πέντε ἵπποποτάμων πρὸς δὲ καὶ τὰ τοῦ ἐλέφαντος. Οἱ Κάρροι ἀνεχώρησαν τὴν 11 βραδείως φηρτωμένοι· καὶ ἡμεῖς εἰσπράξαμεν ἐκ νέου τὸ πλοιᾶριον εἰς τὸ στόμιον τοῦ Ἰουλά.

Τὴν 12 ἀπεστρατοπεδεύσαμεν, ἦτοι ἀκολοθησάντες τὴν συνήθειαν, ἐβίσαμεν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ πῦρ. Κατόπιν ἀνεχωρήσαμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τριάκοντα ἀχθοφόρων ὅτινες, ἐπληρώθησαν ἐλασμάτων χαλαίωι καὶ σαλιμασίωι, ἦτοι κυανοῦ βάρβακος.

Ἐρθάσαμεν τὴν 13ην· μόλις ἀέπνεον· τὸ ταξεδιον μὲ εἶχε καταβάσει. Ὁ Ἰουάτις ἐβάδιζε πρὸ ἐμοῦ· ἔφερε πάντα τὰ ἐπιπλά μου ἐκτὸς τοῦ ὄπλου μου ὅπερ

ἦμην ὑποχρεωμένος νὰ σύρω. Συχνὰ ἐξαναπλούμενος ἐπιπτον ὑπὸ τι δένδρον καὶ ἔμειον ἰκανὴν ὥραν μὴ δυνάμενος ν' ἀνεγερθῶ. Ὁ Ἰουάτις μ' ἐκάλει, ἐφώταξε. ἐλυπέτο εἰς μάτην καὶ ἐξήκολούθει τὸν ὄρμον του. Ὁ δυστυχῆς δὲν ἔφερον ὀλιγότερον βᾶρος τῶν 90 ὀκάδων. Ἐπομέ-

νος οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ μὴ παράσχη βοήθειαν· ἀλλ' ἡ ἀναχώρησις του ἦτο πλαστή. Ὁ ἀγαθὸς νεανίας ἐπανήρχετο πᾶραυτα καὶ ἔμεινε παρ' ἐμοῖ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν με ἐβίβωπον ὄρμιον. Μετ' ὅλας ταύτας τὰς βραδύτητας κατωρθώσαμεν νὰ ρθᾶσωμεν τὰ βαγόνια. Ἡμῖν ἐντελῶς ἐξηντηήμενος.

Τὴν 16 ἐκινήσαμεν διὰ Νατάλ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης δὲν γνωρίζω πλέον τί συνέβη περὶ ἐμέ. Πιθανῶς ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν ἀναίσθητος. Τοῦτο μόνον ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ Ἀρβουθνὸτ καὶ Μονίς μᾶς ἐφθάσαν κατὰ τὰς 20. Ὁ Ἀρβουθνὸτ εἰσερχόμενος εἰς τὴν καλύβην ἔπεσε καὶ δὲν ἀνηγέρθη πλέον· τὴν ἐπαύριον ἀπέθανεν.

Ἐπετάχονταν κατὰ τὸ δυνατόν τὸ βῆμα των ὅπως φθάσωσιν εἰς Νατάλ καὶ δυνηθῶσι νὰ περιποιηθῶσι τοὺς ἄλλους. Ἀλλ' ὁ Πρὶς ἀπέθανεν εἰς ἀπόστασιν 60 χιλιο-

(1) Εἶδος μέτρου διὰ τὰ βευστὰ χωοῦ. 7 1/2 οὐγγίων ἦτοι 60 δραμίων. Σ. Μ.

μέτρων από τοῦ Δουρβάν. Ὁ Μονίς, ὅστις οὐδέποτε ἠσθένησε, προσεβλήθη αἰφνιδίως τοσοῦτον ἰσχυρῶς ὥστε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀπέθανεν. Ὁ Μὰκ Κίιν ἐφθασε μέχρι τοῦ λιμένος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐτελεύτησε μετὰ τινὰς ἡμέρας, καίτοι μὴ μεταβὰς εἰς τὰ νοσώδη μέρη. Ὁ Γίβσων, οἱ δύο Ἐδμονστόν καὶ ἐγὼ δὲν ἠδυνήθημεν οὐδὲ μετὰ ἓν ἔτος ν' ἀναλάβωμεν τὴν ὑγίαν μας.

Ἐν τούτοις μετὰ τινὰς ἐβδομάδας ἠδυνήθημεν νὰ μεταβῶ εἰς Πιέτερ Μάριτθουρ, ὅπου ὁ ἰατρός μὲ ἔστειλε πρὸς ἀλλαγὴν ἀέρος.

Δὲν ἀνέλαβον ἐντελῶς τὰς δυνάμεις μου ἢ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Ἰνκνδά, ἀπεχουστῶν 15 χιλιομέτρων τῆς θαλάσσης καὶ τριάκοντα πέντε τοῦ Δουρβάν, ὅπου μετέβην πρὸς συνάντησιν τοῦ Οὐάϊτ.

Ἐυρισκόμην ἐκεῖ εἰς τινὰ ἀγροικίαν, ἐκτάσσει τεσσάρων χιλιάδων μυριομέτρων, ἧς αἱ κατοικίαι ἦσαν ἐκτισμέναι διὰ χώματος λίαν συμπαγοῦς. Ἐξῆσα ἐκεῖ ἐν ἐντελεῖ σχεδὸν ἀπομονώσσει, ἐὰν τοιαύτη ζωὴ δύναται νὰ ὀνομασθῆ ζωὴ, καὶ διήλθον ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη πωλῶν εἰς τοὺς Κάφρους κτήνη ἅτινα ὁ Οὐάϊτ προμυθεύμενος ὑπὸ τοὺς Ζολοὺς μοὶ ἔπεμπεν ἢ μοὶ ἔφερεν ὁ ἴδιος. Ἐπώλουν καθεκάστην τεσσαράκοντα ἕως πεντήκοντα βόας καὶ πολλάκις ἔτυχε νὰ ἔχω ὑπὲρ τοὺς ἑξακοσίους, ἀξίας κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ περιπνευμονία ἦτο ἄγνωστος, ἀπὸ 11 μέχρι 50 φράγκα κατὰ κεφαλήν. Τὰ κτήνη ταῦτα οἱ Κάφροι τοῦ Νατάλ ἠγόραζον τοῖς μετρητοῖς.

Ἡ ζωὴ αὕτη ἦτο μονότονος, ἀηδιστάτη, ἀποτρόπαιος. Σπανίως ἤρξατο τις νὰ μὲ ἴδῃ, καὶ διὰ νὰ μείνῃ μετ' ἐμοῦ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἢ ἀνέστιος ἢ ἀχρήματος. Τί ἠδυνάμην νὰ δώσω ὅπως κρατήσω παρ' ἐμοὶ τοὺς ἐπισκεπτομένους με; Σκελετώδη κατοικίδια πτηνῶν, παστόν βόειον κρέας καὶ ὄρνυζαν, ἄρτον κκαῶς ἐψημένον καὶ χειρότερα ζυμωμένον· ἐνίοτε κρέας ἀντιλόπης, πέρδικας καὶ ὠτίδος· καὶ ὡς μόνον ποτὸν τέιον καὶ καφέ! Πρέπει ἐν τούτοις ν' ἀναφέρω τὰ κύματα τοῦ γάλακτος ἐξ ὧν ἐμπιπλάσκοντο οἱ Κάφροι καὶ οἱ κύνες. Ἐν τούτοις ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ζῆν μοὶ κατέστη ἀνυπόφορος καὶ ἐπανελάβον τὰς

ῥιψοκινδύνους ἐκδρομάς μου. Εἶχον πάντοτε δύο ἢ τρεῖς ἵππους καὶ πληθὺν σκύλων οἵτινες μετὰ τῶν ὄπλων μου μ' ἐβοήθουν νὰ διέρχωμαι τὰς ἡμέρας· ἀλλὰ τὸ μῆκος τῶν νυκτῶν, ὁ βρυχηθμὸς τῶν Κάφρων μου παρατεινόμενος ἐνίοτε μέχρι μεσονυκτίου· οἱ ποντικαὶ οὗς ἤκουον πανταχοῦ φωνάζοντας, σκαλίζοντας καὶ τρώγωντας· οἱ λευκοὶ μύρμηκες, οἵτινες κατεσπάραξαν πᾶν ὅ,τι εἶχον φέρει καὶ ὑπέσκαπτον μετὰ ταχύτητος τὰ τεῖχη μοὶ διήγειρον τὴν σκέψιν ὅτι νέα παρὰ τοῖς Ζολοὺς ἐκδρομὴ θὰ ἦτο προτιμότερα τῶν ἀνυποφόρων τούτων ἐνοχλήσεων.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκλείω τὸ κατὰστικμα καὶ ἀνεχώρησα ὅπως μὴ ἐπανεέλθω ἐν αὐτῷ.

Τὴν 15 Ἰουλίου 1853 ὁ Γίβσων καὶ ἐγὼ ἀμφότεροι ἐπιπποὶ καὶ παρακολουθούμενοι ὑπὸ δύο ἀμαξῶν συρμένων ὑπὸ βωῶν ἐγκατελειψόμεν τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνκνδά ὅπως μεταβῶμεν εἰς τὴν χώραν τῶν Ζολοῦς.

17 Ἰουλίου. — Προσθέτομεν εἰς τὸ φορτίον μας 400 περίπου ὀκάδας σίτου, ἱκανὰ σκεπάσματα (c uvertures) καὶ παγίδας ἀνηκούσας εἰς τὸν Ἐδμονστόν.

Κατὰ τὰς 20 τὸ βαγόνιον πίπτει ἐκ τινος κατωφερείας εἰς τὸν κόρφορον αἰφνιδίως ἐστάθη, ἡ δὲ αἰφνιδία τοῦ αὐτοῦ πτώσεως μὲ ἐρριψεν ἐκ τοῦ καθίσματός μου χαμαί. Ὁ ἐμπρόσθιος τροχὸς διήλθε διὰ τοῦ γόνατός μου, ἀλλὰ ῥιφθεὶς ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ ἀπέφυγα τὸν ὀπίσθιον καὶ οὕτω περιωρίσθη ἡ βλάβη μου εἰς μίαν ἐξήρρωσιν. Τὴν ἐγλύτωσα εὐθηνᾶ διότι ἐν τῷ ὀχλήματι ὑπῆρχον ἐκτὸς τῶν ἄλλων φορτίων καὶ σιδεραὶ σκαπάναι ζυγίζουσαι ὑπὲρ τὰς 2000 ὀκάδας. Ἦθελε ὀλασθῆ τὸ ὄστον, ἐὰν τὸ ἔδαφος ἦτο σκληρότερον. Ἄν καὶ δὲν ὑπέστην ὀλασθῆ οὐχ ἦτον ὁ μῆρός μου μοὶ ἐπροξένει πολὺν πόνον ὃν ἐπιήξανον οἱ δοισμοὶ τῆς ἀμάξης. Τοσοῦτον δὲ ταχέως ἐγένετο ἡ ἐξόγκωσις ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ σχίσωσι τὴν περισκελίδα μου καὶ ἐπὶ δῶδεκα συνεχεῖς ὥρας δύο γυναῖκες, αἱ σύζυγοι τῶν ἀμαξηλατῶν μας, ἐνέτριβον τὸ παθὸν μέρος διὰ τεβερινθίνης καὶ ἐλαίου, τοῦ ἀλανθᾶστου αὐτῶν κατὰ τῶν μωλώπων φαρμάκου.

Ἡ καλλονὴ, ἡ ἀβρότης τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν τῶν Ὀπτεντοτίδων τοῦ ὄν, ἡ λεπτότης τῆς δρασκῆς καὶ τῶν σφυρῶν ἀποτελοῦν παράδοξον ἀντίεσιν πρὸς τὴν μορφὴν τῶν οὐσαν ἀνυποφόρος ἀσχημον ὡς ἡ τῶν πειθήμων.

Τὴν 22 ἐπιχωρήσαμεν μέχρι τοῦ Ὀυβότι ὅπου ὁ Γκασίς μᾶς ἐπερίμενε πρὸ τριῶν ἐβδομάδων.

Τὴν 22 ἐφθάσαμεν εἰς Τουγκέαν ἀρκτικὸν σύνορον τῆς ἀποικίας. Ὁ ποταμὸς ἔχει 800 μέτρων πλάτος· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ἦτο ὀλίγον καὶ ἡ διάβασις ἐγένετο ἄετινός συμβεβηκότος. Ὀλίγοι περαιτέρω περὶ τὰ 6 χιλιομέτρα ἀπῆλθον τὸν Κ. Κλίφτον Ἀΐάν. Εἶχεν ὡς ἡμεῖς ἐξέλθει πρὸς Θήραν καὶ μᾶς ἐπερίμενε ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν τὸν εὐρόμεν λίαν καταβεβλημένον. Εἰς τῶν ῥίλων τοῦ ὁ Κ. Φλέτσερ, προσφάτως ἀποβιβάσθεις εἰς Νατάλ, εἶχε κατασυντρίβῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐλεφαντος ὃν ἀπῆλθον πρὶν ἢ τὸν πυροβολήσουν. Ἀπαισία ἀρχή!

Ἐνταῦθα τὸ κυνήγιον εἶνε σπάνιον καὶ ἄγριον· ἀλλ' ἡμεῖς ἐπρομηθευόμεθα γάλα, μουστάραν, σίγικα (εἶδος σίτου τῆς Ἀφρικῆς) τσιγάρα (βούτυρον Καφρικόν) ἐπὶ λόγῳ πάντα τὰ τῶν Κάφρων προϊόντα. Ἡ ἀγορὰ τῶν ἐδωδῶν τούτων παρεῖχεν ἡμῖν σκηναὶς διασκεδαστικωτάτας.

Ἐξητάζομεν ἐπίσης μετὰ περ εργείας τὸν φυσητήρα δύο αὐτοχρόνων σιδηρουργῶν οἵτινες ἀποπειρῶνται νὰ διορθώσωσι τὸ ἐν τῶν ὀχημάτων μας. Ἡ μηχανὴ αὕτη σύγκειται ἐξ ἐνὸς σωληνίου ἀργιλώδους καὶ δύο βωείων κερᾶτων προσκεκολλημένων εἰς δύο δεξαμενῶν σάκκους, οἵτινες ἀλλοδιωδῶς ἀνοίγουν καὶ κλείουν (1). Ἡ χρῆσις αὐτῆς ἀπαιτεῖ μικρὰν ἐπιτηδειότητα ὅπως δώσῃ ἱκανὸν ρεῦμα ἀέρος δι' οὗ ἀνάπτουσι καὶ καίονται τὰ ξύλα εἰς ὀλίγας στιγμᾶς.

Τὴν ἐξδόμην Αὐγούστου ἀνήλωμεν τὴν πετρώδη ἀνωφερειαν, ὅπου ἐδρεύει ὁ Πανδάς. Τὸ ὄχημα ἐφθασε σῶον καὶ ἀκέραιον, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἠδυνήθησαν νὰ κατωρθώσωσιν εἴκοσι δύο βόες. Τὸ βέβαιον εἶνε

(1) Ἡ ταύτη μηχανὴ ὑπάρχει ἐν χρῆσει καὶ παρὰ τοῖς ἐν Ἀνατολῇ σιδηρουργοῖς. Σ.Μ.

ὅτι τὰ δυστυχῆ ζῶα δὲν ἀπῆλθον ἐξαιρέτου ὑγείας, διότι τὸ πλεῖστον αὐτῶν εἶχε τὴν γλώσσαν καὶ τοὺς πόδας ἀσθενεῖς.

Τὴν ἐπαύριον διεκρίναμεν τὸ Nedwington ἔδραν τοῦ ὀρχηγοῦ, ὀγδοάκοντα χιλιομέτρα πρὶν ἢ φθάσωμεν ἕνεκα τῶν ἐκ ταύτης ἀποχωριζόντων ἡμᾶς ὄριων. Ἡ ἀσθένεια τῶν βωῶν μᾶς ἠάγκαζε νὰ βαδίζωμεν λίαν βραδέως.

Τὴν 10 οἱ Ὀπτεντότοι φέροντες ἡμῖν ξύλα τὸ ἐσπέρας μᾶς εἶπον ὅτι ὑπῆρχε στίφος βουβάλων εἰς τὰ περίε τῆς Ὀμφιλοσίας. Ὅθεν ἀπερρασιασαμεν νὰ τοὺς προσβάλωμεν κατὰ τὴν πρώαν τῆς ἐπαύριον.

Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας μετὰ ἑπτὰ ὄπλων. Μετὰ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ταχεῖαν πορείαν ἐπὶ ἐδάφους φειβρὰ χαλικιώδους διεκρίναμεν περὶ τοὺς τεσσαράκοντα βουβάλους, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ κρότου ὃν τρέχοντες ἐπὶ τῶν πετρῶν ἐπροξέ οὐρεν ἐφυγον πρὶν ἢ δυνήθωμεν νὰ πυροβολήσωμεν. Μετὰ δύορον πορείαν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις κατωρθώσωμεν νὰ ρονεύσωμεν πέντε. Ὁ Steel παρ' ὀλίγον νὰ γίνῃ θύμα νέου ταύρου, ὅστις κα τοῖς κατετραυματισμένος καὶ ἔχων τὴν κνήμην τεθλασμένην καὶ τὴν οὐρὰν κεκομμένην, τὸν κατεδίωξε καὶ ἐπληξεν εἰς τὴν πτέρναν ἐῶ ἐπήλα εἰς ἄκανθῶδες τι δένδρον. Ἐγὼ ἐφόευσαν νέαν, ὠρικήν καὶ παχέα, δάμαλιν, ἣν ἐπερικύκλωσαν τρεῖς κύνες ῥιφθέντες πάσῃ ταχύτητι κατ' αὐτῆς· ἡ σφαῖρά μου διήλθε τὸ βραχυστικὸν ὄστον αὐτῆς καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ μετὰ τινὰ βήματα κατέπεσε μωκωμένη.

Ἀκούσαντες τοὺς πυροβολισμοὺς οἱ Ζολοὺς ἐδραμον ὡς στίφος ἰσράκιων· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ μᾶς βοηθήσωσι νὰ μεταφέρωμεν τὸ θήραμα. Εἰς μάλιστα ἐξ αὐτῶν συλληφθεὶς ἀποκόπτων τεμάχια ἐκ τινος μηροῦ ὃν εἶχομεν θέσει κατὰ μέρος, ἐκομίσθη ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Κάφρων καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Οὐάϊτ κτύπημα διὰ λίθου εἰς τὴν πλάτην· οἱ ἄλλοι ἀπεμακρύνθησαν διὰ τινὰ χρόνον. Ἐγνώριζον καλῶς ὅτι ἐν τέλει ἠθελον λάβει τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Καὶ ἂν ἠθελόμεν ἔχει εἰκοσάκις περισσοτέρους ὑπηρέτας πάλιν δὲ ἠθελόμεν δυνήθῃ νὰ μεταφέρωμεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ κρέας ἐξ

βουβάλων εἰς ἀπόστασιν ἑξ χιλιομέτρων καὶ μάλιστα διὰ τοιούτων ὕδων ἐκ κατηφόρων πετρωδῶν καὶ ἀποτόμων ἀνωφερειῶν. Ἐπελθούσης τῆς νυκτός θά ἠδύναντο νὰ λάβωσιν ἀφόβως τὰ πάντα. Ἐν τούτοις ὁ Οὐάϊτ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ τόπου ὅπως ἐπαγρυπνήσῃ ἐπὶ τῶν ἐκλεκτῶν τεμαχίων, ὅποια ἠγλῶσσα κτλ.

12 Αὐγούστου. — Διατρέξαντες τὴν Ὀμφιλοσίαν μετὰ μεσημβρίαν ἐσκηνώσαμεν ἐν μίλιον πλησίον τοῦ χωρίου (κράλ) τοῦ Πανδα, ὃν προϋτιθέμεθα νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἐπαύριον. Τὸ χωρίον τοῦτο ἔχον περιφέρειαν τεσσάρων χιλιομέτρων περιλαμβάνει δύο περίπου χιλιάδας οἰκιῶν. Ἡ μέλαινα Μεγαλειότης δὲν κατεδέχθη νὰ παρουσιασθῇ, ἀλλ' ἐσχόμεν τὴν τιμὴν νὰ πῶμεν μίαν κολοκύνθην (εἶδος ἀγγεῖου) Καφρικῶν ζύθου ἢ τσουα.λ.λ.α μετὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ του, Λυκούσι, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου τῶ ἀπεστελαμεν περικαλύμματα τινα (convertures).

Αἱ ἀκόλουθοι ἡμέραι ἦσαν βροχεραὶ καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἐπωφελέθη τούτου ὅπως διορθώσῃ τὰ ὑποδήματά του ἢ κατασκευάσῃ νέα.

22 Αὐγούστου. — Συνοδευόμενοι ὑπὸ τριῶν αὐτοχθόνων ἀναχωροῦμεν ἐγὼ καὶ ὁ Ἐδμοστόν ὅπως ἀνέλθωμεν τὸ ὑψηλότερον γειτονικὸν ὄρος. Μετὰ ἡμερήσιον ὁδοπορίαν φθάνομεν εἰς μικρὰν τινα κοιλάδα ὅπου ἀγορᾶζομεν ἄλευρα καὶ τσουα.λ.λ.α τὰ ὅποια ἐπληθρόνομεν δι' ὑκλίνων ἀθυρμάτων. Μία παχειὰ ὡτὶς ἀπετέλεσε μεγαλοπρεπέστατον δειπνον καὶ ἐκοιμήθημεν ἐν τινι κ.λ.λ.

Τὴν ἐπαύριον ἐπεχειρήσαμεν τὴν ἀνάεασιν· ἐδοκιμάσαμεν μεγάλους κόπους· ἀλλὰ πόσον ὠραία θέα! πανταχοῦ ὄρη, καὶ ὅμως ὁ τόπος εἶνε δασώδης.

Τὴν ἀκόλουθον ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ κατάλυμά μας περὶ τὴν μεσημβρίαν καταπεπονημένοι καὶ μὲ πόδας πληγωμένους.

(ἀκόλουθεῖ)

Π. Μ.

Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

(ΔΡΑΜΑ ΣΕΞΣΠΗΡ)

(Συνέχεια· ἴδε φυλλ. ΣΤ.)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α΄.

BEAMONT. — Αἰθουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Πορκίας.

(Ἀκούονται σάλπιγγες· εἰσέρχονται ὁ ἴγ μονόπαις τοῦ Μαρκόκου καὶ ἡ ἀκόλουθία του, ἡ Πορκία, ἡ Νέρισσα καὶ ἄλλαι ἀκόλουθοι.)

ΠΡΙΓΚΙΠ.

Μὴ μὲ ἀποστρέψετε διὰ τὸ χρώμά μου· εἶναι ἡ μαύρη στολὴ τοῦ καυστικῆς ἡλίου τοῦ ὁποίου εἶμαι γείτων καὶ πλησίον τοῦ ὁποίου ἀνετράχην. Ἄς ἔλθῃ ἐνώπιόν μου τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν τέκνων τῆς Ἄρκετου, ὅπου αἱ ἀκτῖνες τοῦ Φωέθου σπανιώτατα διαλύουσι τοὺς πάγους· θά κατακοπῶμεν πρὸς τιμὴν σας καὶ θά ἴδωμεν τίνας τὸ αἶμα εἶναι ἐρυθρότερον. Ναί, ὠραία κυρία, ὀρκίζομαι εἰς τὸν ἔρωτά μου· τὸ πρόσωπον τοῦτο ἀπελιθώσε τοὺς ἀνδρειότερους καὶ ἠγαπήθη θερμῶς ὑπὸ τῶν εὐγενῶν παρθένων τῶν κλιμάτων μας. Δὲν θά ἔσπεργον λοιπὸν νὰ ἀλλάξω τὸ χρῶμα τοῦτο, ἐκτὸς μόνον ἐάν ἠδυναίμην νὰ καθέξω θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ σας, γλυκεῖά μου βασίλισσα.

ΠΟΡΚΙΑ.

Εἰς τὴν ἐκλογὴν τὴν ὁποῖαν ὀφείλω νὰ κάμω, δὲν θά ὀδηγοῦμαι μόνον ἀπὸ τὴν ἰδιότροπον θέλησιν τῶν ὀφθαλμῶν νεανίδος· ἄλλως τε ὁ κληρὸς οὗτος· ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ τύχη μου μὲ στερεὶ τοῦ δικαιώματος ἐκουσίας ἐκλογῆς. Ἄλλ' ἐάν ὁ πατήρ μου δὲν ἔθετε φραγμὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου, ἐάν ἡ προνοητικὴ σύεσις του δὲν ἐχάρατταν ὄριον μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ ἐκείνων οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ μὲ ἀπολαύσωσι διὰ τῶν μέσων τὰ ὅποια σὰς ἀνέφερα, θά μοὶ ἐφαινεσθε, εὐγενῆ πρίγκιψ, ἐπίσης ἀξίεραστον ὅσον οὐδεὶς ἐκ τῶν προηγουμένως παρυσιασθέντων ἐνώπιόν μου.

ΠΡΙΓΚΙΠ.

Σὰς εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὰς λέξεις ταύτας· ὀδηγήσατέ με λοιπὸν πρὸς τὰ κισώτια ταῦτα διὰ νὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου. Μὰ τὸ γυαταχίνιον τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐξάρη εἰς τὸ αἶμα τοῦ Σοφῆ καὶ ἐσὸς πρίγκιπος τῆς Περσίας, τὸ ὁποῖον ἐνίκησεν εἰς τρεῖς μάχας τὸν σουλτάν Σουλμάνον, ἠθέλα, διὰ νὰ σὲ ἀπολαύσω, νὰ κατακεραυνώσω διὰ τῶν βλεμματίων μου τοὺς ἀνιδεστέτους ὀφθαλμούς· νὰ ὑπερβῶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τὴν μᾶλλον ἀδάμαστον ἀνδρείαν· νὰ ἀποσπάσω τὰς μικρὰς ἄρκτους ἐκ τῶν μαστῶν τῆς μητρὸς των καὶ νὰ περιφρονήσω τὸν λέοντα ὅστις βρυχᾶται ὑπὸ τῆς πείνης. Ἄλλὰ φεῦ! ὠραία κυρία, ὅταν ὁ Πρακλῆς καὶ ὁ Λίγας παίζωσιν ὁμοῦ τοὺς κύβους, ποῖος ἐκ τῶν δύο εἶναι ὁ μᾶλλον ἀνδρείος; Ἡ ἀσθενεστέρη χεὶρ δύναται νὰ βίβῃ τὸν μεγαλειότερον ἀριθμὸν, καὶ ἰδοὺ ὁ υἱὸς τῆς Ἀλκμήτης νικώμενος ὑπὸ τοῦ ὑπέρτερου του. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐγὼ ὀδηγοῦμαι ἐν τῇ ἐκλογῇ μου ὑπὸ τῆς τυφλῆς θεότητος, ἔσως δὲν ἐπιτύχω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἄλλος, ὀλιγώτερον ἐμοῦ ἄξιος, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. Καὶ τότε δὲν μοὶ μένει ἄλλο εἰμὴ νὰ ἀποθάνω ἐκ τῆς θλίψεως.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἦρέπει νὰ δοκιμάσετε καὶ νὰ μὴ κάμετε καμμίαν ἐκλογὴν ἐάν πρῶτον δὲν ὀρκισθῆτε ὅτι ἐάν ἀποτύχετε δὲν θά ὀμιλήσετε πλέον περὶ γάμου εἰς οὐδεμίαν γυναῖκα. Σιερόητε λοιπὸν καὶ ἀποφασίσατε.

ΠΡΙΓΚΙΠ.

Δέχομαι. Ἄς μὲ ὀδηγήσωσιν ἐκεῖ ὅπου ὀφείλω νὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου.

ΠΟΡΚΙΑ.

Ἄς ὑπάγωμεν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ναόν, καὶ μετὰ τὸ γείμα δοκιμάζετε τὴν τύχην σας.

ΠΡΙΓΚΙΠ.

Ἀνατίθην λοιπὸν τὰς ἐλπίδας μου εἰς τὴν τύχην ἥτις θά μὲ καταστήσῃ τὸν εὐδαιμονέστερον ἢ τὸν κακοδαιμονέστερον τῶν ἀνθρώπων.

(Ἐξέρχονται. Ἦχοὺσιν αἱ σάλπιγγες.)

ΣΚΗΝΗ Β.

ΒΕΝΕΤΙΑ. — Ὀδός.

(Εἰσέρχεται ὁ Λανσελότος Γκόμπας.)

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ ΓΚΟΜΠΟΣ.

Βέβαια ἐπὶ τέλους θά μὲ ἀφίση, ἤτοιχον ἢ συνείδησίς μου, καὶ θά μὲ συγχωρήσῃ νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ ἀφέντη μου τοῦ Ἑβραίου. Ὁ διάβολος στέκεται κοντὰ μου καὶ μοὶ λέγει: Γκόμπε, Λανσελότε Γκόμπε, καλέ μου Λανσελότε, καλέ μου Γκόμπε, ἢ καλέ μου Λανσελότε Γκόμπε, κάμε χρῆσι τῶν ποδαριῶν σου, ξεκουμπίσου, φύγε. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὅμως ἡ συνείδησίς μου μὲ λέγει: Ὅχι, πρόσεξε καλὰ, τίμιε Λανσελότε, τίμιε Γκόμπε, ἢ καθὼς εἶπα παρπαπάνω, τίμιε Λανσελότε Γκόμπε, μὴ γύνης, ἀπόβαλε αὐτὴν τὴν ιδέαν νὰ πάρῃς τὰ πόδια σου στὸν ὄμον. Μάζωξε τὰ ρουχαλιὰκια σου, μοὶ λέγει ὁ ἀκούραστος δαίμονας. Δρόμο, μοὶ λέγει ὁ δαίμονας, δρόμο, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ διάβολος, κάμε κυράγιο καὶ φύγε. Ἄλλ' ἡ συνείδησίς μου κρεμιέται εἰς τὸν λαβὸν τῆς καρδιάς μου καὶ τῆς λέγει αὐτὰ τὰ φρόνιμα λόγια: Ἀξιεῖ μου φίλε Λανσελότε, εὐὸ ποῦ εἶσαι υἱὸς τιμίου ἀνδρός, ἢ μᾶλλον τιμίας γυναικὸς, διότι διὰ τὸν πατέρα μου ἐμουρμούριζαν πῶς εἶχε μερικὰς κλίσεις παρὰ φύσιν. Λοιπὸν, ἡ συνείδησίς μου μὲ λέγει: Μὴ κουνηθῆς, Λανσελότε, μὴ κουνηθῆς. — Κουνήσου, μὲ λέγει ὁ διάβολος. — Μὴ κουνηθῆς, λέγει ἡ συνείδησίς μου. — Συνείδησίς μου, τῆς λέγω, ἡ συμβουλή σου εἶναι καλὴ. — Δαίμονα, τοῦ λέγω, καλὰ μὲ συμβουλεύεις. Τώρα ἐάν ὑπακούσω εἰς τὴν συνείδησίν μου, θά μείνω εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ἀφεντικοῦ μου τοῦ Ἑβραίου, ὁ ὁποῖος, ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήτῃ, εἶναι σὺν δαίμονας. Ἄν φύγω ἀπὸ τὸν Ἑβραῖον, τότε θά ὑπακούσω εἰς τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα τὸ ὁποῖον, μὲ συμπάθειο, εἶναι ὁ διάβολος ἐνσαρκωμένος. Βέβαια ὁ Ἑβραῖος εἶναι ὁ διάβολος ἐνσαρκωμένος καὶ μὴ τὴν συνείδησίν μου, εἶναι βάνουση νὰ μὲ συμβουλεύῃ νὰ μείνω μὲ τὸν Ἑβραῖον. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦ διαβόλου ἢ συμβουλῆ μὲ φαίνεται πλέον χριστιανικῆ, ἐμπρός, ξεκουμπίζομαι. Ὡ δαίμονά μου! τὰ ἀ-

χνάριά μου είναι εἰς τὴν διάθεσίν σου, τὸ στρεβῶ.

(Εἰσέρχεται ὁ γέρον Γκόμπος κρατῶν κάνισρον)

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Κύριε, παλικάρι! ὁμιλῶ πρὸς τὴν εὐγενεῖάν σου εἴναι μετὰ τὴν ἀδειάν σου. Εἴμπορεῖτε νὰ μοῦ δείξετε τὴν κατοικίαν τοῦ κυρίου Ἰουδαίου;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

(Καθ' ἑαυτὸν.) Ὡ Θεέ μου! εἶναι ὁ πατέρας μου ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ εἶναι ὄχι μόνον τυφλὸς ἀλλὰ ἀρχιτυφλὸς δὲν με ἀναγνωρίζει. Ἄς ἰδοῦμεν πῶς θὰ τελειώσῃ τὸ πρᾶγμα.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Νεέ μου κύριε, εὐπατρίδη μου, εἰπέτε μου ποῦ εἶναι ἡ κατοικία τοῦ κυρίου Ἰουδαίου;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Εἰς τὴν πρώτην στροφήν, στρέψατε δεξιᾶ· εἰπατε εἰς τὴν ἄλλην στροφήν, στρέψατε ἀριστερᾶ· κατόπιν νὰ μὴ στρέψετε μήτε δεξιᾶ μήτε ἀριστερᾶ· ἀλλὰ προχωρήσατε ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰουδαίου.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Κύριε ἐλέησον! σὰν δύσκολον με φαίνεται νὰ τὴν εὔρω. Εἴμπορεῖτε νὰ με εἰπῆτε εἴναι κάποιος Λανσελότος ὁ ὁποῖος κατοικεῖ μαζὶ τοῦ, μένει μαζὶ τοῦ ἢ ὄχι;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ἐννοεῖτε βέβαια τὸν νέον κύριον Λανσελότον. (Καθ' ἑαυτὸν.)—Προσοχή· τῶρα εἶναι ποῦ θὰ κορώσῃ τὸ πανί. — Ἐννοεῖτε τὸν νέον κύριον Λανσελότον;

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Δὲν εἶναι κύριος, κύριε· εἶναι υἱὸς πτωχοῦ ἀνθρώπου· ὁ πατὴρ του, ἂν καὶ ἤμῃ ἐγὼ ποῦ τὸ λέγω, εἶναι τίμιος ἄνθρωπος, πάλιν πτωχὸς καὶ χάρις τῷ Θεῷ θέλει ἀκόμη νὰ ζήσῃ.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Καλὰ, ἄς εἶναι ὅ,τι θέλῃ ὁ πατέρας του, τῶρα ὅμως πρόκειται διὰ τὸν νέον κύριον Λανσελότον.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ναί, διὰ τὸν Λανσελότον ἀπλῶς.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Γέροντά μου, σὰς παρακαλῶ, σὰς ἐξορκίζω, ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ κυρίου Λανσελότου;

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Περὶ τοῦ Λανσελότου, ἂν ἦναι μετὰ τὴν ἀδειάν σου, κύριε.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Λοιπὸν, κύριε Λανσελότε, δὲν ὁμιλεῖτε περὶ τοῦ πατρὸς κυρίου Λανσελότου· διότι ὁ νέος, κατ' ἀπόφασιν τῆς τύχης καὶ τοῦ πεπρωμένου καὶ τῶν ἄλλων παραδόξων τρόπων τοῦ ὁμιλεῖν, καθὼς εἶναι αἱ τρεῖς ἀδελφαὶ καὶ αἱ ἄλλαι ἐπισημονικαὶ ἐκφράσεις, ἀληθῶς ἀπεβίωσεν, ἢ, διὰ νὰ εἰπομεν ἀπλούστερον, ἐπέταξεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ὁ Θεὸς νὰ με ἐλέησῃ! Ἀλοῖμονον! Ἐκεῖνο τὸ παιδί ἦτο ἡ μόνη βακτηρία τοῦ γήρατός μου.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Μήπως ὁμοῦ ἄζω με μαγκούραν, με καθρόνι, με βόπλων, με βακτρᾶν, ἢ με γούρικαν; — Με ἀναγνωρίζετε, πάτερ μου;

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ἀλοῖμονον! ὄχι, δὲν σὰς γνωρίζω, νεέ μου κύριε, ἀλλὰ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ εἰπῆτε εἴναι τὸ πτωχὸ μου παιδί (ὁ Θεὸς νὰ λάβῃ τὴν ψυχὴν του!) ἀποθανεν ἢ ζῇ;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Δὲν με ἀναγνωρίζετε, πάτερ μου;

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ἀλοῖμονον, κύριε, δὲν βλέπω καθόλου δὲν σὰς γνωρίζω.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Καὶ βέβαια, καὶ τὰ μάτια σου ἂν εἴχες πάλιν δὲν θὰ εἴμποροῦσες νὰ με ἀναγνωρίσης, διότι παραπολὺ ἐπιτίλεις πρεπεῖ νὰ ἦναι ὁ πατὴρ διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τέκνον του. Λοιπὸν, γέροντά μου, θὰ σοῦ δώσω εἰδήσεις διὰ τὸν υἱόν σου· δὴς με τὴν εὐλογίαν σου. Ἡ ἀλήθεια πάντοτε φανερόνεται. Ὁ φόνος δὲν εἴμπορεῖ νὰ μένῃ πολὺν καιρὸν κρυμμένος, ἐνῶ υἱὸς ἐνὸς ἀνθρώπου εἴμπορεῖ· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἀλήθεια φανερόνεται.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Σηκωθῆτε, κύριε, σὰς παρακαλῶ· εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν εἴθε ὁ Λανσελότος, ὁ υἱὸς μου.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Καὶ ἐγὼ σὰς παρακαλῶ νὰ παύσητε ἀυτὰς τὰς ἀνοησίας, δώσατέ με τὴν εὐχὴν σας· εἶμαι ὁ Λανσελότος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος

ἦτο παιδί σας, εἶναι υἱὸς σας καὶ θὰ ἦναι τέκνον σας.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Δὲν εἴμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι εἴσε υἱὸς μου.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Καὶ ἐγὼ δὲν ἠξέυρω ἂν πρέπη νὰ τὸ πιστεύσω· ἀλλ' ἐν τούτοις εἶμαι βεβαίως ὁ Λανσελότος, ὁ ὑπὸ κτήτος τοῦ Ἑβραίου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Μαργαρίτα, ἡ σύζυγός σας, ἦτο μητέρα μου.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ἀλήθεια, ὀνομάζεται Μαργαρίτα. Τώρα εἴμπορῶ νὰ ὀρκισθῶ ὅτι εἶσαι ἀληθινὰ ὁ Λανσελότος, ὅτι εἶσαι ἡ ἰδία μου σάρκα, τὸ ἴδιόν μου αἷμα. Ἄς ἦναι εὐλογημένος ὁ Θεός! πόσον ἐμεγάλωσεν ἡ γενειάδα σου. Ἐχεις περισσότερας τρίχες εἰς τὸ σαγόνι σου παρὰ ὁ Καρας μου εἰς τὴν οὐράν του.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ οὐρά τοῦ Καρα σου μαδάει ἀντὶ νὰ μεγαλόνῃ, διότι τὴν τελευταίαν φράσιν ποῦ τὸν εἶδα εἶχε περισσότερας τρίχες εἰς τὴν οὐρά παρὰ ποῦ ἐγὼ εἶναι εἰς τὸ πρόσωπο.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Θεέ μου! πόσον ἀλλαγμένον σὲ βλέπω! Ζῆς καλὰ μετὰ τὸν ἀφέντη σου; τοῦ ἔφερα ἕνα πεσκέσι. Πῶς τὰ πάτε μαζὶ;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Πολὺ καλὰ, πολὺ καλὰ· ἀλλ' ἐγὼ ἔχω ἀπόφασιν νὰ φύγω ἀπὸ αὐτόν. Ὁ ἀφέντης μου εἶναι ἔβραϊος. Εἰς αὐτόν φέρνεις πεσκέσι! δὴς του καλλίτερα σχοινὶ διὰ νὰ κρεμασθῇ. Ἐγὼ πεθαίνω ἀπὸ τὴν πείναν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του· εἶμαι τόσον λιγνὸς ποῦ εἴμπορεῖς νὰ μετρήσης τὰ πλευρά μου. Πάτερ μου, πόσον χαίρουμαι ποῦ ἤλθες. Δὴς τὸ πεσκέσι σου εἰς ἕνα κάποιον κύριον Βασάνιον ὁ ὁποῖος χαρίζει πολὺ ὀρχίας ἐνδυμασίας εἰς τοὺς ὑπηρετάς του. Ἐὰν δὲν εἴμπορῶ νὰ ἐμβῶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, θὰ φύγω εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. — Ὡ εὐτυχία! ἰδοὺ ἔρχεται αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ὁμιλησέ του, πατέρα μου, διότι ἔβραϊος νὰ ἀποθάνω εἴναι μείνω περισσότερο καιρὸν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ἑβραίου.

(Εἰσέρχεται ὁ Βασάνιος μετὰ τοῦ Λεονάρδου καὶ τινῶν ὑπηρετῶν.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

(Ἀποτεινόμενος πρὸς ἕνα ὑπηρετῆν.) — Ἔστο, συγκατατίθεμαι· ἀλλὰ κάμετε γρήγορα ὥστε τὸ τραπέζι νὰ ἦναι ἑτοιμὸν τὸ πολὺ εἰς τὰς πέντε. Στείλε αὐτὰς τὰς ἐπιστολάς ὅπου ἀπευθύνονται. Δὴς νὰ ράψουν τὰς οἰκιστολάς καὶ εἰπέ εἰς τὸν Γρατιανόν ὅτι τὸν παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ νὰ με εὔρη ἀμέσως.

(Ὁ ὑπὸ κτήτος ἐξέρχεται.)

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ὁμιλησέ του, πατέρα μου.

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ὁ Θεὸς νὰ σὰς πολυχρονῇ, ἀφέντη μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Εὐχαριστῶ, καλὲ ἄνθρωπε· θέλεις τίποτε ἀπὸ ἐμέ;

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ἴδου ὁ υἱὸς μου, κύριε, ἕνα πτωχὸ παιδί. . .

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ὁμι πτωχὸ παιδί, ἀλλ' ὁ ὑπὸ κτήτος τοῦ πλουσίου Ἑβραίου, καὶ ἐπιθυμοῦσα, κύριε, καθὼς θὰ σὰς εἰπῇ ὁ πατὴρ μου. . .

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Κύριε, ἔχει σὰν νὰ εἰποῦμε τρομερῆ φαγούρα νὰ σὰς ὑπηρετήσῃ. . .

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Με μίαν λέξιν καθὼς καὶ με χιλίας, ἰδοὺ ὅλη ἡ ὑπόθεσις· εἶμαι ὁ ὑπὸ κτήτος τοῦ Ἑβραίου, καὶ ἐπιθυμοῦσα καθὼς θὰ σὰς εἰπῇ ὁ πατὴρ μου. . .

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Με συμπάθειον, κύριε, φαίνεται ὅτι ὁ ἀφέντης του καὶ αὐτὸς δὲν τὰ ἔχουν τόσον καλὰ μαζὶ τοὺς καὶ δι' αὐτό. . .

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Διὰ νὰ ἤμεθα σύντομοι, ἰδοὺ ὅλη ἡ ἀλήθεια· ἐπειδὴ ὁ ἀφέντης μου με ἐκακομεταχειρίσθη, καθὼς θὰ σὰς τὸ βεβαιώσῃ ὁ πατὴρ μου ὁ ὁποῖος καθὼς ἐλπίζω εἶναι γέρον, δι' αὐτό καὶ ἐγὼ. . .

ΓΚΟΜΠΟΣ.

Ἐγὼ ἕνα πινάκι με περιστέρια τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦσα νὰ προσφέρω εἰς τὴν εὐγενεῖάν σου, καὶ ἡ παράκλησίς μου εἶναι. . .

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Με δύο λέξεις ἡ παράκλησις εἶναι αὐθάδης, καθὼς θὰ τὸ μάθῃ ἡ εὐγενεῖά σου ἀπὸ τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ γέροντος. Ἄν

καὶ τὸ λέγω ἐγὼ, εἶναι ὅμως γέρον, πτω-
χὸς ἄνθρωπος καὶ πατήρ μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἐπὶ τέλους ἄς ὁμιλήσῃ ὁ ἕνας διὰ τοὺς
δύο. Τί θέλετε;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Νὰ σὰς ὑπηρετήσω, κύριε.

ΓΚΟΜΙΟΣ.

Ναί, κύριε, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυναμία μας.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Σὲ γνωρίζω καλὰ καὶ παραδέχομαι τὴν
αἵτησίν σου. Ὁ Συλλόγος, ὁ κύριός σου μοῦ
ὠμίλησε σήμερον περὶ σοῦ καὶ χάρις εἰς
αὐτὸν ἐπέτυχες· ἐάν ἐν τούτοις λέγεται
ἐπιτυχία νὰ ἀφήσῃς τὴν ὑπηρεσίαν πλου-
σίου Ἰουδαίου διὰ νὰ ἀκολουθήσῃς πτωχὸν
εὐγενῆ ὡς ἐγώ.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ναί, ἀλλὰ σεῖς, κύριε, ἔχετε τὴν χά-
ριν τοῦ οὐρανοῦ, ἐνῶ ὁ ἀρέντης μου χρή-
ματα μόνον ἔχει.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἀλήθειαν λέγεις. — Γέρον, πήγαινε μὲ
τὸν υἱόν σου. Σὺ, πήγαινε νὰ ἀποχαιρετίσῃς
τὸν παλαιὸν κύριόν σου καὶ μάθε πού κα-
τοικῶ. (Πρὸς τοὺς ὑπηρετάς του.) — Ἄς τοῦ
δώσουν ρολὴν ὠραιότεραν ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ἄς ἐμβώμεν, πάτερ μου. Τί διάβολον!
ποτὲ δὲν θὰ εἰμφορέσω νὰ εὕρω μίαν θέ-
σιν μόνος μου; δι' αὐτὸ δὲν εὕρισκω μήτε
μίαν λέξιν. (Παρατηρεῖ τὸ κοίλον τῆς χειρὸς
του.) — Καλὰ! Ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν Ἰ-
ταλίαν ἄλλος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος νὰ εἰμ-
φορέσῃ νὰ προτείνῃ, διὰ νὰ δώσῃ ὄρκον
εἰς τὸ εὐαγγέλιον, χεῖρα τῆς ὁποίας ἡ
πλάμη νὰ ἦναι τόσο ὠραία; . . . Ὡς
ἔχω εὐτυχίαν. Ἰδέτε μόνον αὐτὴν τὴν ἀ-
πλὴν γραμμὴν τῆς ἰωῆς . . . μοῦ προέ-
γει ὁλόκληρον προμήθειαν συζύγων. Ἀλοί-
μονον! δεκαπέντε γυναῖκες! ἀλλὰ δὲν
εἶναι τίποτε. Ἐνδεκα γῆραι καὶ ἐνέα
παρθένοι, δηλαδή ὅσαι εἶναι ἀπολύτως ἀ-
ναγκαῖαι δι' ἕνα ἄνδρα. Πῶς, θὰ διαφύγω
τρεις φορὰς τὸν κίνδυνον νὰ πινηθῶ, καὶ
(ἀκινδυνεύσω τὴν ζωὴν μου εἰς τὴν ἀ-
κραν κλίνης ἀπὸ πτερὰ; Καλὰ, αὐτὸς ὁ
κίνδυνος δὲν με τρομάζει. Μὰ τὴν πίστιν
μου, ἐάν ἡ τύχη ἦναι γυναῖκα, μοῦ πα-
ρουσιάζεται πολὺ εὐνοϊκὴ εἰς αὐτὴν τὴν
περίστασιν. Ἐλάτε, πάτερ μου, ὅσον νὰ

ἀνοίγομαι τὰ μάτια σου, ἀφίνω ὑγείαν
τοῦ ἐβραίου.

(Ὁ Λανσελότος καὶ ὁ Γκόμοπος ἐξέρχονται.)

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Φρόντισε, καλέ μου Λεονάρδε, νὰ ἐκτε-
λεσθῶν ὅσα διέταξαι. Ὅταν ἀγορασθῶν
ὅλα καὶ ἐτοιμασθῶν, ἐπίστρεψε νὰ με εἰ-
δοποιήσῃς· διότι ἀπόψε φιλοξενῶ τοὺς
καλλιτέρους φίλους μου. Τάχυνον.

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ.

Ὁρισμός σας.

(Εἰσέρχεται ὁ Γρατιανός.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Ποῦ εἶναι ὁ κύριός σου;

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ.

Περιπατεῖ ἐκεῖ κάτω.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Ἄρχων Βασιάνιε!

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἄ; εἶσαι σὺ Γρατιανός;

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Σοῦ ζητῶ μίαν χάριν.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Τὴν ἔχεις.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Μὴ με ἀρνηθῆς· ἐπιθυμῶ νὰ σὲ συνο-
δεύσω εἰς Βελμόντ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ἄφοῦ τὸ θέλεις, πρέπει νὰ γίνῃ. Ἄλλ' ἀ-
κουστον, Γρατιανέ, εἶσαι πολὺ ζωηρός,
πολὺ ἀπότομος καὶ οἱ λόγοι σου εἶναι κά-
πως ὁρασεῖς· αἱ ιδιότητες αὐταὶ συμφωνοῦν
μὲ τὸν χαρακτήρα σου, καὶ εἰς ἀνθρώπους
ὡς ἡμᾶς ἐπεικεῖς δὲν δύνανται νὰ ἐκλη-
ρωθῶσιν ὡς ἐλαττώματα· ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου
δὲν εἶσαι γνωστός, τὸ πρᾶγμα διαφέρει.
Προσπάθησε σὲ παρακαλῶ νὰ κατευναστῇς
τὴν ζωηρότητα τοῦ πνεύματός σου διὰ
τινῶν σταγόνων ψυχρᾶς μετριοφροσύνης
μήπως, ἐνεκα τῆς παραδόξου συμπεριφορᾶς
σου μὲ κρίνουσι κακῶς καὶ καταστραφῶ-
σιν ὅλαι μου αἱ ἐλπίδες.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Ἄρχων Βασιάνιε, ἀκουσον με καλῶς.
Ἐάν δὲν περιβλήθῃ με σοβαρὸν ἐξωτερι-
κόν, ἐάν οἱ λόγοι μου δὲν γίνωσι μεμετρι-
μένοι, ἐάν συμβῇ νὰ βλασφημηθῶ ἀπᾶς
ἡ δις, ἐάν δὲν εὐρεθῶν προσευχητάρια εἰς
τὸ θυλάκιόν μου, ἐάν τὸ βλέμμα μου δὲν
κατχσταθῇ αὐστηρὸν ἢ ἐάν, ὅταν λειτουρ-
γῇ ὁ ἱερεὺς, δὲν κρύπτω τοὺς ὀφθαλμούς

μὲ τὸν πῖλον, ἐάν δὲν στενάξω, ἐάν δὲν
εἰπῶ ἀμὴν, ἐάν ἐν συντόμῳ δὲν ἐκτελέσω
ὅλα τὰ καθήκοντα ὅσα ἐπιβάλλει ἡ καλὴ
συμπεριφορὰ. καθὼς ἐκεῖνος ὅστις διὰ νὰ
ἀρέσῃ εἰς τὴν μάμμην του περικαλύπτε-
ται μὲ πένιμον ἐξωτερικόν, θεώρησέ με
ὡς ἄνθρωπον ἀνάξιον τῆς ἐμπιστοσύνης
σου εἰς τὸ ἐξῆς.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Καλὰ, θὰ ἰδῶμεν πῶς θὰ φερθῆς.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Ζητῶ ἐν τούτοις ἐξαίρεσιν διὰ τὴν ἐ-
σπέραν ταύτην· ὅτι κάμω ἀπόψε δὲν θὰ
ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ.

Ὁμὲ βέβαια, διότι θὰ ἦτο ἁμαρτία.
Ἐξ ἐναντίας σὲ παρακαλῶ νὰ φέρῃς μαζῆ
σου ὅλην τὴν εὐθυμίαν σου, διότι ἔχω
φίλους οἱ ὅποιοι θὰ γελᾶσιν καὶ θὰ δια-
σκεδάσων. Ἐν τούτοις ὑγίαινε, διότι
πρέπει νὰ τελειώσω μερικὰς ὑποθέσεις.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Καὶ ἐγὼ πρέπει νὰ εὕρω τὸν Λορένζον
καὶ τινὰς φίλους. Ὡς ἰδῶθῶμεν κατὰ τὴν
ὥραν τοῦ δείπνου.

(Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

BENETIA. — Δωμάτιον ἐν τῇ οἰκίᾳ
τοῦ Συλλόγου.

(Εἰσέρχονται ἡ Ἰακίκα καὶ ὁ Λανσελότος.)

ΙΗΣΙΚΑ.

Λυποῦμαι διότι ἀφίνεις οὕτω τὸν πα-
τέρα μου. Ἡ οἰκία μας εἶναι κόλασις, καὶ
σὺ ἦσο φαίδρὸς δαίμων διαλύων ἐνίσπε
τὴν ὁσμὴν τῆς ἀνίας τὴν ὁποίαν ἀναδι-
δει. Ὑγίαινε λοιπόν· λάβε αὐτὸ τὸ χρυ-
σοῦν νόμισμα. Μετ' ὀλίγον εἰς τὸ δείπνον
θὰ ἰδῆς τὸν Λορένζον ὁ ὁποῖος θὰ ἦναι με-
ταξὺ τῶν προσκεκλημένων τοῦ νέου κυ-
ρίου σου· δὸς του αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν·
δὸς τὴν ὅμως κρυφίως. Ὑγίαινε καὶ πάλιν·
δὲν ἐπιθυμῶ νὰ με ἰδῇ ὁ πατήρ μου ὅτι
συνομιλῶ μαζῆ σου.

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ὑγιάνετε· αὐτὰ τὰ δάκρυα ἐκφράζουν
τὸν στοχασμόν μου, θελκτικὴ εἰδωλολά-
τρις, ἀξιαγάπητος ἐβραῖα! Ἡ ἀπατώμαι,
ἡ διὰ νὰ σὲ ἀπολύσῃ ἰσχυρὸς τις θὰ
κάμω ὅτι εἰμφορέσῃ. Ἄλλ' ὑγίαινε διότι
αὐτὰ τὰ δάκρυα, αὐτὰ τὰ ἀνόητα δά-

κρυα ἐξασθενίζουσι τὸ ἀνδρικὸν θάρρος μου.
Ὑγίαινε.

(Ἐξέρχεται.)

ΙΗΣΙΚΑ.

Ὑγίαινε, καλέ Λανσελότε. Τί μέγα ἁ-
μαρτήμα νὰ ἐρυθρῶ διότι εἶμαι θυγάτηρ
τοῦ πατρός μου! ἀλλ' ἐάν ἦμαι θυγάτηρ
του κατὰ τὴν γέννησιν, δὲν εἶμαι ὅμως
καὶ κατὰ τὰ αἰσθήματα. Ὡς Λορένζε, ἐάν
τηρήσῃς τὴν ὑπόσχεσίν σου, θὰ θέσω τέρ-
μα εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀδυνηροὺς ἀγῶνας. Ὡς
γίνω χριστιανὴ καὶ πρυφερά σου σύζυγος.
(Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

BENETIA. — Ὁδός.

(Εἰσέρχονται ὁ Γρατιανός, ὁ Λορένζος,
ὁ Σαλαρίνος καὶ ὁ Σαλιάνος.)

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Ναί, βέβαια, φεύγομεν κατὰ τὴν ὥ-
ραν τοῦ δείπνου, πηγαίνομεν εἰς τὴν οἰ-
κίαν μου νὰ μετεμφιεσθῶμεν καὶ μετὰ
μίαν ὥραν ἐπιστρέφομεν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Ἄλλὰ δὲν προητομασάμεν τίποτε.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ.

Ἄλλὰ δὲν ἐσκέφθημεν νὰ μιθῶ-
σωμέν δαδούχους.

ΣΑΛΙΑΝΟΣ.

Ἡ πρέπει νὰ κάμνῃ κανεὶς σωστὰ
τὰ πράγματα ἢ νὰ μὴν ἀνακατόνεται
καλῆτερα νὰ παραιτήσωμεν αὐτὸ τὸ σχέ-
διον.

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Εἶναι μόλις τέσσαρες ὥραι, μᾶς μέ-
νουν ἀκόμη δύο διὰ νὰ ἐτοιμασθῶμεν.
(Εἰσέρχεται ὁ Λανσελότος κρατῶν ἐπιστολήν.)

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Ἐ, φίλε Λανσελότε, τί νέξ;

ΛΑΝΣΕΛΟΤΟΣ.

Ἐάν ἐλαμβάνατε τὴν καλωσύνην
νὰ χαλάσετε αὐτὴν τὴν σφοχγίδα, ἴσως
θὰ εἰμφορέσετε νὰ τὰ μάθετε.

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Γνωρίζω τὸ γράψιμον. Τί ὠραῖον
γράψιμον! Καὶ ἡ ὠραία γεῖρα ἡ ὁποία ἐγά-
ραξες τὰς γραμμάς ταύτας εἶσι λευκότερα
τοῦ χάρτου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγραψε.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Βεβαίως εἶναι ἐρωτικὴ ἐπιστολή.

ΛΑΝΣΕΛΟΥΣ.

(Ἀποσυρόμενος.) — Μὲ τὴν ἀδειάν σου, κύριοι.

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Ποῦ πηγαίνεις;

ΛΑΝΣΕΛΟΥΣ.

Ἀφέντη, διὰ νὰ προσκαλέσω τὸν παλαιὸν ἀφέντη μου τὸν Ἑβραῖον νὰ ἔλθῃ νὰ δειπνήσῃ εἰς τοῦ νέου ἀφέντη μου τοῦ χριστιανοῦ.

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

(Δίδων αὐτῷ βάλαντιον.) — Μ' ἄν στιγμὴν λάβῃς τοῦτο. Εἰπέ εἰς τὴν θελκτικὴν Ἰεσικᾶν ὅτι θὰ συμμορφωθῶ μὲ τὰς ἐπιθυμίας της. Πρὸ πάντων ὁμίλησέ της ἰδιαιτέρως ὕπαγε. (Ἐξέρχεται ὁ Λανσελότος.) — Κύριοι, ἐὰν θέλετε νὰ προετοιμασθῆτε διὰ τὴν ἐσπερινὴν μετεμύρισιν, ἔχω τῶρα ἓνα δαδούχον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ.

Ναί, βέβαια, τρέχω νὰ ἐτοιμασθῶ.

ΣΑΛΑΝΙΟΣ.

Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως.

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Μετὰ μίαν ὥραν ἔλατε νὰ μὲ εὑρετε εἰς τοῦ Γρατιανοῦ· αὐτὸς καὶ ἐγὼ θὰ σὰς περιμένωμιν ἐκεῖ.

ΣΑΛΑΡΙΝΟΣ.

Εἴμεθα σύμφωνοι.

(Ἐξέρχονται ὁ Σαλαρίνος καὶ ὁ Σαλάνιος.)

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ.

Αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ δὲν εἶναι τῆς ὠρικής Ἰεσικᾶς;

ΛΟΡΕΝΖΟΣ.

Δὲν θέλω νὰ σοῦ κρύψω τίποτε. Μοῦ γνωστοποιεῖ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον εἰμπορῶ νὰ τὴν ἀρπάσω ἀπὸ τὴν αἰκίαν τοῦ πατρὸς της, καθὼς καὶ πόσον χρυσὸν καὶ ἀδάμαντας ἔχει εἰς χεῖράς της. Ἐκτὸς τούτου μοῦ ἀναγγέλλει ὅτι ἐπρομηθεύθη ἐνδυμασίαν ὑπηρετοῦ. Ἐὰν ποτε αἱ θύραι τοῦ οὐρανοῦ ἀνοιγῶσι διὰ τὸν Ἰουδαῖον πατέρα της, τοῦτο θὰ γίνῃ μόσι καὶ μόνον χάριν τῆς θελκτικῆς θυγατρὸς σου· καὶ ἐὰν ποτε ἡ δυστυχία πλήξῃ τὴν Ἰεσικᾶν μου, ἡ μόνη πρόφρασις θὰ ἦναι ὅτι πλῆττει τὴν κόρην

ἀπίστου Ἰουδαίου. Ἐλπρὸς, ἐλὰ μαζὴ μου ἡ ὠραία Ἰεσικᾶ θὰ ἦναι δαδούχος μου.

(Ἐξέρχονται.)

(ἀκολουθεῖ.)

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΑΝΣ.

ΠΕΡΙ ΕΜΒΟΛΗΣ

(abolage).

Ἡ ἐμβολὴ ἦτοι ναυτικὴ ἔργου· εἶναι τελευταία πράξις τοῦ αἰματηροῦ τῆς ναυμαχίας δράματος, φρικτοτάτη περιπέτεια καὶ καταστροφὴ παραστάσεως, τῆς ὁποίας θέατρον μὲν συνήθως εἶναι τῶν θαλασσῶν ἢ ἀχανῆς ἕλτασις, ὑποκριταὶ δὲ καὶ συχνάκις τραγικὰ θύματα αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεαταί.

Ὅσάκις δύο ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀντιμαχόμενα πλοῖα ἀπυθῆσωσι διὰ τὴν ἀτελεσφόρητον μακρόθεν πυροβολισμόν, καὶ ἐπιθυμήσῃ ὁριστικὴν καὶ κρίσιμον τοῦ ἀγῶνός των ἐκβάσιν, τότε μετ' ἐπιμονῆς καὶ πείσματος ὑπηρεῖοντα ποικιλοτρόπως τὴν ἐμβολήν, σπεύδουσιν διὰ παντοίας ναυτικῆς ἐπιτεχνήσεως νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλα, ὠφελόμενα ἀμφοτέρω ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, ποῖον πρῶτον νὰ ἐπιπλεύσῃ κατὰ τοῦ ἑτέρου ἐπικαριώτερα. Τότε οἱ μέχρι τοῦδε εἰς τὰ πυροβολεῖα τεταγμένοι ναυμάχοι ἀπολείποντες τὰς τάξεις, ἀναπηδοῦν ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ κατάστρομα καθωπλιζόμενοι, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἀκροκέραια προσηρημένα ἀγκιστρα διατιθενται νὰ ἐπισκήψουν κατὰ τῶν ἐξαρτίων τοῦ πολεμίου καὶ ἐμπηγόμενα νὰ ἐμπλεχθῶσιν εἰς μέρη ἀντέχοντα ὥστε νὰ συνελκυσθῶσι πρὸς ἀλλήλα τὰ ἀντιμαχόμενα πλοῖα. Μικρὸν διάστημα χρόνου παύρεται εἰ τῶ μεταξὺ καὶ τῶν συγκρουομένων πλοίων αἱ κεραεὶ ἀντιδιαπλέκονται· τὰ ἀντίπαλα πληρώματά των ἀγωνιῶντα νὰ συμπλακῶσι, προικλοῦνται μὲ ἀπειλὰς καὶ σπείδουσι ὅσοι τάχος νὰ ἐπιπέσουν ἐπ' ἀλλήλα διὰ νὰ καταπελεκηθῶσιν. Οἱ ἐμπειρότεροι τῶν ναυτῶν ἀναπηδῶσιν ἐπὶ τὰς βυθιθῆσας τῶν ἐξαρτίων καιροφυλακτοῦντες νὰ ἐπιπέσουν πρῶτοι, ἀμα πλησιάζῃ ὁ ἐχθρὸς, ὅστις προσπαθεῖ

ἐπίσης πρῶτος νὰ ἀρχίσῃ τὴν σφαγήν. Ἡ καταναγκαστικὴ τοῦ Κυβερνήτου διαταγὴ κατὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην στιγμὴν μανιωδῶς ἐπαναλαμβάνεται ἀντηχοῦσα εἰς τὰ στόματα ὄλων, ἐπὶ τὴν ἐμβολήν! ἐπὶ τὴν ἐμβολήν! Ἄφροὶ περιπλεχθῶσι ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα ἀδιαζεύκτως μέχρι οὗ τὸ ἐν φέρῃ τὰ νικητήρια, ἐν ἀκαρεῖ ἐκσφενδονᾶται χιτάζα παντοίων ἐμπρηστικῶν ὑλῶν, καὶ ἀρχεται ὁ προανακρούων τὴν ἐσχάτην τῶν πλοίων σύγκρουσιν θανατηφόρος διὰ τῶν ψιλῶν ὄπλων πυροβολισμός. Τὰ ἀκροκέραια κλίνουν καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν συσσωρευμένοι τρεχέμαχοι ἄνδρες τὰ διαβαίνουν ἀκροποδιῆτι, ὡς γερφύρος διὰ νὰ μεταβῶσιν οἱ ἀτρομητότεροι εἰς τῆς σφαγῆς τὸ θέατρον· τὰ πληρώματα διερωτῶντα μετὰ βροῆς τοὺς ἀντιπάλους ἀναξίτωνται ἐπὶ τὰ ἐξέχοντα μέρη τοῦ πλοίου, ἀναρπάζουσιν τὸν τυχόντα σῦρτην καὶ δι' αὐτοῦ αἰωρούμενα κατασκήπτου μὲ ζήρος εἰς τοὺς ὀδόντας καὶ πιστόλια περὶ τὴν ὀσφύν, καὶ ἐπιλαμβάνονται τὰ ὁποῖα ἤβελον νὰ δράξουσιν ἀκροστόλια. ῥέει τὸ αἷμα ἀναπηδῶν ἐκ τῶν ἀπταίστων κατατραυματισμῶν τῶν διαξιφιζομένων πληρωμάτων. Ἰδέα μάχης οὐδενία, ἀλλὰ τὰ πάντα παριστάνονται γενικὴ μονομαχία, ὅπου ἀντίπαλος εἶναι ὁ συναντῶν, ἡ δὲ πρόκλησις γινομένη ἀτομικῶς τελευτᾷ εἰς καθολικὴν συμπλοκήν. Μόλις συμμορία κατατροπώνει ἑτέραν ἀντίμαχον παραχωροῦσαν τὸ ἐκ πτωμάτων κατὰκεπον πρόστεγον, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἀντικρούεται καὶ ἀπωθεῖται ἀπὸ ἑτέραν ἐπελθούσαν ἀντίπαλον ἐπικουρίαν· ἀποπερατοῦται δὲ ἡ τραγικὴ αὕτη πάλιν ἐν βραχεῖ διὰ τὸν συμβαίνοντα λυσσώδη φόνον. Τὸ ἐν τῶν πληρωμάτων ἂν καὶ ἀτονῇ, ἀποπειράται ὅμως πανσθενῶς, ὅχι ν' ἀμφισβητήσῃ πρὸς τὸν νικητὴν τὴν βεβαίαν του ὑπεροχὴν, ἀλλὰ ν' ἀποσπάσῃ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὰ ἀγκυρία, ἅτινα τὸ προσκατῶσιν εἰς τὸ τροπαιοῦχον ἀδιασπᾶστος. Ἄλλ' εἰς μάτην τὰ πάντα, καὶ αὐτὴ ἡ ἀπόπειρα ἀτελεσφόρητος, διότι ἡ ἀκάθεκτος τῶν τροπαιοφόρων ὁρμὴ ἐκμηδενίζει πᾶσαν κατὰ τῶν ἀγκυρίων βολήν ἢ ἐπιτεχνήσιν τῶν ἡττηθέντων, οἵτινες τέλος κατανοοῦντες τὸ ἀσυντέλεστον ἐσχάτων των ἀποπειρῶν, ἀποσύρονται

παραχωροῦντες τὸ κατάστρομά των εἰς τὴν παράφορον τοῦ κρείττονος μανίαν. Τότε δὲ καὶ ἡ σημαία τοῦ καταναγκασθέντος πλοίου καταβάλλεται ἐν μέσῳ παραφόρων κραυγῶν καὶ ἀλλαλαγμοῦ τοῦ θριαμβεύσαντος πληρώματος.

Ἰδοὺ ὁποῖαν ἡ ἐμβολὴ ἐν μέσῳ θαλασσῶν παριστάνει καταπληκτικὴν σκηνήν, τῆς ὁποίας μόλις ἴσως ἀμυδρὰν ἰδέαν δυνατὸν νὰ ἀντιληφθῇ τις ἀναλογιζόμενος τὸν συστάδην τοῦ πεζικοῦ διαλογισμοῦ. Εἰς τὴν ξηρὰν τὸ ὑπὸ τοὺς πύδας τῶν ἀντιμαχομένων διάστημα χορηγεῖ τοῦλάχιστον εἰς ἕκαστον αὐτῶν τὴν εὐκαιρίαν, νὰ κινηθῇ, νὰ προσβάλλῃ ἢ νὰ φύγῃ καὶ ἕκαστος τῶν στρατιωτῶν χωρεῖ κατέναντι τοῦ κινδύνου παραστατούμενος ἐκατέρωθεν ἀπὸ τὴν καταπληκτικὴν τῶν συσκίνων του ἀρωγὴν καὶ ὡς φραγμὸν προτεταμένον λογγῶν περιβεβλημένος βηματίζει ἐναντίον τῶν πολεμίων, ἔτοιμον ἔχων τὸ πρὸ ποδῶν ἔδαφος νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ εἰς τὴν τυχοῦσαν ἀντίστασιν. Ἀλλὰ εἰς τὴν θάλασσαν ἡ μάχη ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις λογιζέται ὡς οὐδέν· καθότι μυριάκις πρέπει νὰ διακινδυνεύσῃς τὴν ζωὴν σου, καὶ ἀπειράκις ν' ἀμεριμνήσῃς ἂν συμπεσθῆς μεταξὺ τῶν δύο πλοίων διὰ νὰ καταπέσῃς, καὶ συνήθως μόνος σὺ, ἀπὸ τὴν ἀκραν κεραίας ἢ σχοινοῦ εἰς τὸ μέσον ὀλοκλήρου πληρώματος ἀναμένοντος νὰ σὲ κατακεραμάσῃ. Ἐνταῦθα δὲν ἔχεις κανὲν μέσον νὰ ὑπεκφυγῇς τὸν ὁποῖον τόσον ἀπερισκέπτως κατεφρόνησας κινδυνον· ἀμυνα ἢ ἐπιθέσις γίνεταί ἐπὶ στενωπότητος ἔδαφους μηδενίαν ὑπεκφυγὴν παρέχοντος. Ἄς ἴδωμεν ἤδη καὶ ποῖα εἶναι τὰ ὄπλα, διὰ τῶν ὁποίων περατοῦται ἡ θαλάσσιος συμπλοκή· ἐνταῦθα νομίζει τις ὅτι μόνοι οἱ ναυμάχοι ἐπεφύλαξαν εἰς ἑαυτοὺς κατ' ἐξαιρέσιν διὰ τὰς συμπλοκάς των ὅσα ἡ φιλανθρωπία ἀπὸ δύο καὶ τριῶν αἰῶνων ὑπηγόρευεν εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ν' ἀπαγορεύουσιν ὄπλα. Οἱ ναῦται καθηλοῦνται ἐπὶ τῶν καταστροφῶν μὲ λόγγας, διανοίγουν τὰ στῆθη των μὲ μαχίρας, καὶ μὲ ἀξίνιας καὶ πελέκεις διασχίζουν τὰ κρᾶνια των καὶ ἂν τις μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐμβολῆς ἐπισκεφθῇ τὰ τραυματὰ καὶ ἀπινευομένη τραύματα, ἅτινα παραμορφῶνουν τῶν περὶ τῶν τῶν

πτώματ', ἀναμφιβόλως δὲν λέγει, εἰμὴ ὅτι οἱ τραυματικὶ εἶναι ἄνθρωποι καταβεβλημένοι ἀπὸ γιγάντων ὄπλα.

Λόγος πολὺς πολλὰκις ἔγεινε περὶ τῆς ἐμβολῆς κατὰ σύγκρισιν πρὸς τὰς τῶν πεζομαχοῦντων συγκρούσεις, καὶ πρὸς τὰς στρατιωτικὰ ἀτρόμητοι, διαπρέψαντες εἰς διαφόρους πεζομαχίας, ὡμολόγησαν παρευρεθέντες εἰς ἐμβολήν, ὅτι ἀδυνατεῖ πᾶσα γλῶσσα νὰ παραστήσῃ τὴν φείκην τοιαύτης ἀπονουημένης πράξεως. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ νῦνται μὲ τὴν δικηγραφικὴν τῶν γλῶσσαν παριστάνουν τὴν ἐνυπάρχουσαν μεταξὺ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας διαφορὰν, λέγοντες: οἱ στρατιῶται πολεμοῦν εἰς τὴν ξηρὰν μὲ βόλια, ἡμεῖς δὲ εἰς τὴν θάλασσαν μὲ σφαίρας· ἐκεῖνοι διατρυποῦνται μὲ λόγχας καὶ ἡμεῖς διασχίζομεθα μὲ ἀξίννας.

***

Ο ΑΣΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

(Κατὰ τὸ γερμανικὸν τοῦ Strachnwitz).

Πικρίαν δὲν ἐγνώρισα ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου, Ὀιδίποτ' ἐταπεινώσα τὸ μέτωπόν μου κατηφής. Λάμπριν χερῶν ἀντανάκλα ὁ μέλας ὄφθαλμός μου, Κ' αἰ παρειά μου αἰ ῥοδοθαφεῖς!

Οὐδέποτε προσποιετῆς ἠλείφθ' ἢ παρειά μου ὠχρῶτος ψιμμύθιον· οὔτε πλαστοῦ κλαυθμοῦ πηγὴ ἐβόλωσε τὰ αἶθρια, γελῶντα ὄμματά μου. — Καρδίας μ' εἶνε ἄγνωστος πληγὴ!

Μεστῷ κυπέλλου προτιμῶ τὰς ὄρας τὰς ἀλύπους, Μ' εὐφραίνει τοῦ φιλήματος ἡ χλιαρὰ ἐτι σφραγίς, Καὶ τῆς ἀγάπης ἀσκητῆς, τῆς ἡδονῆς τοῦς κήπους Προκρίων, τοῦς χωρὶς φραγῆς.

Ω, ναί! καὶ ὅταν τοῦ καιροῦ τὸ δρέπανον μ' ἐγγίσῃ, Δὲν θὰ φοβίσῃ τῷμμα μου τὰ βλίφαρά μου ταπειοῦν! Το τελευταῖον βλέμμα μου φαίδρον θὰ ἀτενίσῃ Τὸν θόλον τ' οὐρανοῦ τὸν κυανοῦν.

[Ἐν Βερολίῳ, 1862]

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΕΚ ΠΥΡΡΑΝ.

(Ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Ὀρατίου)

Τίς νεανίας θαλκτικὸς καὶ ἀποστάζων μῦρα Ἰπὸ τοῦ ἄντρου τὴν τερπνὴν σκιὰν σὲ θλίβει, Πύρρα, Ἐπὶ στρωμνῆς ῥοδίνης; Ἐνεκα τίνος, ὦ ἀπλῆ ἐν τοῖς κοσμήμασί σου, Ἄνω τὰς τρίχας τῆς ξανθῆς προσδέεις κεφαλῆς σου Μὲθ' ὑψηλοφροσύνης;

Ποτάκις φεῖ! ὁ δυστυχὴ; θὰ κλαύτῃ ἐρκατῆς σου Τῆς ἀπιστίας παίγιον καὶ τῆς μεταβολῆς του, Καὶ διὰ πρότην ἐκπλακτος τὰ κύματα φεράν, Θὰ ἴδῃ ὑπὸ τρομερῶν ἀνάστατα ἀνέμων Ὅ ἤδη ἀπυλαῦον σε ἀτάραχος κ' εὐδαίμων Κ' αἰῶνια νομιζῶν σε πιστὴν καὶ τρυφεράν!

Δὲν ἔνοεῖ πῶς ὁ αὐτὸς πάντοτ' ἄηρ δὲν πνέει. Πόσον τῶντι δυστυχεῖς εὖς θέλγουν οἱ ὄρατοι, Νεῆνις, ὄφθαλμοί σου, Κ' ἐκ πείρας δὲν ἐγνώρισαν τί κρύπτει ἡ ψυχὴ σου! Ἢ εἰς τὸν τοῖχον τοῦ σπυτοῦ ναοῦ ἀνηρητημένη Εἰκὼν σαφῶς ἐμφαίνει Ὅτ' εἰς τὸν μέγιστον θεὸν ἀνέθεσε τοῦ πόντου Ὅ ἐκ τοῦ κλύδωνος σιωθεῖς τὸ περιβόλαιόν του.

[Ἐκ τοῦ Λατινικοῦ]

II. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ.

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΙ Ε. Ρ.

ΖΗΤΟΥΣΗ ΝΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΞΩΜΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΝ ΣΤΙΧΟΥΣ.

Ἢ τέχνη τῆς ποιήσεως κανόνας δὲν γνωρίζει, ὡς δὲν γνωρίζ' ἡ ἀηδὼν ὅπταν λαρυγγίζῃ· Δὲν ἐιδιόχθη δυστυχῶς ποτὲ ἡ εὐφυΐα, Ἐξέρχεται τῆς κεφαλῆς ὡς ἡ Παλλὰς τελεία.

Τίς ἔμαθε τὸν ἥλιον τὸ σκότος νὰ σκεδάζῃ; Ἢ τὴν σελήνην τίς ποτε τὴν νύκτα νὰ φωτίσῃ, Τὴν αὐρανὸν τίς ἐῖδαξέ ἡρέμα νὰ στενάζῃ; Καὶ ποῖος τὸ ῥυάκιον ἡδέως νὰ φλοισοίσῃ.

Ματαίως μὴ κοπιᾶτε σκυτὴν νὰ μεταβάλλῃς, Ὅπου πετᾷ ὁ ἄετος χελώνη δὲν πετᾷ . . . Εἶναι ἡ πτῆσις ὑψηλὴ, ἄφες τὴν πτῆσιν ἄλλοις Μωρὸς ὅστις τὰδύνατα πιστεύει δυνατὰ . . .

ΦΩΤΕΙΝΗ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ.

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται,

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ ἀδελφῶν Περρῆ καὶ τῷ τυπογραφείῳ Πάσσαρη κειμένῳ κατὰ τὴν ὁδὸν Εὐριπίδου, ἀριθ. 51.—Ἐν Σύρῳ παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις I. Χούμη καὶ Γ. Μέμω.—Ἐν Πύλῳ παρὰ τῷ Κω Δ. Στονοπούλῳ.—Ἐν Πάτραις παρὰ τῷ καθηγητῇ κυρ. Κ. Νεστορίδι.—Ἐν Χαλκίδι παρὰ τῷ δικηγόρῳ Ἀλεξ. Οἰκονόμου.—Ἐν Λεβαδείᾳ παρὰ τῷ κ. Ν. Μπουφίδῃ.—Ἐν Ναυπλίᾳ παρὰ τῷ κ. Κ. Δημητρακοπούλῳ.—Ἐν Θήβαις παρὰ τῷ κ. Εὐσταθίῳ Καλόπαιδι.—Ἐν Κορίνθῳ παρὰ τῷ Γραμμ. τοῦ Ἐπαρχείου κ. I. Μοσχούλα.—Ἐν Καλάμαις παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Γζανέτῳ Πόταρῃ.—Ἐν Μεσολογγίῳ παρὰ τῷ κ. Χ. Παλαμᾷ.—Ἐν Λαμῖα παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Ἀριστ. Ἰατροῦ.—Ἐν Ὑδρᾷ παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ Μ. Πολίτῃ.—Ἐν Λευκάδι παρὰ τῷ τελώνῃ κ. Γερασίμῳ Μεταξᾷ.—Ἐν Ζακύνθῳ παρὰ τῷ κ. Γ. Σφήκα.—Ἐν Ἰθάκῃ παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ κ. Κωνστ. Παυλάτῳ.—Ἐν Κεφαλληνίᾳ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Γ. Φλωριᾷ.—Ἐν Χίῳ παρὰ τῷ κ. Στεφάνῳ Καρτούλῃ.—Ἐν Σμύρνῃ παρὰ τῷ κ. Ἀντωνίῳ Παρακευοπούλῳ.—Ἐν Λαρίσῃ παρὰ τῷ κ. Χρ. Στυλίδῃ.—Ἐν Βώλῳ παρὰ τῷ κ. Ν. Μπαλῆ.—Ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ δικηγόρῳ κ. Δ. Ζαχαριάδῃ.—Ἐν Σέρραις παρὰ τῷ Ἑλληνι προξένῳ.—Ἐν Μιτυλήνῃ παρὰ τῷ Θεμ. Μαρίνου.—Ἐν Κυδωνίαις παρὰ τῷ Ἀναγνωστηρίῳ «αἱ Κυδωνίαι.»—Ἐν Φιλιππουπόλει παρὰ τῷ σχολάρχῃ κ. Βλασσίῳ Σκορδέλῃ.—Ἐν Κοριτσᾷ τῆς Μακεδονίας παρὰ τῷ σχολάρχῃ κ. Χαρ. Καρμίτση.—Ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ βιβλιοπωλείῳ Σ. Ἀνδρεάδου καὶ Σας.—Ἐν Τραπεζοῦντι παρὰ τῷ συλλόγῳ «ὁ Ξενοφῶν».—Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ κ. Παντολ. Καμπούρογλου.—Ἐν Ῥεθύμνῳ Κρήτης παρὰ τῷ κ. Ν. Ἀσκούτση.—Ἐν Πορτ-Σαῖτ παρὰ τῷ κ. Γερασίμῳ Πόγγῃ δικηγόρῳ.—Ἐν Καλκούττᾳ παρὰ τῷ κ. Ἀγελάστῳ Σακρανδῆ.—Ἐν Γαλαζίῳ παρὰ τῷ κ. Σπυρ. Φ. Ἀντύπα.—Ἐν Καλαφατίῳ παρὰ τῷ κ. Γ. Ἀντύπα.—Ἐν Βραίλα παρὰ τῷ κ. Χαρ. Τολμίδῃ.—Ἐν Βουκουρεστίῳ παρὰ τῷ γραφείῳ τῆς Ἐφημερ. «Ἰρίς».—Ἐν Manchester παρὰ τῷ κ. Ξενοφ. Ἀδαμίδῃ.—Ἐν Μελίτῃ παρὰ τῷ κ. Εὐστρ. Πετροκοκκίνῳ.—Ἐν Λειψίᾳ παρὰ τῷ κ. Ἀριστ. Ἀντωνιάδῃ.—Ἐν Ὀδυσσῳ παρὰ τῷ κ. Γεωργίῳ Κουφούδῃ.—Ἐν Ταϊγανίῳ καὶ Rostoff Don παρὰ τῷ κ. Μάρκῳ Κανακάρῃ.—Ἐν Μασσαλία παρὰ τῷ κ. Πέτρῳ Ἰγγλέση καὶ Κωνστ. Κούπα.—Ἐν Πετροπόλει παρὰ τῷ φιλογενεστατῷ καὶ ἐξοχωτάτῳ ἐν ἱατροῖς κ. Ἰωάν. Συμβουλίδῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐν Ἑλλάδι	φράγ. 10, ἤτοι δραχ. 11
Ἐν Τουρκίᾳ	» 16
Ἐν Ῥωσσίᾳ	ρούβ. ἀργ. 5
Ἐν ταῖς Ἑγεμονίαις	φλωρ. 1 1/2
Ἐν τῇ Λειπῇ Εὐρώπῃ ἐν γένει	φραγ. 17
Ἐν Ἰνδίαις	εἰκοσόφραγκον 1

Τὰ ταχυδρομικὰ εἰς βάρος τῆς «Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης.»

Βιβλία καινοφανή.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ από τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1453 μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Συγγραφεῖσα ὑπὸ Μενόεσσῶνος Βαρθόλδοσυ καὶ μεταγλωττισθεῖσα ἐκ τῆς γερμανικῆς

ὑπὸ

ΜΙΧΑΗΛ ΙΩ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

διδάκτορος τῶν νομικῶν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ναυμαχίας τῶν Ναυαρίνων.

Περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου βιβλίου ἐπιφυλαττόμενοι νὰ ὁμιλήσωμεν ἐν τινι τῶν προσεχῶν ἡμῶν φυλλαδίων, πρὸς τὸ παρὸν περιοριζόμεθα νὰ συστήσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους συνδρομητὰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ οὐ μόνον διὰ τὰς πολλὰς ἀρετὰς τοῦ πρωτοτύπου, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταφράσεως καὶ τὴν κομψότητα τῆς ἐκδόσεως.

Ἐύρισκεται παρ' ἅκασι σχεδὸν τοῖς ἐν Ἀθήναις βιβλιοπώλαις καὶ ἀποτελούμενον ἐξ 706 σελίδων ἐκτὸς τῶν τοῦ προλόγου τιμᾶται ἀντὶ δρ. 8

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ μεταγλωττισθεῖσα ὑπὸ Α. Σκαλίδου, ἐν Ἀθήναις δρ 6
ΠΕΡΙ ΔΙΑΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΙΚΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ὑπὸ Ἀριστείδου Οἰκονόμου.

ΟΙ ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΤΕΧΝΙΤΩΝ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

ΚΑΖΑΜΙΑΣ Κορομηλᾶ τοῦ 1873 δρ. 1:50

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΓΟΡΓΙΑΣ μετὰ προλόγου καὶ σημειώσεων ὑπὸ Γ. Μιστριώτου δρ. 5 —

Μετάφρασις ἡμετρος τῆς ἐν **ΑΥΛΙΑΙ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ** τοῦ Ῥακίνα ὑπὸ Παν. Πανᾶ φρ. 2 —

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ τῆς **ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ** ὑπὸ Μ. Π. Περίδου, ἐκδοσις Β'. δρ. 4:50

ΛΥΚΑΥΓΕΣ ἤτοι συλλογὴ λυρικῶν ποιήσεων ὑπὸ Χ. Ἀννίνου, ἐν Κεφαλληνίᾳ δρ. 1:50

Ἀγγέλου Βλάχου **ΔΗΛΩΣΕΙΣ** καὶ **ΙΟΝ**, περικλοπή δρ. 1 —

ΟΙ ΠΕΤΕΙΝΟΜΥΘΟΙ, κωμωδία μεταφρασθεῖσα ὑπὸ * * ἐν Ἐρμουπόλει δρ. 1 —

Η ΦΕΡΝΑΝΔΗ μυθιστορία Ἀλεξάνδρου Δουμά, μετάφρασις Γ. Α. Ξανθοπούλου καὶ Α.

Πετρίδου ἐκδοθήσεται ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ ἐβδομαδιαία τεύχη ἐκ δύο τυπο-

γραφικῶν φύλλων.

ΘΟΥΚΙΔΙΔΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ εἰς τὸ ἀπλοελληνικὸν μεθερμηνευθεῖς

ὑπὸ Α. Γ. Σκαλίδου, τύποις Ν. Γ. Πάσσαρη, τόμος Α'.

Τιμὴ τοῦ πρώτου τούτου τόμου καὶ τοῦ ἀμέσως ἐκδοθησομένου δευτέρου δραχ. 8.

Περιττὴν θεωροῦμεν πᾶσαν σύστασιν τοῦ εἰς πάντας μὲν ὠφελιμωτάτου τούτου βι-

βλίου, ἰδίως δὲ εἰς τοὺς στρατιωτικὸς καὶ τοὺς πολιτικὸς.

Ἡ διεύθυνσις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης προθύμως ἀναλαμβάνει νὰ ἐκτελέσῃ πᾶσαν

πρὸς αὐτὴν ἀπευθυνθησομένην παρ᾿ ἡμῶν ἀρκεῖ νὰ συνοδεύηται μὲ τὸ ἀνωτέρω ἀν-

τίτιμον.